

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КАЛАЙДА АНГЕЛІНА ВАСИЛІВНА

УДК 342.951:351.74-027.543(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

081 - Право

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **А. В. Калайда**

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент

Білик Вадим Миколайович

Київ – 2021

АНОТАЦІЯ

Калайда А. В. Адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю: 081 – Право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021.

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Наголошено на актуальності дисертаційного дослідження, що обумовлено євроінтеграційним курсом та як наслідок, приведенням вітчизняного поліцейського законодавства у відповідність до законодавства Європейського Союзу.

Акцентовано увагу, що міжнародне співробітництво є ключовим елементом у механізмі реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення правопорядку в державі. Окремі напрямки міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складають основу для успішного виконання ними своїх спеціальних завдань та функцій, що в цілому сприяють забезпеченню не лише національної безпеки України, але й міжнародної в тому числі.

У науковій роботі досліджені історіографічні, теоретичні та методологічні аспекти дослідження адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва Національної поліції України. Встановлено роль і значення міжнародного співробітництва Національної поліції України, що пов'язана із особливостями реалізації міжнародного поліцейського співробітництва.

Уточнено, що міжнародне співробітництво є невід'ємною складовою діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Його головні напрями: асиміляція та використання міжнародного досвіду діяльності інших

поліцейських органів; організація та реалізація спільних міжнародних (у тому числі, науково-дослідних проектів; співробітництво у сфері протидії злочинності; підготовка поліцейських (перепідготовка, підвищення кваліфікації) у зарубіжних країнах.

Встановлено, що значення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складно переоцінити, адже саме за допомогою міжнародної співпраці вбачається можливим врегулювати діяльність органів та підрозділів Національної поліції України з іншими поліцейськими службами та відомствами таким чином, щоб забезпечити умі необхідні умови для реалізації поліцією України своїх завдань та функцій, спільно протидіяти злочинності, забезпечувати мир та порядок.

Проаналізовано історію розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Визначено, що новому розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України передують історичний розвиток адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва міліції (органів внутрішніх справ) України, що заклало своєрідний фундамент сучасних адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва новоствореної Національної поліції України.

Виокремлено два етапи формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: перший – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) (з 1950 р. до 2015 р.); та другий – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції України (з моменту створення поліції 2015 року по теперішній час).

Аргументовано, що історія розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є важливою складовою ефективної реалізації

поліцією України, покладених на неї державою завдань та функцій. Від правильного та чіткого визначення історичних передумов становлення правового поля міжнародного співробітництва поліції України залежить стан правопорядку в державі в цілому, та рівень довіри населення до поліції, зокрема.

Встановлено методологічну основу дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. З'ясовано, що міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності – це один із видів спільної діяльності держав в особі уповноважених на те органів, яка виникає на основі формування й цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, що ґрунтується на спільності або збігові державних інтересів. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності має погоджувальний, координаційний характер і виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права (в основному, між державами).

Автором чітко та послідовно визначено механізм реалізації та структуру адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

З'ясовано структуру механізму реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Наголошено, що адміністративно-правові засади являють собою сукупність адміністративно-правових характеристик, що визначають та регулюють відносини у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Охарактеризовано до елементів механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України відносити такі: органи та підрозділами Національної поліції України як суб'єкти реалізації міжнародного співробітництва; об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України; адміністративно-правові норми (адміністративно-правове регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного

співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України; форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України.

В роботі розкрито сучасний стан адміністративно-правового регулювання механізму міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України. З'ясовано, що наразі у сучасній юридичній літературі майже немає комплексних науково-обґрунтованих досліджень сутності адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України.

Характеризуються наявність комплексної системи національних нормативно-правових актів та міжнародних багатосторонніх та двосторонніх угод, що визначають порядок міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України із іншими правоохоронними органами іноземних країн та які становлять належне правове поле для реалізації діяльності з міжнародного співробітництва Національної поліції України в різних сферах діяльності.

Виокремлено та охарактеризовано коло суб'єктів та перелік об'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України. Розкрито, що до числа суб'єктів, які безпосередньо здійснюють міжнародне співробітництво належать: безпосередньо органи та підрозділи Національної поліції України (кіберполіція, органи досудового розслідування, органи карного розшуку та оперативні підрозділи), заклади вищої освіти системи МВС України, експертна служба МВС та її науково-дослідні експертно-криміналістичні центри. Вказані суб'єкти здійснюють міжнародне співробітництво у відповідній сфері їх діяльності.

Доведено, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та

підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

Підкреслено, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

Визначено успішний зарубіжний досвід та запропоновано шляхи удосконалення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Окреслюється зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та можливі шляхи введення його в національну систему шляхом визначення основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції у досліджених державах, які на нашу думку, повинні бути обов'язково враховані під час удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України з метою більш якісного та ефективного забезпечення їх діяльності.

Виявлено, що наразі основними завданнями програм, за якими з європейськими структурами співпрацюють правоохоронні органи України, є зміцнення спроможності України в плані забезпечення імплементації європейських міжнародних договорів у сфері протидії злочинності та підтримання міжнародної безпеки. Безумовно, багато ініціатив було впроваджено в життя, але за викликом сучасності чимало проблем у правовому полі потребує подальшої спільної уваги.

Опрацьовано напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України. Запропоновано внести зміни та доповнення до чинного Закону

України «Про Національну поліцію». А саме, у цьому нормативно-правовому акті ми пропонуємо закріпити новий розділ «Міжнародне співробітництво поліції», в якому визначити: принципи міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України ; сформулювати загальні засади міжнародного співробітництва; надати визначення категорії «міжнародне поліцейське співробітництво»; унормувати та конкретизувати поняття, що використовуються у цій сфері; систематизувати суб'єктів міжнародного співробітництва, визначити їх правовий статус (гарантії діяльності, задачі, функції, права та обов'язки, відповідальність) та порядок їх взаємодії; конкретизувати відповідальність за порушення чинного законодавства; визначити порядок здійснення міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції України; зафіксувати напрями удосконалення технічного забезпечення функціонування міжнародних баз даних цих з урахуванням відповідних міжнародних стандартів.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, Національна поліція України, адміністративно-правові засади, роль і значення, історія розвитку, методологічна основа, механізм реалізації та його структура, суб'єкт, об'єкт, зарубіжний досвід, удосконалення.

SUMMARY

Kalaida A. V. Administrative and legal bases of international cooperation of bodies and divisions of the National Police of Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a doctor of philosophy on a specialty: 081 – Law. - National Academy of Internal Affairs. – Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the research of administrative and legal bases of international cooperation of bodies and divisions of the National Police of Ukraine. Emphasis is placed on the relevance of the dissertation research, which is due to the

European integration course and, as a consequence, the bringing of domestic police legislation in line with European Union law.

Emphasis is placed on the fact that international cooperation is a key element in the mechanism of implementation of state policy in the field of combating crime and ensuring law and order in the country. Certain areas of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine form the basis for their successful performance of their special tasks and functions, which in general contribute to ensuring not only the national security of Ukraine, but also international security.

The scientific work investigates the historiographical, theoretical and methodological aspects of the study of the administrative and legal foundations of international cooperation of the National Police of Ukraine. The role and significance of international cooperation of the National Police of Ukraine, which is related to the peculiarities of the implementation of international police cooperation, has been established.

It is clarified that international cooperation is an integral part of the activities of bodies and units of the National Police of Ukraine. Its main areas: assimilation and use of international experience of other police bodies; organization and implementation of joint international (including research projects; cooperation in combating crime; training of police officers (retraining, advanced training) in foreign countries.

It is established that the importance of international cooperation of bodies and subdivisions of the National Police of Ukraine is difficult to overestimate, because it is through international cooperation that it is possible to regulate the activities of bodies and subdivisions of the National Police of Ukraine with other police services and departments. tasks and functions, jointly combat crime, ensure peace and order.

The history of development of administrative and legal regulation of international cooperation of bodies and divisions of the National Police of Ukraine is analyzed. It is determined that the new development of administrative and legal regulation of international cooperation of bodies and units of the National Police of

Ukraine is preceded by the historical development of administrative and legal regulation of international cooperation of police of Ukraine, which laid a foundation for modern administrative and legal principles of international cooperation.

Two stages of formation of administrative and legal regulation of international cooperation of bodies and divisions of National police of Ukraine are allocated: the first - administrative and legal bases of international cooperation of militia of Ukraine (law enforcement agencies) (from 1950 to 2015); and the second - administrative and legal principles of international cooperation of the National Police of Ukraine (since the establishment of the police in 2015 to the present).

It is argued that the history of the development of administrative and legal regulation of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine is an important component of the effective implementation by the police of Ukraine of the tasks and functions assigned to it by the state. The state of law and order in the country as a whole, and the level of public confidence in the police in particular depend on the correct and clear definition of the historical preconditions for the formation of the legal field of international cooperation of the Ukrainian police.

The methodological basis for the study of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine has been established. It was found that international cooperation in law enforcement is one of the types of joint activities of states in the person of authorized bodies, which arises from the formation and purposeful conduct of foreign policy based on common or coincidence of state interests. International cooperation in the field of law enforcement is conciliatory, coordinating in nature and arises and develops between equal subjects of international law (mainly between states).

The author clearly and consistently defines the mechanism of implementation and structure of administrative and legal bases of international cooperation of bodies and divisions of the National Police of Ukraine.

The structure of the mechanism of realization of administrative and legal bases of the international cooperation of bodies and divisions of National police of Ukraine is found out. It is emphasized that the administrative and legal principles are a set of

administrative and legal characteristics that define and regulate relations in the field of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine.

Characterized by the elements of the mechanism of administrative and legal principles of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine, we propose to include the following: bodies and units of the National Police of Ukraine as subjects of international cooperation; objects of administrative and legal regulation of international cooperation of the National Police of Ukraine; administrative and legal norms (administrative and legal regulation), which regulate the specifics of the implementation of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine; principles of international cooperation of the bodies of the National Police of Ukraine; forms of international cooperation of the bodies of the National Police of Ukraine.

The current state of administrative and legal regulation of the mechanism of international cooperation in the activity of the National Police of Ukraine is revealed in the work. It was found that at present in the modern legal literature there are almost no comprehensive scientific studies of the essence of administrative and legal regulation of international cooperation in the activities of bodies and units of the National Police of Ukraine.

The existence of a comprehensive system of national regulations and international multilateral and bilateral agreements defining the procedure for international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine with other law enforcement agencies of foreign countries and which constitute the appropriate legal framework for international cooperation of the National Police of Ukraine in various countries. areas of activity.

The range of subjects and the list of objects of administrative and legal regulation of international cooperation of the National Police of Ukraine are singled out and characterized. It is revealed that among the subjects that directly carry out international cooperation are: directly the bodies and units of the National Police of Ukraine (cyberpolice, pre-trial investigation bodies, criminal investigation bodies and operational units), higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of

Ukraine, expert service of the Ministry of Internal Affairs and its research forensic centers. These entities carry out international cooperation in the relevant field of their activity.

It is proved that international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine as an object of administrative and legal regulation is a purposeful activity of bodies and units of the National Police of Ukraine, which is subject to international and national law through special mechanisms and tools.

It is emphasized that the international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine as an object of administrative and legal regulation is a purposeful activity of bodies and units of the National Police of Ukraine, which is subject to international and national law through special mechanisms and tools.

The successful foreign experience is defined and the ways of improvement of administrative and legal bases of the international cooperation of bodies and divisions of National police of Ukraine are offered.

It outlines the foreign experience of administrative and legal regulation of international police cooperation and possible ways to introduce it into the national system by identifying the main advantages of administrative and legal regulation of international police cooperation in the studied countries, which in our opinion should be taken into account when improving the mechanism. administrative and legal regulation of international cooperation in the activities of the National Police of Ukraine in order to better and more effectively ensure their activities.

It was revealed that currently the main tasks of the programs under which Ukrainian law enforcement agencies cooperate with European structures are to strengthen Ukraine's capacity to ensure the implementation of European international treaties in the field of crime prevention and international security. Of course, many initiatives have been implemented, but many challenges in the legal field need further joint attention.

The directions of improvement of the administrative and legal mechanism of realization of the international cooperation in activity of National police of Ukraine are developed. It is proposed to make changes and additions to the current Law of

Ukraine "On the National Police". Namely, in this normative legal act we propose to enshrine a new section "International police cooperation", in which to define: the principles of international cooperation of bodies and units of the National Police of Ukraine; to formulate general principles of international cooperation; provide a definition of the category "international police cooperation"; standardize and specify the concepts used in this area; to systematize the subjects of international cooperation, to determine their legal status (guarantees of activity, tasks, functions, rights and responsibilities, responsibilities) and the order of their interaction; specify the liability for violation of applicable law; to determine the procedure for international cooperation in various spheres of police activity of Ukraine; to fix the directions of improvement of technical maintenance of functioning of the international databases of these taking into account the corresponding international standards.

Keywords: international cooperation, National Police of Ukraine, administrative and legal principles, role and significance, history of development, methodological basis, implementation mechanism and its structure, subject, object, foreign experience, improvement.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Калайда А.В. Деякі аспекти міжнародного співробітництва Національної поліції України: значення та роль. *Юридичний бюлетень*. 2018. №8. С. 304–309.

2. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво як чинник удосконалення діяльності національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Випуск 50. Т. 4. С. 134–139.

3. Калайда А.В. Правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6\2. Р. 116–123. (Словацкая Республика).

4. Калайда А.В. Роль і значення міжнародного співробітництва національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 4. С. 107–112.

5. Калайда А.В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №11 (297). С. 115–119.

6. Калайда А.В. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №12 (298). С. 100–107.

7. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів національної поліції України: історико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1 (299). С. 131–136.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Теорія і практика сучасної юриспруденції: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 7–8 грудня 2018 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 77–80.

2. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як складова національної безпеки України. Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15–16 березня 2019 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

3. Калайда А.В. Особливості міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 1–2 листопада 2019 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2019. С. 60–63.

4. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України : інструмент у боротьбі з міжнародною злочинністю. Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 6–7 березня 2020 р. – Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. С. 51–53.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЧНІ, ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	28
1.1. Роль і значення міжнародного співробітництва Національної поліції України.....	28
1.2. Історія розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.....	35
1.3. Методологічна основа дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.....	47
Висновку до розділу 1.....	70
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	74
2.1. Структура механізму реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.....	74
2.2. Сучасний стан адміністративно-правового регулювання механізму міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України.....	97
2.3. Суб'єкти та об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України.....	114
Висновки до розділу 2.....	129

РОЗДІЛ 3. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	134
3.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та можливі шляхи введення його в національну систему.....	134
3.2. Напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України.....	166
Висновки до розділу 3.....	173
ВИСНОВКИ.....	177
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	183
ДОДАТКИ.....	213

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Створення нової Національної поліції України у 2015 році дало потужний поштовх до новітніх перетворень у системі їх діяльності, що обумовлено, в тому числі, євроінтеграційним курсом. Однією із важливих складових функціонування та діяльності органів та підрозділів Національної поліції України є їх співробітництво з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими інституціями чи окремими громадянами. При цьому, не менш важливим для належного здійснення, покладених на органи та підрозділи Національної поліції України завдань та функцій, є створення належного та дієвого механізму міжнародного співробітництва з європейськими організаціями та міжнародними установами.

Міжнародне співробітництво є ключовим елементом у механізмі реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення правопорядку в державі. Окремі напрямки міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складають основу для успішного виконання ними своїх спеціальних завдань та функцій, що в цілому сприяють забезпеченню не лише національної безпеки України, але й міжнародної в тому числі.

Запровадження принципу міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України в новому Законі України «Про Національну поліцію»¹, з одного боку, заклало підвалини для ефективної взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з міжнародними установами, європейськими організаціями та іншими поліцейськими відомствами та службами, а з іншого – створило певні дискусії та суперечності щодо належного здійснення міжнародного співробітництва. Тобто, наразі відсутні практичні механізми реалізації міжнародного співробітництва органів

¹ Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> .

та підрозділів Національної поліції України. Так, наприклад, за даними Інтерполу, за 2018 р. розкрито понад 600 злочинів у сфері торгівлі людьми, з них майже 100 – діти. Вказані спеціальні операції протидії торгівлі людьми на міжнародному рівні, координовані Інтерполом, покликані наділити національні поліцейські сили навичками і міжнародною мережею, необхідними для боротьби з торгівлею людьми. Міжнародна взаємодія ефективно поєднує в собі дії поліції за участю ряду різних суб'єктів, таких як співробітники митниці та охорони навколишнього середовища, неурядові організації, посадові особи міністерств охорони здоров'я і соціальних справ і прокуратура ².

Таким чином, створення належного правового підґрунтя щодо здійснення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є наразі вельми актуальним та своєчасним, особливо у сучасних умовах приведення вітчизняного законодавства у відповідність до законодавства Європейського Союзу, а також протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності. Враховуючи зазначене, наразі особливої важливості та актуальності набувають юридичні наукові дослідження адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що спрямовані на розробку нових методологічних підходів та правових моделей реалізації міжнародного співробітництва Національною поліцією України.

Загальним питанням співробітництва колишньої «міліції» та сьогодні органів та підрозділів Національної поліції України присвячено чимало наукових праць таких провідних вчених як: В. Б. Авер'янов, С. О. Андренко, Ю. І. Андрієвська, А. М. Ануфрієв, О. М. Бандурка, В. О. Басс, О. В. Батраченко, Ю. П. Битяк, А. І. Білас, І. І. Боршуляк, Р. Г. Ботвінов, С. Г. Братель, В. О. Бурбик, В. М. Вац, В. С. Венедиктов, О. І. Виноградова, В. І. Гаврилук, Т. С. Гавриш, Й. І. Горінецький, В. Ю. Грітчина, С. М. Гусаров, С. Д. Гусарєв, Є. І. Гусєва, В. С. Гуславський, О. Ю. Дрозд, Є. В. Зозуля, М. І. Іншин,

² Операції по пресечению торговли людьми. *Интерпол* : [сайт]. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking/Operations-to-curb-human-trafficking>.

В. С. Ковальський, А. Т. Комзюк, В. С. Кузьмічов, М. Н. Курко, О. В. Легка, В. В. Марков, О. В. Негодченко, С. М. Перепьолкін, Ю. М. Рашевський, О. М. Резнік, О. Ю. Салманова, Р. А. Сербин, О. Ю. Синявська, М. М. Сірант, В. В. Сокурєнко, А. В. Солонар, В. В. Столбова, В. В. Сухоніс, В. Я. Тацій, В. М. Тетеря, В. М. Тertiшник, Ю. О. Толстенко, А. А. Тогобіцька-Громова, Ю. М. Топчій, О. П. Угровецький, В. В. Устименко, Н. В. Федіна, П. І. Хамула, В. В. Черней, В. В. Чумак, Д. В. Швець, О. Н. Ярмиш та інші. В той же час, наразі майже відсутні комплексні наукові дослідження, присвячені адміністративно-правовим засадам міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що також обумовлює актуальність даного наукового дослідження.

Отже, необхідність підвищення ефективності міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, недосконалість адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, недостатність наукових розробок із зазначеної проблематики обумовлюють актуальність комплексного наукового дослідження сутності та особливостей адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII; Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 22 серпня 2019 р. № 956/33927; Стратегії розвитку

Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 3 березня 2016 р.; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, що затверджена Наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454; Основних напрямів наукових досліджень НАВС на 2018– 2020 рр., що затверджені рішенням Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28/1. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою НАВС від 31 жовтня 2017 р., протокол № 26

Мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі комплексного вивчення наукових праць у сфері юриспруденції, чинного міжнародного та національного законодавства, узагальнення практики їх застосування визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, уточнити напрями його здійснення, надати науково-обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо шляхів його удосконалення. Для досягнення зазначеної мети в роботі необхідно вирішити наступні *завдання*:

- охарактеризувати роль і значення міжнародного співробітництва Національної поліції України;
- дослідити історію розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;
- визначити методологічну основу дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;
- встановити структуру механізму реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;
- розкрити сучасний стан адміністративно-правового регулювання механізму міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України;

- окреслити суб'єкти та об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України;
- узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції;
- окреслити напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Методи дослідження. *Методологічною* основою дослідження є система сучасних загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Їх застосування зумовлено системним підходом, що дало змогу досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. У процесі наукового дослідження *історико-правовий метод* використано під час дослідження історії розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; за допомогою *логіко-семантичного методу* поглиблено категоріально-понятійний апарат (підрозділи 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 3.2.); *методи синтезу та аналізу* використовувалися для аналізу змісту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України (підрозділи 1.1., 1.3., 2.1., 2.3); за допомогою *структурно-логічного методу* проаналізовано сутність адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України (підрозділи 2.1., 2.2.); *формально-логічний метод* застосовано для розкриття методологічної основи дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України (підрозділи 1.2., 1.3.); *порівняльно-правовий метод* надав змогу проаналізувати та порівняти національне та

зарубіжне законодавство в аспекті предмета дослідження, а також встановити напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України (підрозділи 1.1., 1.2., 3.1., 3.2.).

Науково-теоретичне підґрунтя для дисертаційного дослідження склали праці фахівців у галузі філософії, соціології, загальної теорії держави і права, адміністративного права, міжнародного та інших галузевих правових наук, в тому числі й зарубіжних дослідників. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на положеннях Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», інших законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Використано також низку законопроектів та законодавство окремих зарубіжних країн.

Емпіричну базу дослідження становлять: довідкові видання та статистичні матеріали; статистична звітність щодо адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва за 2015–2019 рр.; акти адміністративного законодавства України, акти про міжнародне співробітництво держав – членів ЄС (Франції, Бельгії, Польщі, Латвії та Естонії), деяких пострадянських країн (Казахстану, Вірменії та Молдови); узагальнена практика й аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Міністерства юстиції України, а також власний досвід здобувача.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці та впровадженні авторського підходу щодо визначення та удосконалення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, і визначається тим, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дисертаційним дослідженням. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних положень, висновків та

рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем, які мають важливе теоретичне та практичне значення. Основні з такі:

вперше:

– сформульовано визначення «міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України» як комплекс взаємоузгоджених та обумовлених заходів організаційного, правового, фінансового характеру, спрямованих на виконання завдань та функцій Національної поліції України з іншими міжнародними поліцейськими органами, європейськими установами та відомствами щодо забезпечення міжнародної безпеки, підтримання миру та захисту прав та основоположних свобод людини й громадянина;

– виокремлено види міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: 1) міжнародне співробітництво у сфері протидії (боротьби) міжнародній (транснаціональній) злочинності; 2) міжнародне співробітництво під час кримінального провадження; 3) міжнародне наукове співробітництво; 4) міжнародне співробітництво з питань підготовки поліцейських кадрів;

– сформульовано та схарактеризовано в узагальненому вигляді нормативність адміністративно-правового забезпечення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що є якістю відповідного міжнародного та національного правового забезпечення та вказує на відповідне упорядкування суспільних відносин і процесів з приводу реалізації та налагодження міжнародного поліцейського співробітництва;

– обґрунтовано класифікацію суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а саме: 1) за напрямками діяльності: суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері забезпечення міжнародного миру та безпеки; суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері наукового, науково-технічного, експертно-криміналістичного забезпечення; суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства; суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері протидії кіберзлочинності; суб'єкти міжнародного

співробітництва у сфері підготовки поліцейських кадрів; 2) за рівнем підпорядкованості: суб'єкти міжнародного співробітництва апарату МВС України; суб'єкти міжнародного співробітництва структурних підрозділів Національної поліції України;

– окреслено напрями вдосконалення вітчизняного законодавства на підставі здійсненого порівняльно-правового аналізу законодавства зарубіжних країн у сфері міжнародного співробітництва Національної поліції України, зокрема доповнити чинний Закон України «Про Національну поліцію» новим розділом «Міжнародне співробітництво поліції», в якому визначити: принципи міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; сформулювати загальні засади міжнародного співробітництва; надати визначення категорії «міжнародне поліцейське співробітництво»; унормувати та конкретизувати поняття, що використовуються у цій сфері; систематизувати суб'єктів міжнародного співробітництва, визначити їх правовий статус (гарантії діяльності, задачі, функції, права та обов'язки, відповідальність) та порядок їх взаємодії; конкретизувати відповідальність за порушення чинного законодавства; визначити порядок здійснення міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції України; зафіксувати напрями удосконалення технічного забезпечення функціонування міжнародних баз даних цих з урахуванням відповідних міжнародних стандартів;

удосконалено:

– етапи формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, де визначено: перший – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) (з 1950 р. до 2015 р.); та другий – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції України (з моменту створення поліції 2015 р. по теперішній час);

– форми міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України якими визначено: наукове співробітництво; обмін

з метою підвищення кваліфікації (перепідготовки) особового складу; участь у миротворчих операціях (місіях); науково-технічна співпраця; експертне супроводження; супроводження у кримінальних провадженнях; розвиток комунікацій у сфері кіберзахисту; обмін інформацією про злочини;

– систему спеціальних принципів здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України до яких віднесено наступні: юрисдикції, спеціалізації, незалежності правоохоронних органів, оперативності взаємодії, невтручання у внутрішні справи правоохоронного органу, виконання усіх дій по наданню міжнародно-правової допомоги на підставі законодавства запитуючої держави, сумлінного виконання договірних зобов'язань;

– узагальнене бачення спільних і відмінних рис нормативної бази адміністративно-правового регулювання міжнародного поліцейського співробітництва держав – членів ЄС та в пострадянських країнах, що зумовило розподіл цих держав на дві групи: 1) у яких основи міжнародного поліцейського співробітництва врегульовані законодавчим актом; 2) у яких порядок здійснення міжнародного поліцейського співробітництва закріплено на рівні статутних законодавчих актів;

дістали подальшого розвитку:

– положення елементів механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України розглядати як сукупність адміністративно-правових засобів, що створюють надійні умови для ефективної реалізації поліцією своїх завдань та функцій у сфері міжнародного співробітництва;

– елементи механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, до числа яких віднесено: 1) органи та підрозділами Національної поліції України як суб'єкти реалізації міжнародного співробітництва; 2) об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України; 3) адміністративно-правові норми (адміністративно-правове

регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; 4) принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України; 5) форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України;

– підхід щодо реалізації державної політики у сфері міжнародного співробітництва поліції України, що спрямована на забезпечення міжнародної безпеки та протидії злочинності, що гарантує уникнення певних небезпек як для всієї міжнародної спільноти, так і для окремих громадян;

– розуміння адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України як порядку унормування діяльності органів та підрозділів Національної поліції України з іншими європейськими (міжнародними) поліцейськими службами та відомствами у різних сферах та напрямках їх діяльності, що визначений на міжнародному та національному рівнях, спрямований на забезпечення сталого розвитку суспільства та держави, протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності та забезпеченні прав й основоположних свобод людини та громадянина.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем самостійно. Усі сформульовані положення, висновки та рекомендації складають наукову новизну роботи та є результатом особистих досліджень автора.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-практичний, так і практичний інтерес, зокрема висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшої розробки питань адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

– *правотворчості* – для удосконалення та розробки нових нормативно-правових актів з питань міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

– *практичній діяльності* – їх використання дозволить значно покращити практичну діяльність органів та підрозділів Національної поліції України;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників, наукових тез та публікацій, а також при проведенні навчальних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу», «Порівняльне адміністративне право», «Адміністративна діяльність поліції», «Актуальні проблеми адміністративної діяльності».

Апробація матеріалів дисертації. Дисертація виконана та обговорена на кафедрі поліцейського права Національної академії внутрішніх справ. Підсумки розробки проблеми у цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (м. Київ, 7–8 грудня 2018 р.); «Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права» (м. Львів, 15–16 березня 2019 р.); «Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє» (м. Харків, 1–2 листопада 2019 р.); «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Дніпро, 6–7 березня 2020 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, обґрунтовані в дисертації, дістали відображення в 11 наукових публікаціях, серед яких 6 статей опубліковано у наукових фахових виданнях, 1 стаття – в науковому періодичному виданні іншої держави та 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 214 сторінок. Список використаних джерел містить 296 найменувань і займає 30 сторінок. Додатки займають 2 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИОГРАФІЧНІ, ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Роль і значення міжнародного співробітництва Національної поліції України

Першочерговим наголосимо, що однією з цілей визначення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є визначення ролі та значення міжнародної взаємодії, що є особливо актуальним у зв'язку з приведенням вітчизняного поліцейського законодавства у відповідність до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС). Оскільки саме сучасні демократичні стандарти європейських країн наразі відіграють провідну роль у трансформації правової системи України та механізмі удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. А відтак, вітчизняні науковці та вчені спрямовують свої зусилля на визначення ролі й значення міжнародного співробітництва Національної поліції України та переосмислення концептуальних положень його адміністративно-правових засад на основі загальноприйнятих демократичних принципів.

Досліджуючи значення міжнародного поліцейського співробітництва, М. М. Сірант вказує, що в умовах інтеграційних процесів в Україні та Європейському Союзі поліцейська співпраця набуває особливого значення, що зумовлює не тільки необхідність об'єднання зусиль держав і підвищення ефективності використання наявних можливостей міжнародної поліцейської співпраці, а й прийняття на національному та міжнародному рівнях скоординованих заходів щодо удосконалення правового регулювання [217, с. 354].

Сучасне міжнародне співробітництво, вказує В. С. Гуславський, - це новий цивілізаційний рівень співробітництва, зокрема, у формі міжнародного обміну продуктами матеріального та духовного співробітництва на взаємовигідній основі. Йому властиві рівноправ'я, невтручання у справи один одного, повага до державного суверенітету, об'єктивний гуманізм. Залежно від конкретної сфери співробітництва, галузі, у якій воно у даний час і у даних умовах здійснюється, безумовно, перевага віддається якійсь певній «якості» відносин, але пріоритетність однієї якості не означає нехтування іншими [52, с. 25-26; 265, с. 134].

Задля всебічного та повного дослідження предмету даного підрозділу дисертації, необхідно звернутись до енциклопедичних видань і з'ясувати зміст таких понять, як «значення» та «роль». Як нам вдалося встановити, Великий тлумачний словник сучасної Української мови містить декілька пояснень указаних дефініцій. Так, слово «значення» пропонується вживати для пояснення: 1) громадської, політичної, історичної і т. ін. ваги, ролі кого-, чого-небудь; важливості; 2) сутності чого-небудь; змісту; 3) абстрактної величини з однією характеристикою, згідно з якою вона може порівнюватись з іншими абстрактними величинами. Слово «роль» означає: 1) яку-небудь роботу, якесь заняття, певний вияв себе в чому-небудь; 2) вплив кого-, чого-небудь на щось, чия-небудь участь у чомусь; 3) перен. ступінь участі, міру впливу, значення в чомусь [31, с. 698].

Отже, з вищевикладеного випливає, що для того, аби з'ясувати «роль і значення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України», необхідно розкрити сутність і зміст такого співробітництва, з'ясувати його політичну та суспільну цінність, розкрити його історичну зумовленість, дослідити важливість у сучасних умовах.

З'ясування сутності міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України пропонуємо розпочати з пояснення відповідних дефініцій. Так, Великий тлумачний словник сучасної Української мови визначає «співпрацю» як «спільну з ким-небудь діяльність», а прикметник

«міжнародний» визначає як такий, що «1) стосується до відносин між народами і країнами; 2) існує між народами, поширюється на них; 3) у якому беруть участь представники різних країн, народів» [31, с. 1098].

Наведені вище дослівні тлумачення дозволяють нам сформулювати визначення такого поняття, як «міжнародна співпраця», під якою ми пропонуємо розуміти спільну діяльність, яка існує між народами, країнами та в якій беруть участь представники різних країн.

Так, міжнародну співпрацю органів та підрозділів Національної поліції України можна визначити як спільну діяльність із представниками правоохоронного сектора інших країн, міжнародних організацій або, як це зазначено в Законі України «Про Національну поліцію», як взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями (міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України) [197].

Переходячи до розкриття генезису становлення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, варто зазначити, що воно має досить тривалий період. Водночас обмежений обсяг цієї статті не дозволяє нам детально розкрити всі його історичні етапи. Зважаючи на це, пропонуємо більш детально зупинитись лише на періоді існування незалежної української держави.

Після проголошення 24 серпня 1991 р. незалежності України, перед нашою державою постало питання створення власної договірно-правової бази в різних напрямках міжнародного співробітництва, зокрема у сфері кримінально-правових відносин та діяльності правоохоронних органів. Доволі складною проблемою, що виникла перед Україною, стало ставлення останньої до міжнародних угод про взаємну правову допомогу країнам, що входили до складу колишнього СРСР.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що Декларація про суверенітет і Акт про проголошення незалежності надали Україні статус незалежної держави, яка самостійно визначає і проводить свою внутрішню та зовнішню

політику в усіх сферах життя, зокрема в економічній, політичній, соціальній і правовій [179, с. 7].

Розвиток міжнародних зовнішньоекономічних відносин, курс на побудову відкритого демократичного суспільства, перехід до ринкових відносин, державне сприяння діловим, культурним і особистим контактам окреслили масштаби співпраці з міжнародними організаціями. А. Солонар зазначає, що міжнародне співробітництво органів поліції базується на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членами яких є Україна [231, с. 157]. Також автор указує, що міжнародне співробітництво відбувається у відповідних формах, яких він виділяє дев'ять [231, с. 158].

Загалом, погоджуючись із цим підходом, ми все ж таки вважаємо його таким, що не зовсім відповідає реаліям сьогодення. Отож, ми спробуємо обґрунтувати власну точку зору на диференціацію основних форм міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, яка враховує і специфічний характер діяльності новоствореної поліції і ті вимоги та завдання, які були поставлені перед нею в умовах євроінтеграції.

Узагальнивши наукову літературу, наявну нормативну базу, а також практику роботи органів та підрозділів Національної поліції України та міжнародних правоохоронних інституцій, ми можемо виділити такі основні форми міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, як розробка, укладення міжнародних договорів та забезпечення їх виконання, виконання клопотань про надання правової допомоги, інформаційна взаємодія, звернення із запитамі і виконання таких запитів, приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами [231, с. 158]. Визначені форми взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з поліцейськими органами, органами правопорядку інших держав, а також із міжнародними організаціями у своїй сукупності дозволяють вирішити одне з головних завдань міжнародного

співробітництва (що й виділяється в категорію) – забезпечення правопорядку за рахунок боротьби зі злочинністю.

Зважаючи на те що у 2015 р. (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 641 від 2 вересня 2015 р. [204]) відбулося створення Національної поліції України (як нового правоохоронного органу України) зроблено спробу розглянути витoki міжнародного співробітництва в контексті історичної ретроспективи ще за часів існування української міліції, зокрема розглянути регламентацію такої діяльності, закріпленої законом.

Так у Законі України «Про міліцію» існувала норма, яка регулювала співробітництво у досліджуваній сфері діяльності з відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями (ст. 8 «Співробітництво у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України та відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями поліції»). У цій статті зазначалось тільки те, що така діяльність здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна [196].

Зважаючи на це, можна зробити висновок, що Закон України «Про Національну поліцію» ширше регламентує окремі аспекти міжнародної діяльності такого правоохоронного органу, як поліція. Оскільки в законі зазначаються конкретні форми співпраці поліцейських у міжнародному просторі, хоч вони і не є вичерпними, проте все-таки прослідковується розширення регламентації міжнародної діяльності саме в законодавчій базі.

Ст. 4 Закону України «Про Національну поліцію» закріплює норму щодо можливості направлення поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції, а також можливість бути залученими до участі в міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки [197].

Ми вважаємо, що такій формі співробітництва слід приділити більше уваги під час проведення наукових досліджень. У всьому вищевказаному ми й

знаходимо основне значення міжнародного співробітництва поліції. Проте не слід забувати також про важливі аспекти щодо міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, про які зазначає В. В. Сокурєнко, думку якого з цього питання ми поділяємо.

Згаданий науковець зазначає, що міжнародне співробітництво в галузі підготовки поліцейських кадрів є одним із напрямів міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності і полягає у співпраці держав в особі урядів, міністерств внутрішніх справ чи інших поліцейських структур, міжнародних урядових і неурядових організацій. Крім того, «не менш важливим напрямом підвищення ефективності кадрового забезпечення та професійної підготовки в діяльності поліції є міжнародне співробітництво Національної поліції України (зокрема, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання) з навчальними закладами іноземних держав», а за результатами підготовка поліцейських кадрів у контексті міжнародного співробітництва «можуть бути прийняті єдині стандарти підготовки поліцейських кадрів» [230, с. 13-17].

Ми вважаємо, що створення таких стандартів можливе тільки за умови налагодження комплексної співпраці на міжнародному рівні, зокрема співпраці профільних закладів із підготовки поліцейських, міністерств та відомств, що здійснюють поліцейську діяльність, а також таких міжнародних організацій, як ООН, Консультативна місія ЄС в Україні та інших.

За наявності уніфікованих стандартів підготовки поліцейських кадрів співробітництво між поліцією різних країн вийде на абсолютно новий рівень. Завдяки цьому стане можливим спрощений обмін кадрами для отримання міжнародного досвіду, а також відбуватиметься вибудовування однорідної сфери поліцейської діяльності.

Отже, проаналізувавши низку нормативно-правових актів та праць учених щодо міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України ми дійшли висновку, що міжнародне

співробітництво відіграє вагомую роль у розвитку та повсякденній діяльності поліції.

У найбільш загальному вигляді міжнародне співробітництво може бути диференційоване на три основні категорії: До першої категорії належить міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинності, яке охоплює і міжнародне поліцейське співробітництво (що має більш вузьке значення). До другої категорії належить безпосередня участь поліцейських (як окремих співробітників, так і у складі підрозділу) у міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки, а також участь у діяльності міжнародних організацій, правоохоронних органах іноземних держав, що безпосередньо закріплюється законом. До третьої категорії належить міжнародне співробітництво у сфері ефективної підготовки поліцейських кадрів, що передбачає розвиток правоохоронної системи шляхом обміну досвідом та надання допомоги як у роботі, так і в підготовці кадрів для правоохоронних органів із метою створення уніфікованої системи підготовки кадрів та програм обміну досвідом.

Міжнародне співробітництво є невід'ємною складовою діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Його головні напрями: асиміляція та використання міжнародного досвіду діяльності інших поліцейських органів; організація та реалізація спільних міжнародних (у тому числі, науково-дослідних проектів; співробітництво у сфері протидії злочинності; підготовка поліцейських (перепідготовка, підвищення кваліфікації) у зарубіжних країнах.

Таким чином, значення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складно переоцінити, адже саме за допомогою міжнародної співпраці вбачається можливим врегулювати діяльність органів та підрозділів Національної поліції України з іншими поліцейськими службами та відомствами таким чином, щоб забезпечити усі необхідні умови для реалізації Національною поліцією України своїх завдань та функцій, спільно протидіяти злочинності, забезпечувати мир та порядок. Саме інститут міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної

поліції України є тим інструментом, що дозволяє повноцінно забезпечити захист міжнародної безпеки та прав й основоположних свобод людини й громадянина.

1.2. Історія розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України

У дисертаційному дослідженні відстоюється позиція, відповідно до якої для розкриття предмета дослідження, необхідно, передусім, визначити та дослідити історичний розвиток адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. На нашу думку, доцільно висунути та перевірити гіпотезу щодо фактичного та юридичного існування адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва не лише сучасної створеної Національної поліції України, але й міліції України, що є невід'ємною складовою історичного розвитку правоохоронних органів України, в тому числі, органів та підрозділів Національної поліції України. З метою перевірки зазначеної гіпотези, слід комплексно використовувати наукові методи пізнання, серед яких нами виокремлені наступні: історико-правовий, логіко-семантичний, формально-логічний, порівняльно-правовий та системний методи. Вважаємо, що це дозволить не лише чітко та послідовно дослідити, визначити та обґрунтувати існування адміністративно-правового поля для регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, визначення етапів формування міжнародного співробітництва поліції, але й визначити сучасні законодавчі прогалини в регулюванні міжнародного співробітництва поліції України на основі чого виробити належні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Слід наголосити, що новому розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України передують історичний розвиток адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва міліції (органів внутрішніх справ) України, що заклало своєрідний фундамент сучасних адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва новоствореної Національної поліції України. Таким чином, першочерговим вбачаємо дослідити етапи розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва міліції (органів внутрішніх справ) України.

Таким чином, можна виокремити два етапи формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: перший – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) (з 1950 р. до 2015 р.); та другий – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції України (з моменту створення поліції 2015 року по теперішній час).

Перший етап формування адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) розпочався з 1950 р. та тривав до 2015 р.

Міліція була національним правоохоронним органом з 1950-х до 2015 р.. Міліція формувалася в період правління Української Радянської Соціалістичної Республіки, яка входила до складу Радянського Союзу, і продовжувала функціонувати як міліція України в незалежній Україні до 7 листопада 2015 р., коли вона була замінена Національною поліцією України.

У відповідності до Закону України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. [196], основними завданнями міліції були визначені:

- забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів;
- запобігання правопорушенням та їх припинення;
- охорона і забезпечення громадського порядку;

- виявлення кримінальних правопорушень;
- участь у розкритті кримінальних правопорушень та розшуку осіб, які їх вчинили, у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- захист власності від злочинних та кримінально протиправних посягань;
- виконання адміністративних стягнень;
- участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Зазначений нормативно-правовий акт визначав також й інститут співробітництва міліції, проте досить розмитим залишалося питання саме міжнародного співробітництва міліції України з міжнародними (іноземними) поліцейськими (правоохоронними) органами. Так, у ст. 8 окресленого закону було зазначено, що співробітництво у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України та відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями поліції здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна [196].

Можливість міжнародного співробітництва міліції знайшло своє відображення в одному з пунктів, що визначає обов'язок міліції, а саме: виконувати в межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна (п. 31 ч. 1 ст. 10)[196]. Як бачимо, такий стан речей говорить про відсутність на законодавчому рівні дієвих та чітких механізмів міжнародного співробітництва, а про практичне його втілення мова майже не велася, що свідчить також той факт, що Україна свого часу ще перебувала на етапі свого становлення та розвитку.

Слід наголосити, що міліція як орган, що вів боротьбу зі злочинністю, все ж таки мала намір міжнародного співробітництва саме у зазначеній сфері під час кримінального провадження. Так, Т. Мудряк та Н. Потомська свого часу наголошували за час існування міліції України не було відображено у жодному міжнародному договорі України назви «міжнародне співробітництво під час кримінального провадження». Автори вказували, що найважливіша складова міжнародного співробітництва міліції України у сфері боротьби зі злочинністю – взаємодія між правоохоронними органами різних держав, що являє собою врегульовану нормами міжнародного та національного (внутрішньо державного) права, діяльність із захисту законних інтересів, прав і свобод особи, суспільства та держави й світового співтовариства від міжнародних, транснаціональних злочинів, що посягають на внутрішньо державний правопорядок [157, с. 211].

Незважаючи на досить слабкий інститут міжнародного співробітництва міліції України у різних сферах її діяльності, потужним залишався інститут миротворчих місій, в яких міліціонери активно приймали участь, що свідчило про високий рівень підготовленості та здатності оперативно приймати важливі для іншої держави рішення. Зокрема, наголосимо, що порядок відбору та направлення міліціонерів України до місій був передбачений наказом Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України) від 7 грудня 2003 р. № 1490 [178].

Так, працівники міліції України з 1994 р. брали участь у міжнародних миротворчих операціях під егідою міжнародних організацій, членом яких є Україна – Організації Об'єднаних Націй, Організації Безпеки і Співробітництва в Європі, Європейського Союзу тощо. При цьому чисельність миротворчого персоналу МВС України зростає від чисельності першої ротаційної групи в 9 осіб (в 1994 р.) до максимального значення в 238 (в 2005 р.) і на 2009 р. складала приблизно 60 осіб на рік [155, с. 125].

Таким чином, необхідно констатувати, що перший період формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва міліції

характеризувався, перш за все, відсутністю належного адміністративно-правового регулювання міжнародної взаємодії міліції у питаннях напрямів її діяльності. Проте, досить потужним виявився інститут міжнародних місій, де Україна зарекомендувала себе як надійний партнер міжнародних відносин у сфері забезпечення миру на території інших країн.

Формування адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції являє собою досить довготривалий та складний процес, що складається з декількох самостійних елементів. В даному випадку мова йде про два виокремлені нами періоди формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Другий етап формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України пов'язаний із суттєвим оновленням органів внутрішніх справ (реформою міліції 2014-2015 рр.). про що зазначено попередньо. При цьому, етап формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України поставив перед собою наступні завдання: 1) налагодження міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції: від боротьби із злочинністю та підвищення фахового рівня поліцейських за кордоном; 2) розвиток міжнародних відносин з поліцейськими відомствами провідних зарубіжних країн та країн Європейського Союзу; 3) активізація взаємодії між поліцією України та Європейського Союзу щодо проведення спільних заходів на міждержавному рівні; 4) створення сприятливих умов для ефективної міжнародної взаємодії (співпраці) шляхом укладання міжнародних договорів та угод; 5) інтеграція Національної поліції України у європейську поліцейську систему та зростання авторитету Національної поліції України у світовій спільноті тощо.

Відповідно з метою реалізації окреслених вище завдань, на нормативно-правовому рівні визначено ряд положень, що стосуються реалізації

міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Створення у 2015 році Національної поліції України ознаменувало для її органів та підрозділів новий етап свого становлення та подальшого розвитку. Не винятком стало запровадження у Законі України «Про Національну поліцію» [197], загальних положень, що визначають міжнародне співробітництво поліції (ст. 4). Зазначена стаття, що має назву «Міжнародне співробітництво поліції» визначає загальні засади щодо здійснення органами та підрозділами Національної поліції України міжнародного співробітництва. Зокрема, вказується, що взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна. Визначається, що поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Також, зазначається, що поліцейські можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [197].

Окрім вказаних законодавчих положень загальних засад міжнародного співробітництва поліції, вказаний нормативно-правовий акт, містить положення, що визначає основні повноваження поліції у сфері міжнародного співробітництва, а саме: поліція відповідно до покладених на неї завдань, виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України [197].

Також, серед адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, слід виокремити Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК України), в якому питанням міжнародного співробітництва поліції України приділено цілий інститут під назвою: «Міжнародне співробітництво під час

кримінального провадження» (розділ IX) [120]. У зазначеній главі КПК України, першочерговим визначено основні терміни, серед яких: «міжнародна правова допомога», під яким визначено проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою [120]; «переїзття кримінального провадження», «запитуюча сторона», «запитувана сторона» та інші.

Встановлено обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, що полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, переїзття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у КПК України, форми співробітництва під час кримінального провадження [120]; окреслено законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження; визначено порядок надання чи отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва без договору; розкрито порядок надання запиту про міжнародне співробітництво.

Окрім вказаного, чинний кримінальний процесуальний закон врегулював порядок надання міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій (глава 43 КПК України); видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) (глава 44 КПК України); здійснення кримінального провадження у порядку переїзття (глава 45 КПК України); визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб (глава 46 КПК України) [120].

Серед відомчих нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, слід визначити наступні:

1) Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, що затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 липня 2017 року № 575 [88]. Зазначений нормативно-правовий акт закріпив основні принципи взаємодії, серед яких: 1) швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень; 2) самостійність слідчого в процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється; 3) оптимальне використання наявних можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції України у запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; 4) дотримання загальних засад кримінального провадження; 5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування [88];

2) Інструкція про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29 листопада 2018 року № 968 [91]. У відповідності з вказаним актом законодавства, визначені адміністративно-правові засади порядку направлення працівників органів та підрозділів Національної поліції України до Генерального секретаріату Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол (далі – МОКП Інтерпол). Затвердження вказаної інструкції про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, пов'язано із виконанням завдання – налагодження координації взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами іноземних держав, з питань, що належать до компетенції МОКП Інтерпол;

3) Інструкція з організації проходження служби у складі міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки національним персоналом із числа

поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України, затверджена наказом МВС України від 31 липня 2019 року № 639 [89];

4) Порядок направлення офіцерів зв'язку до Європейського поліцейського офісу, затверджений наказом МВС України від 29 жовтня 2019 року № 905 [193] та деякі інші.

Що стосується визначення підзаконних нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, слід виокремити такі:

1) Постанова Кабінету Міністрів України «Про представників Національного центрального бюро Інтерполу в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол» від 11 серпня 2004 року № 1043 [201]. Слід вказати, що даний нормативно-правовий акт прийнято з метою удосконалення механізму взаємодії (міжнародного співробітництва) вітчизняних правоохоронних органів (міліції в тому числі) з відповідними компетентними правоохоронними органами іноземних держав з вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер, або такий, що виходить за межі держави;

2) Інструкція про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 19 серпня 2019 року № 2599/5 [90] тощо.

Окрему групу адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складають міжнародно-правові акти. Серед них: Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, ратифікована Законом України «Про приєднання України до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей» Верховною Радою України від 11 січня 2016 року № 3303-

IV [114]; Статут Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу від 13 червня 1956 року [135]; Рекомендації 4-ї міжнародної конференції Інтерполу щодо майна, отриманого злочинним шляхом, прийняті 25–26 жовтня 1994 року [210]; Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) [212]; Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, ратифікована Законом України від 12.07.2017 року № 2129-VIII [249; 202]; Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/2019 від 26 жовтня 2016 року про правову допомогу підозрюваним та обвинуваченим у кримінальних провадженнях та розшукуваним особам у провадженнях за європейським ордером на арешт [65];

Також, це: Закон України «Про міжнародні договори України» (ст. 16 Виконання міжнародних договорів) [195]; «Про боротьбу з тероризмом» (розділ VI) [182]; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (ст. 7) [199]; Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», що закріпив наступне. Передбачається, що міжнародне співробітництво центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять оперативні підрозділи, визначені у ст. 5, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна [198].

Тобто, можна констатувати, що правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складають національні та міжнародні нормативно-правові акти, а також відомчі договори та угоди. Проте, незважаючи на численні міжнародно-правові документи, подекуди окремі питання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України залишаються неврегульованими на національному рівні, що наразі потребує свого вдосконалення.

На основі вказаних положень керівництвом Національної поліції України започатковано низку заходів, спрямованих на налагодження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України зі зарубіжними поліцейськими установами та відомствами, а також міжнародними правоохоронними організаціями. Зокрема, з метою формулювання в Україні належного адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, у квітні 2018 року першим заступником Голови Національної поліції України – начальником кримінальної поліції В'ячеславом Аброськіним було підписано угоду про міжнародне співробітництво по боротьбі з організованою злочинністю з керівником управління Федерального бюро розслідувань Сполучених Штатів Америки Максом Маркером підписали угоду про співробітництво. Зустріч відбулася у рамках робочого візиту делегації Міністерства внутрішніх справ України на чолі з міністром внутрішніх справ України Арсеном Аваковим до Сполучених Штатів Америки. Вказана угода заклала фундамент для подальшого міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України та Сполучених Штатів Америки у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, кіберзлочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, а також, у сфері боротьби з корупційними правопорушеннями, легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом [159].

Окрім вказаного, структурним підрозділом, що відповідає за координацію міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є Департамент міжнародного співробітництва МВС України, який бере участь у формуванні основних напрямів державної політики у сфері міжнародного співробітництва, зокрема, європейської та євроатлантичної інтеграції, забезпечує виконання завдань і функцій, покладених на МВС України, щодо формування державної політики з питань міжнародного співробітництва, та контролю за реалізацією державної політики з питань

міжнародного співробітництва структурними підрозділами апарату МВС, територіальними органами, закладами, установами і підприємствами, що належать до сфери управління МВС України, Національною гвардією України, центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Міністром внутрішніх справ [57].

Таким чином, у ключі вищевикладеного, слід зазначити, що другий етап розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України характеризується стрімким розвитком інституту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції, що зумовлено євроінтеграційними процесами та прагненням керівництва МВС України та Національної поліції України налагодити дієві механізми міжнародної взаємодії.

Враховуючи викладене, з урахуванням сучасного стану адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції України, можна виокремити наступні види міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України:

- 1) міжнародне співробітництво у сфері протидії (боротьби) міжнародній (транснаціональній) злочинності
- 2) міжнародне співробітництво під час кримінального провадження;
- 3) міжнародне наукове співробітництво;
- 4) міжнародне співробітництво з питань підготовки поліцейських кадрів, перепідготовки, підвищення кваліфікації, участі у міжнародних місіях.

Залежно від суб'єктів міжнародного співробітництва, органи та підрозділи Національної поліції України уповноважені взаємодіяти з:

- 1) іноземними поліцейськими службами (поліція США);
- 2) міжнародними організаціями не правоохоронного спрямування (ООН, ЄС);
- 3) міжнародними правоохоронними установами та службами (Інтерпол).

Підсумовуючи викладене, слід відзначити про наявність комплексної системи національних нормативно-правових актів та міжнародних

багатосторонніх та двосторонніх угод, що визначають порядок міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України із іншими правоохоронними органами іноземних країн та які становлять належне правове поле для реалізації діяльності з міжнародного співробітництва Національної поліції України в різних сферах діяльності.

Отже, історія розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є важливою складовою ефективною реалізації поліцією України, покладених на неї державою завдань та функцій. Від правильного та чіткого визначення історичних передумов становлення правового поля міжнародного співробітництва поліції України залежить стан правопорядку в державі в цілому, та рівень довіри населення до поліції, зокрема. Водночас варто наголосити на, що складність означеної проблематики, безумовно, свідчить про необхідність подальшого ретельного та всебічного дослідження правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

1.3. Методологічна основа дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України

Сьогодні аналіз численних надбань з адміністративно-правової науки, пов'язаних із вирішенням актуальних питань реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, у тому числі, із дослідженням адміністративно-правових засад такого поліцейського співробітництва, свідчить про існування наукових досліджень, зокрема: 1) щодо державної політики у сфері міжнародного співробітництва: фахівців у галузі державного управління; 2) щодо концептуальних засад державної політики у сфері міжнародного співробітництва: фахівців у галузі політології; 3) щодо базових теоретико-методологічних засад реалізації політики міжнародного співробітництва: фахівців у галузі міжнародного права та міжнародного

публічного права (автори); 4) щодо адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва у та окремих напрямів співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: фахівців у галузі адміністративного права.

Водночас, наразі, враховуючи стрімкі процеси налагодження міжнародної (європейської у том числі) поліцейської співпраці, практично відсутні комплексні наукові роботи, що пов'язані із розробкою нових методологічних підходів щодо дослідження державної політики у сфері міжнародного поліцейського співробітництва (передусім, в умовах виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [250]). Окрім зазначеного, недостатньою мірою дослідженими залишаються питання адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України та реалізації засад міжнародного поліцейського співробітництва в Україні.

Відтак, слушним та доцільним є визначення відповідного наукового інструментарію дослідження тих чи інших правових явищ [215, с. 194]. Адже як слушно зазначають В. М. Шейко та Н. М. Кушнарєнко, методологія виконує низку функцій, що полягають у здобутті нових наукових знань, що відображають динамічні процеси та явища, у спрямуванні, передбаченні особливих шляхів досягнення певної науково-дослідницької мети, у забезпеченні всебічності отриманої інформації до фонду теорії науки, у забезпеченні уточнення, збагачення, систематизації термінів і наукових понять, у створенні системи наукової інформації, яка ґрунтується на об'єктивних фактах і є логіко-аналітичним інструментом наукового пізнання [280, с. 56]. У сою чергу, наголошуючи на важливості методології наукового пізнання, О. М. Балинська та Т. З. Герасиміва вказують, що методологія – це вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності [21, с. 251]. Методологія, як зазначає М. Кельман, розглядаючи методологію

сучасного правознавства, – це вчення про структуру, логічну організацію, форми і засоби, методи процедурної діяльності [105, с. 39].

Усвідомлюючи важливе значення визначення методологічної основи наукового дослідження [20, с. 289] інституту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, вбачаємо доцільним та слушним визначитися із основними напрямками методології пізнання. Ґрунтуючись на існуючих сьогодні доктринальних дослідженнях учених та науковців (А. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійка, В. П. Андрущенко, О. М. Бандурки, В. В. Галунька, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, С. Т. Гончарука, С. М. Гусарова, О. Ю. Дрозда, М. І. Іншина, О. М. Ковалка, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. М. Музичука, О. В. Негодченка, О. М. Резінка, О. Ю. Салманової, С. В. Сеника, О. Ю. Синявської, О. Ф. Скакун, В. В. Сокурєнка, С. Т. Стеценка, Ю. О. Толстенка, Ю. М. Тоди́ки, В. В. Чумака, Ю. С. Шемшученка, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмиша та ні.), на положеннях відповідних нормативно-правових актів (передусім, Конституції України [116], Закону України «Про Національну поліцію» [197], «Про міжнародні договори України» [195], Стратегії Сталого розвитку України на період до 2030 року, постановленої Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 [205], Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, що була ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII [250; 203], Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, ратифікована Законом України від 12.07.2017 р. № 2129-VIII [249; 202]), у дисертаційному дослідженні пропонується наступний перелік основних аспектів методології дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що будуть нами використані у процесі наукової роботи. Зокрема, це система сучасних загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Їх застосування у процесі дослідження зумовлено

системним підходом, що дало змогу досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми.

1. *Історико-правовий метод* використано під час дослідження історії розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а також для формування якісно нової державної політики у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, зважаючи на позитивний зарубіжний (європейський) досвід та України;

2. за допомогою *логіко-семантичного методу* поглиблено категоріально-понятійний апарат (підрозділи 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 3.2.), що дозволило надати коректне визначення базових та важливих для дисертаційного дослідження понять. Необхідне розуміння того, що «поняття» є базовою формою наукового знання [18, с. 21] (у тому числі – юридичного), за допомогою якого генеруються інші форми наукового знання, наприклад, категорія, принцип, теорія, ідея, доктрина, гіпотеза та інші;

3. *методи синтезу та аналізу* використовувалися для аналізу змісту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України (підрозділи 1.1., 1.3., 2.1., 2.3);

4. за допомогою *структурно-логічного методу* проаналізовано сутність адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції (підрозділи 2.1., 2.2.);

5. *формально-логічний метод* застосовано для розкриття методологічної основи дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України (підрозділи 1.2., 1.3.);

6. *порівняльно-правовий метод* надав змогу проаналізувати та порівняти національне та зарубіжне законодавство в аспекті предмета дослідження, а також встановити напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України (підрозділи 1.1., 1.2., 3.1., 3.2.). Використання зазначеного методу наукового пізнання дозволило зважено підійти до питання

імплементатії норм законодавства Європейського Союзу щодо налагодження міжнародного поліцейського співробітництва до законодавства України;

7. *методологічний плюралізм у юриспруденції* був використаний з метою застосування різних методів, що у своїй сукупності сприяють знаходженню загального знаменника, наявність якого й спроможна забезпечити прогрес наукового знання за рахунок вбирання їх сильних сторін [245, с. 22];

8. виходячи з того, що загальнонаукові методи пізнання (такі як: діалектичний, синергетичний, системний) складають світоглядну основу для всіх наук, не винятком є й юриспруденція, а також зважаючи на превалювання системного підходу (методу) вирішальним у процесі пізнання явищ держави та права, пропонуємо конструктивне застосування системного підходу для прощення конкретної науково-дослідницької роботи [19, с. 28]. Корисність даного методу продемонструємо у процесі дослідження: 1) міжнародного співробітництва як напряму політики держави; 2) міжнародного співробітництва як об'єкта адміністративно-правового регулювання; 3) міжнародного співробітництва як системного феномену. Зазначимо, що обов'язковим положенням для усіх напрямів системного підходу є пошук та формування системо утворюючого чинника: лише результат (мета) може змінити неорганізовану множину на організовану. Природні системи мають розглядатися як стандарт формування, функціонування та розвитку будь-якої системи, у тому числі, і зазначених вище, що цілком узгоджується із одним із положень загальної теорії функціональних систем П. К. Анохіна [17, с. 24].

Враховуючи викладене та зважаючи на другий аспект методології (логіко-семантичний метод), пропонуємо визначитися із розумінням наступних понять: «міжнародна діяльність», «міжнародне співробітництво», «державна політика», «державна політика у сфері міжнародного співробітництва», «міжнародне поліцейське співробітництво». Насамперед, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на дослідженні сфери міжнародного співробітництва держави та з'ясуванні його значення для діяльності органів державної влади.

У відповідності до тлумачного словника української мови, «міжнародний» розглядається у значеннях: 1) той, що стосується відносин між народами та країнами; 2) той, що існує між народами, поширюється на них; 3) той, у якому беруть участь представники різних країн, народів [224, с. 728].

У свою чергу, поняття «діяльність» у відповідності до тлумачного словника української мови означає функціонування, діяння органів живого організму [223, с. 311].

Тобто, міжнародна діяльність – це функціонування відносин між державами та її органами державної влади, що поширюються на них.

Визначаючи сутність міжнародної діяльності, Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України, визначає, що міжнародна діяльність України – це діяльність, що здійснюється в національних інтересах України у правовому просторі поточних і перспективних Міжнародних угод України про науково-технічне співробітництво зі закордонними країнами, Меморандуму Уряду України і Генерального Директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (далі – ЮНЕСКО) (англ. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO), директивних вказівок і постанов Президії Національної академії наук України, Міністерства освіти і науки України [152].

Міжнародна діяльність пов'язана також з такою категорією як «міжнародні відносини». З точки зору міжнародних економічних відносин, міжнародні економічні відносин – це відносини, що виникають та існують між людьми з різних країн із приводу виробництва, обміну і споживання товарів, послуг та ідей на основі міжнародного поділу праці, в умовах безмежності людських потреб і обмеженості ресурсів [260, с. 8]. В той же час, досліджуючи міжнародні економічні відносини, слід вказати, що розрізняють такі категорії як: «міжнародна економічна взаємодія» та «міжнародне економічне співробітництво». Так, під першою категорією прийнято розуміти добре відпрацьовані стійкі економічні зв'язки між суб'єктами міжнародних

економічних відносин, що базуються на міжнародних економічних угодах і договорах, укладених на доволі тривалий період часу. У свою чергу, міжнародне економічне співробітництво являє собою міцні й тривалі зв'язки кооперативного типу, які у своїй основі мають спільні, наперед вироблені й узгоджені наміри, закріплені в довгострокових економічних договорах і угодах [260, с. 8].

Поняття «міжнародне співробітництво» структурно складається із двох частин: «міжнародне» та «співробітництво». З приводу останнього слід вказати, що етимологічно термін «співробітництво» має таке саме значення, що й у приватних відносинах, а саме: спільна діяльність, співучасть, партнерство, взаємодія тощо [60]. Дослідники В. Іваненко та В. Кузнєцов вважають, що «принцип співробітництва займає в системі принципів міжнародного права особливе місце, що обумовлено сутністю та соціальною роллю такого явища, як співробітництво народів і держав. Міжнародне співробітництво – це спільні дії суб'єктів у будь-якій сфері їх спільних інтересів, їх взаємопов'язана діяльність з узгодження своїх позицій, координації дій, вирішення проблем, що мають взаємне значення, і ухвалення взаємоприйнятних рішень» [143, с. 207; 261, с. 67].

В цілому, як зазначає К. Хоймако та О. Н. Месхія, поняття «міжнародне співробітництво» відображає таку взаємодію двох або декількох держав, яка виключає застосування збройного насильства, будучи спрямованою на реалізацію спільних інтересів. Усупереч повсякденному розумінню, співробітництво – це не відсутність конфлікту, але уникнення його кризових форм. Традиційно відносини співробітництва містять у собі двосторонню та багатосторонню дипломатію, укладення різного роду союзів та угод, які передбачають взаємну координацію політичних ліній, наприклад: з метою спільного врегулювання конфліктів, забезпечення загальної безпеки або вирішення інших питань, що становлять спільний інтерес для всіх сторін-учасниць. Авторка відзначає, що «квінтесенцією міжнародного співробітництва стали міжнародні організації, оскільки вони виникають внаслідок

міжнародного співробітництва держав та створюються для поглиблення такого співробітництва. Держави поступаються частиною своїх суверенних прав як суверенні політичні утворення в результаті усвідомлення взаємопов'язаності та взаємозалежності з іншими державами» [149, с. 107]. Таким чином, можна вважати, що в сучасних реаліях міжнародні організації за своєю сутністю є однією з найвищих форм міжнародного співробітництва [261, с. 68].

Авторка В. В. Черкасова, поняття «міжнародне співробітництво» визначає як такий процес взаємодії двох або декількох діячів/суб'єктів, у якому виключається застосування збройного насильства і домінують спільні пошуки реалізації загальних інтересів. Всупереч повсякденному розумінню, співробітництво – це не відсутність конфлікту, але «порятунок» від його крайніх, кризових форм. Ілюзія «прозорості» змісту цього поняття зумовила, напевно, те, що спроби його визначення зустрічаються рідко [266].

Переходячи до розуміння «міжнародного співробітництва» з точки зору представників адміністративного права, зазначимо позицію О. Агапової, яка досліджуючи міжнародне співробітництво Національної гвардії України вказує, що міжнародне співробітництво Національної гвардії України – це багатостороння діяльність спеціально створених органів, відділів та управлінь, що функціонують при Головному управлінні Національної гвардії України, їх посадових осіб та військовослужбовців Національної гвардії України, що спрямована на налагодження зв'язків з міжнародними та європейськими структурами з метою отримання допомоги та запровадження міжнародного військово-правоохоронного потенціалу через семінари, навчання, проекти, програми адаптації, стандарти військової підготовки та ін. [1, с. 134-135].

Вивчаючи термін «міжнародного співробітництва» наголосимо, що воно активно застосовується й представниками кримінального та кримінального процесуального права у контексті боротьби зі злочинністю та здійснення кримінального провадження. Так, А. Молдован зазначає, що міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю являє собою врегульовану нормами міжнародного й українського права діяльність різних країн із захисту інтересів

особи, суспільства і держави від злочинів, а також прийняття обумовлених національним законодавством заходів, спрямованих на забезпечення українського кримінального процесу і здійснення правосуддя судами у справах про злочини, що посягають на державний порядок [156, с. 73].

Під міжнародним співробітництвом у кримінальному процесі в кримінальній процесуальній науці пропонується розуміти діяльність, здійснювану слідчим, прокурором, судом відповідно до вимог законодавства, що регулює кримінальне провадження, узгоджену з відповідними компетентними органами іноземної держави, а також міжнародними організаціями щодо отримання та надання допомоги в досудовому провадженні, судовому розгляді, а також у прийнятті інших заходів, необхідних для правильного вирішення кримінальних справ [36, с. 51]. А. В. Підгородинська під міжнародним співробітництвом у кримінальному провадженні пропонує розуміти узгоджену з відповідним центральним (уповноваженим) та компетентним органом (установою юстиції) іноземної держави діяльність, здійснювану відповідним органом іноземної держави (відповідно до чинного для обох сторін міжнародно-правового договору/принципу взаємності, національного кримінального процесуального законодавства держав), пов'язану зі здійсненням кримінального провадження (наданням правової допомоги щодо провадження окремих процесуальних дій, перейняттям кримінального провадження, екстрадицією, визнанням вироків судів іноземних держав та міжнародних судових органів та передачею засуджених осіб) [172, с. 116].

Аналізуючи міжнародне співробітництво як важливий напрям діяльності держави, слід констатувати, що воно безпосередньо впливає із державної політики як невід'ємної складової зовнішньої діяльності держави та її уповноважених органів. Державна політика як важлива сфера суспільної життєдіяльності, здебільшого вивчається представниками державного управління, в той же час, останнє не заважає нам дослідити вказану категорію державної політик крізь призму адміністративно-правового регулювання

міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Адже, як слушно в даному контексті зазначає О. В. Лаврук, державна політика, як і будь-який соціальний процес, потребує постійного пояснення генезису її змісту і всебічного дослідження як об'єкта наукового пізнання. Особливої уваги потребує категоріальний апарат державної політики, оскільки він має широкий спектр наукової інтерпретації її змісту і фрагментарного обґрунтування в науковій літературі іноземних та вітчизняних науковців [128, с. 257].

Загалом, поняття «політика» походить від давньогрецького слова *polis* (місто-держава) та пов'язаних з ним *politike* (мистецтво управління), *politicas* (державний діяч), означає діяльність з керівництва й управління суспільством на основі публічної влади. Отже, політика має вплив не тільки на суспільство, але й на окремі суспільні групи людей, котрі знаходяться у межах здійснення її управлінських функцій. А тому вона здатна забезпечити процес реалізації суспільних, особистих і групових інтересів та регулювання взаємовідносин між людьми з метою збереження цілісності суспільства. Важливим видом політики є державна (політика уряду, президента, парламенту, різних міністерств), котра під впливом змін у її політичній і функціональній сферах кожен раз видозмінюється і виступає об'єктом теоретико-методологічних наукових досліджень (проблемних і дискусійних). У свою чергу, державною вважається політика не тільки з тієї причини, що вона впливає на суспільство, але й тому, що її стартовим етапом формування є уряд або ж інші державні органи. Зазвичай використання науковцями різних термінів, недосконало і двояко перекладених з іноземної мови, посіяло плутанину у трактуванні дефініцій термінів «політика» (*policy* і *politics*), «державна політика» (*public policy* і *state policy*) та «вивчення (дослідження) державної політики» (*public policy study* і *state policy study*) [128, с. 258].

Дослідник К. Фрідріх дефініцію державної політики охарактеризував як пропонувану особою, групою або урядом напрям дій у межах середовища, що передбачає перешкоди та можливості, які конкретна політика має використати

або подолати в прагненні досягти мети або виконати завдання чи намір. Для концепції державної політики суттєвим є наявність мети, завдання чи наміру [290, с. 79].

Автор В. В. Тертичка зауважує, що державна політика трактується як сукупність специфічних, неординарних дій, заходів та інститутів, за допомогою яких відбувається задоволення різноманітних інтересів диференційованого суспільства. Дослідник вказує на наявність взаємозалежності між економічними, політичними й культурними детермінантами та державною політикою [243, с. 133-135]. Державна політика розглядається також як відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювані безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [59, с. 6]. Державна політика являє собою сукупність мети і завдань, що практично реалізується державою, і засобів, які використовуються при цьому [62, с. 157]. В. І. Андріяш наголошує, що державна політика – це цілеспрямована діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущої мети розвитку суспільства або його окремих сфер [16].

Державна політика – це напрям дій (або бездіяльність), що обирається владою для вирішення певної проблеми або сукупності взаємозалежних проблем. Зміст державної політики охоплює визначення проблеми, цілей й інструментів вирішення проблеми [58, с. 51]. Тобто, державна політика – це діяльність держави, що реалізується її компетентними органами державної влади з метою вирішення нагальних питань у різних сферах суспільного життя. Ведучи мову про напрями державної політики, слід наголосити, що остання пов'язана зі такою категорією як: «державне управління», «публічне управління», а також «державна політика у сфері правоохоронної діяльності» або «правоохоронна політика».

Правоохоронна політика визначається як окремий вид діяльності уряду та інших суспільних інституцій загальнонаціонального та місцевого рівнів, спрямований на:

- захист та охорону конституційних цінностей української держави та суспільства;
- забезпечення принципу верховенства права;
- захист встановлених Конституцією суспільного ладу, територіальної цілісності;
- захист прав і свобод людини, охорону правового порядку, відновлення порушеного права, виявлення й розслідування злочинів [180].

Сутність правоохоронної політики полягає в цілеспрямованій діяльності владних структур та органів державного управління різних рівнів, спрямованих на забезпечення правопорядку, як об'єктивної потреби розвитку держави й суспільства, на запобігання і припинення правопорушень [27, с. 101]. У свою чергу, слід наголосити, що важливим напрямом державної правоохоронної політики є формування правової безпеки, яка є загальнозначущою цінністю, що відповідає інтересам суспільства і громадян. Категорія «правова безпека» посідає пріоритетне місце у системі національних цінностей. Вона є фундаментальним принципом побудови правової системи, галузей права та їх інститутів з погляду забезпечення безпечного функціонування і розвитку суспільних відносин. Домінуючим у системі безпеки є створення умов для безпечного існування особистості, реалізації її прав і свобод [127, с. 200]. Отже, держава має гарантувати неухильне дотримання законів, реалізацію принципу законності, безпеку індивіда у суспільстві, забезпечувати оптимальний баланс між захистом демократичних інститутів, загальних інтересів та захистом прав і свобод особистості. Ефективна діяльність держави (і суспільства) зі створення безпечних умов існування забезпечує природне функціонування та розвиток суспільних відносин. Держава повинна гарантувати такі засоби, способи й форми діяльності правоохоронних і судових органів, які б забезпечували дотримання прав та інтересів осіб [180].

Державна правоохоронна політика спрямована також на забезпечення публічного порядку і безпеки, що гарантує уникнення певних небезпек як для всього суспільства, так і для окремих громадян, та здійснюється органами та підрозділами Національної поліції України [180].

Оскільки державна правоохоронна політика спрямована на забезпечення виконання завдань та функцій органів правопорядку, у тому числі, органів та підрозділів Національної поліції України, доцільним також є дослідження такої категорії як «державна політика у сфері міжнародного співробітництва», що є складовою діяльності поліції України.

Наголошуючи на важливості державного регулювання сфери міжнародного співробітництва дослідниця А. А. Халецька наголошує, що реалізації спільних проектів у сфері економіки, освіти або спорту. Активізація субнаціональної складової міжнародного діалогу виявила комплекс проблем, що виникають перед органами влади різного рівня у процесі координації та підтримки міжнародного співробітництва регіонів. В основі факторів, які визначають умови здійснення зовнішніх зв'язків на регіональному або субнаціональному рівнях, – складні процеси внутрішньополітичного будівництва, а також логіка побудови міжнародних відносин, основними елементами яких є суверенні держави [258, с. 55]. Міжнародна політика – це система економічних, правових, дипломатичних, ідеологічних, культурних та інших зв'язків і стосунків між суб'єктами, що діють на глобальній арені [153].

Досліджуючи крайню категорію в рамках даного підрозділу дисертаційного дослідження «міжнародне поліцейське співробітництво», зазначимо, що останнє застосовується вченими у розрізі окремих напрямів діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Наприклад, А. В. Войціховський в рамках міжнародного права досліджував питання міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю. Так, науковець стверджує, що в сучасних умовах міжнародне співробітництво виробило і активно застосовує великий арсенал спільних заходів для боротьби зі злочинністю. Взаємодія у боротьбі зі злочинністю

здійснюється державами як безпосередньо, так і в рамках створюваних ними міжнародних правоохоронних організацій [35, с. 48].

Поруч із категорією «міжнародне поліцейське співробітництво», активно використовується поняття «міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності», що визначається як один із видів спільної діяльності держав, спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань правоохоронної діяльності, на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права [171, с. 7]. У свою чергу, сучасному міжнародному співробітництву у сфері правоохоронної діяльності властиві такі основні ознаки:

1. Воно є різновидом міжнародного співробітництва, елементом системи міжнародних відносин, і його характер та зміст залежать від їх сутності. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності зводиться до впорядкування та розвитку різноманітних видів міжнародних відносин, присвячених, за звичай, питанням, від вирішення яких залежить забезпечення безпеки як в межах певного географічного регіону, так і усього світу (наприклад, розробка єдиних стандартів міжнародного правоохоронного співробітництва, організація та проведення семінарів і навчальних циклів), а також, і це головне, забезпечення власних внутрішньодержавних інтересів та безпеки [34, с. 10].

2. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності – це один із видів спільної діяльності держав в особі уповноважених на те органів, яка виникає на основі формування й цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, що ґрунтується на спільності або збігові державних інтересів. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності має погоджувальний, координаційний характер і виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права (в основному, між державами).

3. Участь у міжнародному співробітництві у сфері правоохоронної діяльності є не стільки правом, скільки обов'язком держав.

4. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності ґрунтується на нормах права. Цілі міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності можуть бути досягнуті лише у разі, якщо воно підкріплене реальною силою. Тому невід’ємна умова його існування – наявність норм міжнародного та внутрішньодержавного права, що встановлюють загальні засади співробітництва, правила поведінки і повноваження органів, які їх реалізують, відповідальність за порушення зобов’язань, узятих на основі такого співробітництва. За допомогою правових норм розкривається зміст міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності [83, с. 174].

5. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності здійснюється з дотриманням певних принципів, які являють собою виражені в нормах права інформативно-керівні ідеї, положення, що визначають зміст галузі права, надають їй цілісність, єдність сукупності правових норм, об’єднаних предметом правового регулювання. Насамперед, це єдині для всього міжнародного права основні принципи: повага державного суверенітету, суверенна рівність держав, співробітництва держав, сумлінного виконання міжнародних зобов’язань та ін. Існують і спеціальні принципи: взаємності, 8 добровільності, законності, дотримання прав та інтересів третіх сторін державами-учасниками договірних відносин тощо [171, с. 7; 160, с. 47].

Отже, міжнародне поліцейське співробітництво являє собою один із видів спільної діяльності держав та уповноважених ними органів (поліцейських зокрема), спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань поліцейської діяльності, на основі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Міжнародне поліцейське співробітництво є тією єдиною розумною альтернативою міжнародної конфронтації в галузі права та має бути рівноправним, без втручання у внутрішні справи, без загрози силою або її застосування. Певна річ, конкретні форми співробітництва, його напрямки й обсяги залежать від самих держав, їх потреб та матеріальних ресурсів,

внутрішнього законодавства і прийнятих міжнародних зобов'язань. Користь від міжнародного поліцейського співробітництва має бути не лише взаємною, а й для блага всього світового співтовариства.

Визначившись із розумінням базових категорій, що наразі формування нових знань та теоретичних моделей удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції України у сфері міжнародного співробітництва потребує проведення аналізу загального стану дослідження проблеми його адміністративно-правових засад з огляду на зазначену вище методологію дослідження.

Так, розробка предмету даного підрозділу показує, що у даній сфері простежується динамічний ріст виникнення нових наукових праць. Проте, зазначена проблематика знаходить доктринальне обґрунтування не безпосередньо, в лише в контексті інших напрямів дослідження питання удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції України у сфері міжнародного співробітництва.

Так, починаючи із 2015 р., тобто, з моменту початку реформування органів внутрішніх справ України, активно розпочалися наукові дослідження, присвячені питанням реформування міліції та створення Національної поліції України. Наприклад, питання співпраці міліції з населенням проаналізовані у наукових працях А. Аксенова, М. Ануфрієва, О. Бандурки, А. Бека, В. Болотової, О. Бандурки, В. Грохольського, Я. Кондратьєва, В. Московця, О. Музичука, Ю. Свеженцевої, В. Томіна, Ю. Чистякової, О. Ярмиша та інших.

Автор В. Томін розглядає взаємодію органів внутрішніх справ із населенням з позиції системного підходу, за якого орган внутрішніх справ і населення, яке ним обслуговується, є суб'єктами однієї системи, в якій населення – це середовище функціонування органу внутрішніх справ. Саме такий підхід дозволяє найповніше прослідкувати ефективність зворотних зв'язків між органами внутрішніх справ і населенням. Окрім того, вивчаючи взаємодію органів внутрішніх справ із населенням з позиції управлінського підходу, В. Томін розглядає органи внутрішніх справ як керівну систему, а

населення – як керовану систему (підсистему), іншими словами, зовнішній бік управління органів внутрішніх справ. При цьому під управлінням розуміють дії, які мають на меті спонукати певних осіб (або соціальні групи) до виконання бажаних дій [248, с. 25-32]. Дослідниця О. Джафарова зазначає, що взаємодія органів внутрішніх справ із населенням виявляється в процесі взаємовпливу з використанням можливостей іншого для досягнення власних цілей. Із цього випливає, що, по-перше, взаємодія між предметами, явищами виникає там і тоді, де й коли такий зв'язок об'єднано спільною метою. По-друге, взаємодія виявляється не тільки в безпосередньому впливі, а й у використанні сторонами можливостей один одного для досягнення власних цілей [64, с. 17]. На думку Т. Гаврилюк, запропоноване твердження суперечливе, оскільки «власні» цілі суб'єктів не завжди є «спільними», а отже, різнитиметься і їхня діяльність, орієнтована на досягнення відповідно «власних» або «спільних» цілей [38, с. 147].

Партнерство як один із видів взаємодії ґрунтується на очікуванні того, що партнер під час взаємодії поводитиметься відповідно до умов співробітництва. Саме в цьому значенні його розглядають О. Бандурка, О. Синявська, В. Соколов, В. Московець та інші [38, с. 148; 33, с. 192; 111, с. 34].

Якщо розглядати взаємодію міліції)країн СНД у більш широкому розумінні, то такий вид міліцейської діяльності є одним з напрямків зовнішньої політики держав. Дійсно, зміст взаємодії відображає суть зовнішньої кримінальної державної політики. Вона є цілеспрямованою активною діяльністю держави із захисту суспільства від злочинності, розроблення та реалізація цілей і завдань, визначення засобів, форм та методів такої діяльності державних, насамперед правоохоронних органів [264, с. 21]. Взаємодія при реалізації міжнародного співробітництва як напряму кримінальної політики держави має змістовий, організаційно-правовий, інформаційно-аналітичний, методичний та ресурсний аспекти. А без цих видів забезпечення навряд чи можлива успішна реалізація згаданих цілей. Дану обставину слід враховувати як державам і посадовим особам, так й іншим суб'єктам, що реалізують

вказаний вид діяльності. Адже міждержавне співробітництво у боротьбі зі злочинністю відбувається при взаємо доповненні складних факторів: збереженні державного суверенітету, неприпустимості втручання у внутрішні справи держави; компромісних домовленостях та угодах, що призводять до самообмеження, порушення суверенітету держав [264, с. 22].

Вчений Є. В. Зозуля досліджуючи міжнародне співробітництво міліції у сфері підготовки кадрів та професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ України, наголошує, що дослідження основних напрямів міжнародної співпраці у галузі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України дозволяє висновувати про необхідність розроблення та закріплення нових форм співпраці з міжнародними організаціями, навчальними закладами, науковими та поліцейськими установами іноземних держав, відносно подальшого впровадження у діяльність кадрових підрозділів, навчальний процес та науково-дослідницьку діяльність ВНЗ МВС України досвіду їх роботи, видання за результатами міжнародної співпраці навчально-методичних матеріалів, у яких висвітлювався би досвід боротьби зі злочинністю, форми та механізми взаємодії підрозділів МВС та правоохоронних органів інших держав, підготовки і навчання кадрів та підвищення їх кваліфікації [84, с. 191].

Різні питання діяльності міліції висвітлювалися у контексті багатьох дисциплінарних дослідженнях, що лягли в основу подальших нових наукових досліджень з питань реформування органів внутрішніх справ та діяльності Національної поліції України.

Так, А. М. Куліш присвятив свої праці дослідженню основних напрямів реформування органів внутрішніх справ України. Зокрема, автор наголошував, що реформування системи внутрішніх справ України є не суто внутрішньою справою МВС України та інших органів виконавчої влади. Це справа, яка стосується всіх громадян України, які за допомогою податкових відрахувань утримують вказану систему та оплачують кожну зміну службового посвідчення, кожну нову табличку з найменуванням органу, кожен папірець, витрачений на новий наказ Міністра внутрішніх справ. Це справедливо і для

випадків, коли кошти поступають з так званих позабюджетних джерел. Консультації з громадськістю щодо інформації про роботу центральних органів виконавчої влади, відповідно до п.3 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1378, проводяться обов'язково. Однак предметом обговорення мають бути не загальні фрази про необхідність «наближення до європейських стандартів» та «вдосконалення діяльності МВС», а причини, які обумовлюють неефективність існуючої організаційної структури внутрішніх справ, фактори, що сприяли неефективності попередніх реформ, а також чітке визначення вартості запропонованих перетворень. Лише на підставі такої інформації можна буде визначити, чи призведуть зміни до бажаного результату [123, с. 258-259].

Науковець Н. В. Лесько визначаючи проблеми реформування органів внутрішніх справ України констатує, що реформа також зачіпає і освітню підготовку працівників органів внутрішніх справ України. В Україні є велика кількість ЗВО, що здійснюють підготовку працівників органів внутрішніх справ України, яка не є якісною через те, що у таких закладах незначною є кількість викладачів з практичними навиками, відсутність практичних занять у зв'язку з низьким рівнем матеріально-технічного забезпечення, викладання надмірної кількості предметів протягом курсу. Авторка вказує, що значно ефективнішим було б створення системи підготовки працівників органів внутрішніх справ України, на прикладі Великобританії чи Сполучених Штатів Америки, де навчання триває протягом двох років, півтора з яких займає самостійна патрульна служба під керівництвом досвідчених наставників. Навчальні заклади діють так, що дають лише базові знання протягом чотирьох місяців, та після проходження стажування студент повертається до навчального закладу і з'ясовує проблеми та помилки, які виявилися під час проходження служби. Академія поліції здійснює підготовку осіб, які успішно пройшли патрульну службу у конкретному професійному напрямку. Така система підготовки

забезпечує поліцію завжди енергійними, молодими кадрами та незначними фінансовими витратами [214, с. 180-181; 133, с. 271]

В. М. Глуховець визначав окремі питання подальшого розвитку МВС України у світлі проведення реформування правоохоронної сфери держави. Автор дійшов висновку, що по-перше, пріоритетними напрямками державної політики МВС України у правоохоронній сфері мають бути підвищення професіоналізму кадрів; протидія корупції; удосконалення системи управління та оптимізація діяльності; адекватне реагування на нові виклики та загрози. Дані напрямки державної політики мають стати узагальнюючими векторами для розвитку не тільки МВС України на найближчу перспективу, але й усіх інших правоохоронних органів, діяльність яких координується МВС, з врахуванням особливостей, які впливають із поставлених перед даними інституціями завдань та функцій. По-друге, концепція державної політики МВС України має стосуватися виключно МВС України як центрального органу виконавчої влади, який має повноваження здійснювати координацію діяльності Національної поліції, Національної гвардії, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державної міграційної служби, Державної прикордонної служби. Слід відмежовувати заходи з реформування МВС України та органів внутрішніх справ і поліції. По-третє, виділені нами основні напрями державної політики МВС України у правоохоронній сфері мають стосуватися інституційних змін у системі як апарату МВС України, так і інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується МВС України, та містити заходи, спрямовані на забезпечення відповідності діяльності всіх систем утворюючих органів МВС України демократичним принципам [41, с. 127].

В подальшому М. Криштанович вивчав питання механізму участі громадськості у процесі реформування органів правопорядку в Україні. Дослідник відмічає, що активна участь громадськості в процесі сучасного реформування органів правопорядку вселяє надію, що в країні, відповідно до міжнародних стандартів правоохоронної діяльності, буде сформована поліція

європейського зразка, яка зможе надійно захищати внутрішню безпеку держави, права і свободи людини та громадянина, користуватися довірою та повагою громадян [121, с. 6].

О. В. Гулак вивчала питання перспектив реформування міліції України та дійшла висновку, що у руслі реалізації реформи усієї правоохоронної системи, яка у дійсності відбувається до- волі активно, має змогу спостерігати і суттєві організаційно-правові зміни у структурі органів внутрішніх справ, що підкріплюється прийняттям низки абсолютно нових системних нормативно-правових актів на найвищому державному рівні. Відтак питання сьогодення та перспективи реформування системи органів внутрішніх справ України є досить важливими і актуальними в розрізі юридичної науки [50, с. 67].

Визначаючи вказану проблематику, слід наголосити, що поруч із питаннями реформування органів внутрішніх справ починаються дослідження, присвячені законодавчому забезпеченню Національної поліції України та відповідно – їх міжнародного співробітництва.

Зокрема, І. Мищак вказує, що серед ключових проблем, які стосуються діяльності правоохоронних органів і розглядаються як системні порушення прав людини та громадянина і потребують негайного правового врегулювання, слід відзначити незаконні затримання та тримання під вартою, зловживання владою, жорстоке поводження, тортури, ненадання державними органами захисника на початковій стадії слідства, порушення права на справедливий судовий розгляд, ненадання або неналежне надання медичної допомоги у місцях тримання під вартою тощо. Подібні правопорушення вже неодноразово встановлювалися Європейським судом з прав людини (як порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) у справах «Коростильов проти України» «Харченко проти України», «Ігнатов проти України», «Цаценко та Рябоконт проти України» та ін., внаслідок чого Україна несе репутаційні ризики та виплачує значні суми відшкодувань потерпілим із державного бюджету. Досі неврегульованими залишаються питання щодо надмірної тривалості кримінального провадження і відсутності механізму компенсації за

незаконне затримання або тримання під вартою та ін. Саме на ці проблеми варто звернути увагу в процесі подальшого реформування законодавчого забезпечення діяльності правоохоронних органів в Україні [151, с. 28-29].

Дослідник М. М. Сірант, досліджуючи правовий аспект поліцейського співробітництва України і Європейського союзу, акцентував увагу на формуванні правового простору щодо діяльності правоохоронних органів України з питань співпраці з Європейським поліцейським офісом у сфері підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, що належить до компетенції європейських правоохоронних структур [217, с. 353]. У свою чергу, О. С. Передерій визначав особливості взаємодії України та Європейського поліцейського офісу в контексті реалізації спільної з Європейським Союзом політики безпеки, де чітко дослідив принципи взаємодії між поліцейськими відомствами та службами [170, с. 33]. В. В. Чумак у своєму монографічному дослідженні, присвяченому порівняльному аналізу адміністративно-правових засад діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України, досліджував питання міжнародного співробітництва між Національною поліцією України та поліцією Грузії й країн Балтії, де визначив пріоритетні напрямки їх взаємодії, зокрема, у таких сферах як: протидія злочинності та забезпечення публічного порядку й безпеки [271, с. 385].

Підсумовуючи увесь вище викладений матеріал слід зазначити, що аналіз стану методологічної основи дослідження міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України показав, що вказана проблематика є досить актуальною сьогодні. Її окремі аспекти неодноразово ставали частиною предмету наукових пошуків різних вчених. Аналіз численних наукових робіт, монографічних, дисертаційних досліджень, наукових статей показав, що наукова розробка адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України здебільшого здійснювалася та здійснюється за наступними напрямками:

– реформування органів внутрішніх справ;

- удосконалення законодавчого забезпечення Національної поліції України;
- удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції України;
- визначення місця та ролі міліції у процесі налагодження міжнародного співробітництва;
- механізм участі громадськості під час реалізації правоохоронної функції органами правопорядку України;
- міжнародна співпраця міліції;
- міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України.

Водночас, ми дійшли висновку про те, що на доктринальному рівні відсутні узгоджені наукові підходи та пропозиції щодо сутності та особливостей адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що пов'язано із відсутністю обґрунтованого, системного та повного аналізу зазначеної проблематики наукового дослідження. Наприклад, якщо говорити про зміну напрямів діяльності органів та підрозділів Національної поліції України в контексті євроінтеграційних процесів, то в даному випадку більшість вчених сходяться лише на дослідженнях міжнародної взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України у сфері протидії кіберзлочинності, торгівлі людьми та протидії транснаціональній злочинності, що є лише окремим напрямом діяльності поліції України. При цьому наразі відкритими залишаються питання стосовно визначення належного адміністративно-правового поля (засад) міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що детально буде нами досліджено у наступному розділі дисертаційного дослідження.

Таким чином, можемо констатувати, що в більшості випадків ті зміни, які науковці пропонують вести у роботу є здебільшого застарілими та не

відповідають правовим реаліям та сучасному стану міжнародно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів [94; 96; 97; 99; 102].

Висновку до розділу 1

З'ясовано, що значення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складно переоцінити, адже саме за допомогою міжнародної співпраці вбачається можливим врегулювати діяльність органів та підрозділів Національної поліції України з іншими поліцейськими службами та відомствами таким чином, щоб забезпечити умі необхідні умови для реалізації поліцією України своїх завдань та функцій, спільно протидіяти злочинності, забезпечувати мир та порядок. Саме інститут міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є тим інструментом, що дозволяє повноцінно забезпечити захист міжнародної безпеки та прав й основоположних свобод людини й громадянина.

Визначено, що міжнародне співробітництво є невід'ємною складовою діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Його головні напрями: асиміляція та використання міжнародного досвіду діяльності інших поліцейських органів; організація та реалізація спільних міжнародних (у тому числі, науково-дослідних проектів; співробітництво у сфері протидії злочинності; підготовка поліцейських (перепідготовка, підвищення кваліфікації) у зарубіжних країнах.

Окреслено, що формування адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції являє собою досить довготривалий та складний процес, що складається з декількох самостійних елементів. В даному випадку мова йде про два виокремлені нами періоди формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Виокремлено та охарактеризовано два етапи формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів

та підрозділів Національної поліції України: перший – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) (з 1950 р. до 2015 р.); та другий – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції України (з моменту створення поліції 2015 р. по теперішній час).

Констатовано, що перший період формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції характеризувався, перш за все, відсутністю належного адміністративно-правового регулювання міжнародної взаємодії міліції у питаннях напрямів її діяльності. Проте, досить потужним виявився інститут міжнародних місій, де Україна зарекомендувала себе як надійний партнер міжнародних відносин у сфері забезпечення миру на території інших країн.

Наголошено, що другий етап формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції поставив перед собою наступні завдання: 1) налагодження міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції: від боротьби із злочинністю та підвищення фахового рівня поліцейських за кордоном; 2) розвиток міжнародних відносин з поліцейськими відомствами провідних зарубіжних країн та країн Європейського Союзу; 3) активізація взаємодії між поліцією України та Європейського Союзу щодо проведення спільних заходів на міждержавному рівні; 4) створення сприятливих умов для ефективної міжнародної взаємодії (співпраці) шляхом укладання міжнародних договорів та угод; 5) інтеграція Національної поліції України у європейську поліцейську систему та зростання авторитету поліції України у світовій спільноті тощо.

Зроблено висновок, що другий етап розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України характеризується стрімким розвитком інституту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції, що зумовлено євроінтеграційними процесами та прагненням керівництва МВС

України та Національної поліції України налагодити дієві механізми міжнародної взаємодії.

Запропоновано, з урахуванням сучасного стану адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції України, можна виокремити наступні види міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України:

- 1) міжнародне співробітництво у сфері протидії (боротьби) міжнародній (транснаціональній) злочинності
- 2) міжнародне співробітництво під час кримінального провадження;
- 3) міжнародне наукове співробітництво;
- 4) міжнародне співробітництво з питань підготовки поліцейських кадрів, перепідготовки, підвищення кваліфікації, участі у міжнародних місіях.

Залежно від суб'єктів міжнародного співробітництва, органи та підрозділи Національної поліції України уповноважені взаємодіяти з:

- 1) іноземними поліцейськими службами (поліція США);
- 2) міжнародними організаціями неправоохоронного спрямування (ООН, ЄС);
- 3) міжнародними правоохоронними установами та службами (Інтерпол).

Встановлено необхідність формування методології дослідження феномену міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Визначено та розкрито основні аспекти методології для вироблення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Наголошено, що об'єктом державної політики у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є власне інститут міжнародного співробітництва як сфера міжнародно-правових відносин між поліцією України та міжнародними (європейськими) поліцейськими відомствами та службами, що реалізуються у відповідності до міжнародного та національного законодавства, об'єднані спільною метою для виконання покладених на них державою завдань та функцій.

Констатовано, що державна політика у сфері міжнародного співробітництва поліції України спрямована також на забезпечення публічного порядку і безпеки, що гарантує уникнення певних небезпек як для всього суспільства, так і для окремих громадян, а також на протидію міжнародній (транснаціональній) злочинності.

Запропоновано досліджувати міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як один із видів спільної діяльності держав та уповноважених ними органів (поліцейських зокрема), спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань поліцейської діяльності, на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Структура механізму реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України

Конституція України проголосила, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України [116]. Вступаючи у правовідносини, пов'язані зі здійсненням міжнародного співробітництва, органи та підрозділи держави наділяються правовим статусом з одночасним виникненням у зазначеній сфері прав та обов'язків. При цьому, такі відносини регулюються, як національним, так й міжнародним правом. П. Ф. Мартиненко з цього приводу вказує, що відповідно до принципу суверенної рівності держав як основного принципу міжнародного права – кожна держава вільно створює свою національну систему права та визначає порядок її взаємодії з міжнародним правом. Міжнародне право покладає на державу зобов'язання, порядок реалізації яких у внутрідержавних стосунках визначається національним правом. Як зазначається в резолюції Інституту міжнародного права, «... в принципі, саме правнича система кожної держави визначає найбільш прийнятні шляхи та засоби забезпечення того, щоб міжнародне право застосовувалося на національному рівні» [139, с. 126; 285, с. 298].

Відповідно відносини у сфері міжнародного співробітництва, права та обов'язки їх суб'єктів потребують не лише свого нормативного закріплення, але й вимагають визначення дієвих механізмів їх захисту та дотримання. В

якості одного із провідних таких механізмів, з огляду на особливості нормативно-правових засад окресленої сфери правовідносин, виступає механізм реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

При цьому, як цілком вдало зауважує С. С. Алексєєв, створення та відпрацювання механізму реалізації адміністративно-правових засад тієї чи іншої сфери соціальних відносин є однією з головних проблем вітчизняної юридичної науки [15, с. 112].

Слід зазначити, що питання з'ясування сутності та структурних елементів механізму реалізації адміністративно-правових засад загалом досліджували представники різних сфер публічного права. Серед них: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, В. В. Галунько, І. П. Голосніченко, В. Л. Грохольський, С. М. Гусаров, О. Ю. Дрозд, С. В. Ківалов, А. Т. Комзюк, М. В. Макареїко, О. М. Музичук, О. М. Резнік, О. Ю. Салманова, А. І. Семенцова, О. Ю. Синявська, М. Б. Смоленський, Ю. А. Тихомиров, М. М. Тищенко, В. В. Чумак, Х. П. Ярмачі та ін. Проте, аналіз наукової літератури у зазначеному напрямі лише засвідчує факт відсутності комплексних наукових досліджень, що присвячені визначенню сутності та елементів механізму реалізації адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, що підкреслює актуальність даного підрозділу дисертаційного дослідження.

Першочерговим вбачаємо визначитися із семантичним значенням поняття «механізм». Так, у відповідності з сучасним словником української мови, «механізм» - це пристрій, що передає або перетворює рух; внутрішню будову, систему чого-небудь; сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне й інше явище [32, с. 398; 270, с. 72]. У філософії під категорією «механізм» авторський колектив філософського енциклопедичного словника вбачає слушним розуміти систему рухів або подій, а також пристрій або пристосування, в якому або за допомогою якого відбуваються ці рухи, які визначаються законами природи. Механізмом у філософії позначають також

причинно-наслідкову картину світу, в протиставлення позицій щодо сприйняття теологічної чи віталістичної [255, с. 266]. Тобто, під поняттям «механізм» розуміють певне системне явище, що має своє структурне наповнення та являє собою сукупність певних процесів, а тому механізм як цілісне явище є динамічним та таким, що спрямоване на досягнення певної (наперед визначеної) мети.

Автор А. Е. Кульман, досліджуючи економічні механізми зазначав, що в загальноприйнятому економічному розумінні «механізм» містить у собі певну послідовність економічних явищ, де складовими елементами є вхідне та вихідне явища, а також весь процес, що відбувається в інтервалах між ними. Дослідник вказував, що механізм є природною системою; необхідним взаємозв'язком, що виникає між різними економічними явищами [124, с. 13-14].

Процесуально-правовий аспект визначення поняття «механізм» на думку Е. Г. Лук'янової передбачає, що механізм являє собою елемент загального механізму правового регулювання, відносно самостійну підсистему правових засобів, що вступає у дію на деяких етапах загального правового регулювання, у випадках виникнення перешкод нормальної реалізації правових норм, і яка характеризується охоронною спрямованістю [137, с. 192].

Згідно позиції науковців В. Б. Авер'янова та Д. К. Лафти, під механізмом слід розуміти певний набір взаємоузгоджених відносин, методів і засобів, які забезпечують належне функціонування системи, або складне системне утворення, що органічно поєднує в собі різні складові елементи [61, с. 36; 131, с. 129].

На думку дослідника С. В. Львовчіна, механізм – це сукупність методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток і систему фінансових індикаторів та фінансових інструментів, які дають змогу оцінити цей вплив [138, с. 32]. Ю. М. Тодика зазначає, що використання в юридичній літературі категорії «механізм» пов'язане з усвідомленням того, що недостатньо мати матеріальні норми, розвинену систему законодавства, необхідні ще чіткі

механізми їх впровадження в життя, що повною мірою стосується і адміністративно-правової сфери [246, с. 337]. В. С. Нерсисянца вказує, що механізм – це завжди деяка функціональна характеристика об'єкта; це завжди певна функціональна характеристика об'єкта, тому його слід застосовувати не для структурного опису системи органів, а для з'ясування функціональної специфіки різних частин [162, с. 567; 206, с. 487].

З аналізу наведеного вище слідує, що розглядаючи сутність категорії «механізм» з того чи іншого боку або ж навіть взагалі випадки її застосування по відношенню до різних сфер суспільного життя, вчені та науковці наділяють відповідний механізм системним характером, вказуючи, що він являє собою сукупність певних явищ і процесів. При цьому, будучи складною системою механізм може складатися з більш дрібних утворень – механізмів, що у свою чергу, також можна розглядати як окремі системи. У наведеному вище випадку механізм адміністративно-правових засад розглядається як складова механізму державного управління. Більше того, прослідковується чіткий зв'язок досліджуваної категорії з механізмом правових засад (правового регулювання).

В даному контексті слушно привести позицію В. М. Горшенєва, який досліджуючи способи й організаційні форми правового регулювання, дійшов обґрунтованого висновку про те, що механізм правового регулювання – це способи впливу, реалізації прав, а також проміжні ланки – правосуб'єктність, юридичні факти та правовідносини, що переводять нормативність права в упорядкованість суспільних відносин [47, с. 50-55].

Дослідник О. В. Малько вважає, що механізм правового регулювання – це система юридичних засобів, організованих найбільш послідовним чином із метою упорядкування суспільних відносин, сприяння задоволенню інтересів суб'єктів права. Вчений встановлює, що до складу адміністративно-правового механізму входять норма права, юридичний факт або фактичний склад (особливо організаційно-виконавчий правозастосовний акт), правовідносини, акти реалізації прав та обов'язків, охоронний правозастосовний акт.

Додатковими елементами механізму можуть бути акти офіційного тлумачення норм права, правосвідомість, режим законності та ін. [239, с. 470-473].

О. Ф. Скакун механізм правового регулювання визначає як узятя в єдності система правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, встановлюється і забезпечується правопорядок. Він є складовою частиною механізму соціального регулювання, збирає воедино всі явища правової дійсності: засоби (норми права, суб'єктивні права і юридичні обов'язки, рішення судів тощо, об'єктивовані в правових актах); способи (дозволяння, зобов'язування, заборона); форми (використання, виконання, додержання, застосування) [219, с. 499]. Як зазначає П. П. Фатєєв, механізм адміністративно-правового регулювання – це узятя у своїй єдності система адміністративно-правових засобів, за допомогою яких забезпечується результативний правовий вплив на суспільні відносини, пов'язані з організацією виконавчих органів та такі, що виникають в їх адміністративно-процедурній та адміністративно-юрисдикційній діяльності [253, с. 24].

На думку І. П. Голосніченка, під механізмом адміністративно-правового регулювання необхідно розуміти сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких справляється вплив на відносини, що виникають у процесі здійснення виконавчої влади. До елементів, які входять до структури механізму адміністративно-правового регулювання, він відносить норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права та акти реалізації адміністративно-правових норм і відносин [43, с. 20-21].

У свою чергу, як вважає Я. В. Лазур, під адміністративно-правовим механізмом забезпечення прав і свобод громадян у сфері публічного управління треба розуміти процес діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов реалізації, охорони та захисту прав і свобод громадян від протиправних дій шляхом застосування матеріальних і процесуальних юридичних засобів і способів [130, с. 17].

Цікавою є позиція В. Хропанюка, який під механізмом адміністративно-правового регулювання пропонує розуміти систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється упорядкування суспільних відносин відповідно до мети й завдань правової держави. Структура такого механізму, на його думку, полягає у нормах права, правовідносинах та актах реалізації юридичних прав і обов'язків [262, с. 341-342]. Т. С. Гончарук, визначає механізм адміністративно-правового регулювання як систему адміністративно-правових засобів (елементів), за допомогою яких здійснюється правове регулювання (упорядкування) суспільних відносин у сфері державного управління, а структуру механізму адміністративно-правового регулювання, автор визначає як – адміністративно-правові норми, акти тлумачення та акти реалізації адміністративно-правових норм та адміністративно-правові відносини [45, с. 23]. Такі ж самі елементи до структури механізму адміністративно-правового регулювання відносить вчений Х. П. Ярмачі [284, с. 49].

Л. А. Князька пропонує під поняттям «адміністративно-правового механізму» розуміти надзвичайно широку за обсягом категорію, яка включає в себе не лише юридичні, а й політичні, економічні, ідеологічні та інші явища. Зокрема, автор відносить до складу зазначеного поняття такі елементи як:

- юридичне закріплення гарантій правового захисту громадян;
- створення відповідних юридичних процедур реалізації правового захисту, адже їх відсутність перетворює приписи в законодавстві на формальні, декларативні положення;
- створення системи охорони захисту державою прав, свобод й обов'язків громадян від будь-яких посягань на них;
- розвиток суспільно-політичної активності громадян, формування в останніх свідомого ставлення до використання прав і свобод, виконання обов'язків, підвищення рівня їх правової культури;
- активізація діяльності суспільних та інших громадських організацій і об'єднань, що сприяють соціально-правовому захисту;

- державний і громадський контроль за станом забезпечення соціально-правового захисту [108, с. 87-88].

Авторка Є. В. Валькова під поняттям механізму адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності пропонує розуміти певну сукупність адміністративно-правових засобів, які забезпечують безпосередній юридичний вплив на поведінку суб'єктів та об'єктів суспільних відносин охорони права інтелектуальної власності з метою забезпечення її ефективності [30, с. 85].

Відтак, очевидним є факт, що дослідження сутності механізму адміністративно-правового регулювання неможливе без встановлення його складових елементів. Адже як слушно зазначає А. М. Чорна, виокремленню складових елементів адміністративно-правового механізму.....повинно передувати аналіз підходів вчених щодо структури такого механізму [270, с. 97]. Так, наприклад, дослідниця Т. А. Француз-Яковець, вказує, що зміст механізму правового забезпечення – це система засобів, спрямованих на захист і реалізацію базових правових норм та інститутів, що проголошені на рівні конституційних законів мають на меті визначення місця та ролі людини з точки зору гарантування її прав у системі суспільних відносин. При цьому авторка до числа елементів механізму правового регулювання відносить наступні: механізм захисту, механізм регулювання та механізм реалізації конституційно-правового статусу [257, с. 127-128].

Дослідниця Л. М. Шестопалова вважає, що структурними елементами досліджуваного механізму є норми права, правові відносини, акти реалізації прав та обов'язків, акти застосування права, законність, правосвідомість та правова культура [281, с. 157-158]. Водночас, З. С. Гладун, до структури механізму адміністративно-правового регулювання відносить наступні елементи, а саме: правові норми, юридичні факти, правовідносини, тлумачення права, реалізація правових норм [9, с. 89; 30, с. 85].

Цікавою є позиція Т. Г. Корж-Ікаєвої, яка наголошує, що механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод являє собою цілісну

систему адміністративно-правових норм і структурно взаємопов'язаних між собою суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які створюють надійні умови для гарантованого здійснення реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод неповнолітніх. Дослідниця виокремлює такі підсистеми адміністративно-правового забезпечення як:

- механізм реалізації (юридичні факти, суб'єкти: з однієї сторони – фізичні та юридичні особи, а з іншої – органи виконавчої влади, норми права, функціональним призначенням яких є регулювання суспільних відносин);

- механізм охорони (суб'єкти – органи законодавчої, виконавчої влади та нормативно-правові акти, громадські, молодіжні та дитячі організації, засоби масової інформації);

- механізм захисту (органи виконавчої влади (міністерства), Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи судової влади, прокуратура, адвокатура, нормативно-правові акти);

- механізм відновлення (органи виконавчої влади, органи судової влади та нормативно-правові акти, засоби масової інформації) [117, с. 132].

Дослідниця А. М. Чорна у своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому адміністративно-правовому механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, до структури механізму реалізації правових засад підприємницької діяльності у сфері оподаткування відносить наступні елементи:

- правові засоби, на основі яких створюються умови задля реалізації та захисту прав суб'єктів відповідних правовідносин і які, в свою чергу, можна розглядати як підсистеми такого механізму (або ж як окремі механізми, що в своїй сукупності разом із іншими юридичними елементами створюють більш складну систему);

- норми права, які встановлюють правила поведінки в межах відповідних правовідносин;

– уповноважені суб'єкти, які покликані реалізовувати приписи норм права, використовувати всі необхідні правові засоби задля забезпечення нормального функціонування відповідної інституції [270, с. 103].

Водночас, З. Гладун до структури механізму правового регулювання відносить правові норми, юридичні факти, правовідносини, норми тлумачення права, реалізацію правових норм [9, с. 89].

У свою чергу, С. С. Герасимчук визначає, що механізм адміністративно-правового регулювання ювенальної політики – це певна сукупність адміністративно-правових засобів, які забезпечують безпосередній юридичний вплив на поведінку суб'єктів і об'єктів суспільних відносин, охорону прав дитини з метою забезпечення її нормального фізичного, психологічного та інтелектуального розвитку [40, с. 81]. А. М. Колодій та А. Ю. Олійник, визначають механізм забезпечення реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина як відносно відокремлену сукупність конституційних елементів, за допомогою яких в умовах додержання законності, з позиції гуманізму та соціальної справедливості кожною людиною і громадянином України здійснюються його конституційні можливості, знешкоджуються ті негативні умови, що можуть завдати шкоди практичному втіленню можливого в повсякденне життя. До елементів такого механізму дослідники відносять:

- конституційні норми, що закріплюють суб'єктів права;
- самі конституційні права та свободи, їх зміст, структуру та гарантії здійснення;
- юридичні обов'язки;
- юридичну діяльність, що є сукупністю реалізації конституційного права;
- законність і правосвідомість людини та громадянина, що забезпечують правильне розуміння ними своїх конституційних прав, свобод та обов'язків і кожного права окремо, шляхів їх реалізації;
- стадії реалізації кожного конкретного конституційного права [109, с. 219-221].

У своєму монографічному дослідженні «Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави», О. І. Беспалова до переліку елементів механізму реалізації правоохоронної функції держави відносить такі складові як:

- інституційні складова (суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави);
- адміністративно-правові норми, які регламентують специфіку реалізації правоохоронної функції держави;
- принципи реалізації правоохоронної функції держави;
- форми та методи реалізації правоохоронної функції держави;
- правовідносини, в яких відбувається переведення приписів, що містяться в нормативно-правових актах, у практичну площину;
- ресурсна складова (кадрове, інформаційне, матеріальне, технічне забезпечення тощо) [25, с. 50].

Тобто, можемо зробити висновок, що у сучасній адміністративно-правовій доктрині вченими виокремлюються обов'язкові та факультативні елементи структури механізму адміністративно-правового регулювання. Так, до числа обов'язкових належать: адміністративно-правові норми; адміністративно-правові відносини та акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів. У свою чергу, до переліку факультативних відносять: норми тлумачення; принципи права; акти застосування права; законність; правосвідомість та правову культуру. З метою виокремлення структури механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, вважаємо за доцільне дослідити перелічені елементи.

Наголосимо, що первинним елементом механізму адміністративно-правових засад будь-якого явища є норма права (в даному випадку адміністративно-правова норма).

Адміністративно-правова норма – це загальнообов'язкове правило поведінки, що встановлене державою з метою регулювання суспільних

відносин у сфері діяльності публічної адміністрації і забезпечується заходами державного примусу [240, с. 12].

Норми адміністративного права представляють собою міру необхідної чи можливої поведінки, які встановлені державою і забезпечені її авторитетом і примусовою силою. За їх допомогою регулюється поведінка суб'єктів адміністративно-правових відносин, охороняються права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, встановлений державою правопорядок [5, с. 27]. Сутність регулюючого впливу адміністративного права на суспільні відносини визначається межами, визначеними адміністративно-правовими нормами [2, с. 41].

З приводу адміністративно-правових відносин як обов'язкового елемента механізму адміністративно-правових засад (регулювання) зазначимо, що адміністративно-правові відносини відбивають вплив адміністративно-правових норм на поведінку суб'єктів та об'єктів публічного управління, через що між ними виникають сталі правові зв'язки [112, с. 34]. Іншими словами, як вказує В. В. Галуцько, адміністративно-правова норма містить абстрактну конструкцію адміністративного правового відношення. Сутність такої конструкції полягає у тому, що адміністративно-правова норма від імені держави визначає належну поведінку кожного зі своїх адресатів. Вона встановлює обов'язкові правила, за якими відбувається «спілкування» (взаємодія). Ці правила формуються у вигляді взаємних прав і обов'язків. Підсумовуючи викладене, автор робить висновок, що адміністративно-правові відносини у вузькому розумінні – це суспільні відносини, урегульовані нормами адміністративного права. У свою чергу, адміністративно-правові відносини у широкому розумінні – це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та приватних осіб, що виникає на підставі адміністративно-правових норм з метою забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства й держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки [10, с. 29-30, 35].

Адміністративно-правові відносини є результатом регулювального впливу норми права на публічно-управлінські відносини. В результаті такого впливу вони набувають відповідної правової форми та змісту. Тобто норма адміністративного права визначає обсяг повноважень суб'єктів публічного управління, їх права, обов'язки та відповідальність за невиконання покладених на них завдань та порушення прав. Норма адміністративного права для одних суб'єктів публічного управління встановлює вид і міру можливої поведінки, а для інших – необхідної поведінки. Адміністративно-правові відносини є юридичною формою публічного управління, вони є формою соціальних відносин, тобто відносин колективів, окремих громадян у процесі публічного управління. За своєю природою вони є організаційними, це обумовлено сутністю публічного управління [29, с. 40; 126, с. 46].

Наголошуючи на важливості виокремлення актів реалізації як обов'язково елемента механізму адміністративно-правових засад (регулювання), С. І. Бевз вказує, що реалізація адміністративно-правових норм є однією з необхідних стадій функціонування механізму адміністративно-правового регулювання державного управління господарською діяльністю. Під час цієї стадії відбувається фактичне використання, «втілення в життя» моделі поведінки, яка закріплена в певній (чи певних) адміністративно-правових нормах, реалізація прав та обов'язків суб'єктів правовідносин, що виникають, змінюються та припиняються при здійсненні державного управління господарською діяльністю, «динаміка» адміністративно-правових норм [24, с. 36].

Як зазначає в даному контексті С. С. Алексєєв, акти реалізації прав і обов'язків, відповідно до яких настає запрограмований в позитивному праві результат в житті суспільства, фактично вирішується життєва ситуація (справа) є однією з основних ланок в механізмі правового регулювання як динамічної структури [12, с. 319]. В акті реалізації норми полягає прояв волі «носіїв» суб'єктивного права та юридичних обов'язків [136, с. 46].

На думку І. А. Сердюк, акт безпосередньої реалізації норм права – це волевиявлення право дієздатних суб'єктів права, зовні об'єктивоване у вербальній, конклюдентній або документальній формі, що полягає у здійсненні ними відповідно до приписів правових норм своїх можливостей, виконанні обов'язків або дотриманні заборон і породжує юридичні наслідки. Акти безпосередньої реалізації норм права у співвідношенні з іншими різновидами правових актів вирізняють такі специфічні особливості: 1) значно ширше коло суб'єктів безпосереднього волевиявлення; 2) їх неофіційний характер; 3) вони втілюють у життя лише диспозиції правових норм, розраховані на правомірну поведінку суб'єктів права; 4) вони не здійснюють регулятивного чи охоронного впливу на суспільні відносини, а являють собою елемент механізму правового регулювання – юридичний засіб, задіяний у завершальній стадії правового регулювання – реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків; 5) вони, на відміну від інших різновидів правових актів, можуть здійснюватися поза межами правовідносин [216, с. 27].

Акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків – це фактична поведінка суб'єктів правовідносин, пов'язана зі здійсненням (реалізацією) своїх прав і обов'язків.

Можливі два результати реагування на правове регулювання:

- активний - вчинення дій, що дозволяються (наприклад, брати участь у виборах органів влади);
- пасивний - утримування від заборонених дій (наприклад, не завдавати шкоди довкіллю).

Якщо активними діями реалізуються права - має місце використання правових норм. Якщо активними діями реалізуються обов'язки - має місце виконання правових норм.

Якщо реалізація правових норм, що забороняють які-небудь дії, полягає у утримуванні від їх вчинення - має місце додержання норм права. Наприклад, норми кримінального права реалізуються тоді, коли громадянин не вчиняє протиправних дій.

Отже, акти безпосередньої реалізації у формах використання наданих нормами права можливостей, виконання зобов'язуючого правового розпорядження, додержання правових заборон посідають особливе місце у механізмі правового регулювання, тому що являють собою його кінцеву мету [150].

Аналіз дослідженої літератури дає змогу виокремити елементи механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а саме:

1) органи та підрозділами Національної поліції України як суб'єкти реалізації міжнародного співробітництва;

2) об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України;

3) адміністративно-правові норми (адміністративно-правове регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

4) принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України;

5) форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України. Розглянемо детально кожен елемент окремо.

1. Ведучи мову про суб'єктів реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, в першу чергу, необхідно пам'ятати, що маються на увазі саме суб'єкти адміністративного права та адміністративних відносин.

В адміністративному праві під суб'єктом, як правило, розуміють носія (власника) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [112, с. 73]. Тобто, мова йде про фактичного учасника правових зв'язків у сфері публічного управління [69, с. 146].

До суб'єктів адміністративного права відносять: 1) фізичних осіб – громадян України, іноземців, осіб без громадянства; 2) юридичних осіб –

органи виконавчої влади, будь-які інші державні органи, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації (в особі їх керівників, які очолюють органи управління цих підприємств, установ, організацій); 3) колективних суб'єктів (утворення), які не мають ознак юридичної особи, але нормами адміністративного права тією чи іншою мірою наділені правами і обов'язками: структурні підрозділи державних і недержавних органів, підприємств, установ, організацій, деякі інші громадські утворення, наприклад загальні збори громадян за місцем проживання [8, с. 183; 168, с. 193].

В. В. Галуцько вважає, що суб'єктами адміністративного права можуть бути: індивідуальні суб'єкти (фізичні особи, які поділяються на: громадян (володіють усіма правами і обов'язками у державі), іноземці та особи без громадянства (мають обмеження щодо політичних прав, не виконують військовий обов'язок), фізичні особи з іншим спеціальним статусом (фізичні особи – підприємці чи фізична особа – водій транспортного засобу) та колективні суб'єкти (юридичні особи: держава, державні органи та установи, громадські об'єднання, адміністративно-територіальні одиниці та їх населення, виборчі округи, релігійні організації, промислові підприємства, іноземні підприємства тощо) [9, с. 121].

Визначаючи суб'єктів адміністративного права з огляду на предмет даного підрозділу дисертації, зазначимо, що до їх числа ми відносимо: юридичних осіб: державу, органи державної влади; міжнародні організації та установи; їх посадових та службових осіб.

У сучасній теорії права суб'єкти правовідносин визначаються, як: правоздатні особи суспільного життя, які є носіями юридичних прав і обов'язків; індивідуальні чи колективні суб'єкти права, які використовують свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, виступаючи реалізаторами суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, повноважень і юридичної відповідальності [219, с. 354]; учасники правовідносин, індивіди або

організації, які мають суб'єктивні права та виконують юридичні обов'язки на основі юридичних норм [37, с. 158; 13, с. 123].

В той же час, досліджуючи коло суб'єктів реалізації міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України, варто наголосити, що потрібно розрізняти, в даному випадку, дві категорії суб'єктів: перша – це ті суб'єкти, що покликані забезпечувати адміністративно-правове регулювання (формувати та реалізовувати державну політику у сфері міжнародного співробітництва поліції України) сфери міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України; й наступна – суб'єкти, які безпосередньо здійснюють міжнародне співробітництво, тобто власне органи та підрозділи Національної поліції України. Зупинимось детально на кожній із зазначених груп.

До числа суб'єктів, що покликані забезпечувати адміністративно-правове регулювання (формувати та реалізовувати державну політику у сфері міжнародного співробітництва поліції України) сфери міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України належать: Верховна Рада України, яка надає згоду та ратифікує міжнародні угоди та договори у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; Міністерство внутрішніх справ України (зокрема, Департамент міжнародного співробітництва), що координує діяльність Національної поліції України, у тому числі, й у питанні – міжнародної взаємодії. Вказані органи влади в межах наданих законом повноважень беруть участь у формуванні та реалізації державної політики сфері міжнародного співробітництва поліції України, та визначають вектор розвитку даної політики.

У свою чергу, до числа суб'єктів, які безпосередньо здійснюють міжнародне співробітництво належать: безпосередньо органи та підрозділи Національної поліції України (кіберполіція, органи досудового розслідування, органи карного розшуку та оперативні підрозділи), заклади вищої освіти системи МВС України, експертна служба МВС та її науково-дослідні

експертно-криміналістичні центри. Вказані суб'єкти здійснюють міжнародне співробітництво у відповідній сфері їх діяльності.

2. Об'єктом адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України є міжнародне співробітництво як сфера міжнародних відносин між поліцією України та іншими міжнародними правоохоронними організаціями та установами, іноземними поліцейськими службами та відомствами.

Грунтовне дослідження діяльності суб'єктів вказаних груп та сутності об'єкту адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України буде нами здійснено у наступних підрозділах дисертації.

3. Адміністративно-правові норми (адміністративно-правове регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. У даному випадку під адміністративно-правовими нормами, які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, слід розуміти визначені державою загальнообов'язкові правила поведінки учасників суспільних відносин у сфері реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, за допомогою яких їх учасники (суб'єкти) можуть реалізовувати надані їм права і виконувати покладені на них законом обов'язки. Адже, як слушно вказує І. М. Шопіна, адміністративно-правові норми є первинним елементом механізму адміністративно-правового регулювання (засад), у зв'язку з чим здійснюють кардинальний вплив на інші елементи даного механізму [282, с. 152].

Слід вказати, що будь-яка норма, що регламентує специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України повинна бути закріплена на рівні відповідних нормативно-правових актів, оскільки лише в такому випадку, вона буде визнана чинною, тобто такою – якої необхідно дотримуватися.

4. Принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України – тобто керівні засади (начала), що встановлюють основні вимоги до діяльності суб'єктів міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Слід зазначити, що наразі національне законодавство не оперує категорією «принцип міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України», що підкреслює існуючу законодавчу прогалину задля ефективного здійснення міжнародної взаємодії у різних сферах діяльності поліції України.

Наразі нормативно-правовим документом, що встановлює принципи міжнародного співробітництва держави є ратифікована Декларація про принципи міжнародного права, яка стосується дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р. [55], а також Декларація принципів міжнародного культурного співробітництва від 4 листопада 1966 р. [54].

Загальновідомо, що принцип (від лат. «principium» – початок, основа) – вихідне положення, керівна ідея, головне правило поведінки, діяльності. У найзагальнішому значенні під принципами розуміють базові положення системи, теорії, вчення, науки, світогляду [164, с. 13]. Вони є основними характеристиками будь-якої складно організованої системи, відображають її призначення, являють собою компоненти, під час порушення яких ефективно функціонування системи неможливе [291, с. 3]. Крім того, принципи забезпечують її стійкість, прогнозованість і поступальність розвитку [76, с. 242; 164, с. 14].

П. Рабінович вказує, що принципи права є керівними засадами (ідеями), які зумовлюються об'єктивними закономірностями існування та розвитку людини й суспільства та визначають зміст і спрямованість правового регулювання [209, с. 102]. В. Лазарєв [129, с. 218] погоджується з визначенням Р. Давіда, згідно з яким загальні начала права відображують його підпорядкування справедливості в тому вигляді, у якому вона розуміється в

певну епоху [53, с. 145, 329]. Р. Іванов вважає, що принципами права є закріплені в різних його джерелах або виражені в усталеній юридичній практиці загально-визнані основоположні ідеї, які адекватно відображають рівень пізнання загально-соціальних і специфічних закономірностей права, призначені для створення внутрішньо узгодженої й ефективної системи юридичних норм, а також для безпосереднього регулювання суспільних відносин в умовах наявності прогалин і суперечностей у системі права [86, с. 118]. С. Погребняк вказує, що під принципами права треба розуміти систему найбільш загальних і стабільних імперативних вимог, закріплених у праві, які є концентрованим вираженням найважливіших сутнісних рис і цінностей, притаманних цій системі, та визначають її характер і напрями розвитку [175, с. 37]. При цьому принципи можуть використовуватися у двох значеннях: і як зміст права, і як його форма (джерело) [174, с. 96-97].

Пов'язуючи ефективність діяльності органу державної влади, В. В. Чумак зазначає, що правові гарантії діяльності органу державної влади пов'язані із реалізацією принципу верховенства права, що передбачає реалізацію та охорону прав громадян [276, с. 145].

Тобто, принципи є тими керівними засадами, що визначають ефективність діяльності держави в особі її уповноважених органів, а тому визначення та дотримання дозволить органам та підрозділам Національної поліції України створити необхідні передумови для реалізації міжнародного співробітництва.

Так, наприклад, М. І. Смирнов виділяє чотири групи принципів міжнародного співробітництва держав у сфері кримінальної юстиції: загальні принципи міжнародного права у співробітництві держав у всіх областях, принципи міжнародного права у співробітництві держав у сфері карного судочинства, основні принципи надання взаємної правової допомоги по кримінальних справах, кримінально-процесуальні принципи, передбачені національним законодавством держав. Зокрема, до принципів надання правової допомоги по кримінальним справам М. І. Смирнов відносить: взаємність та

добровільність співробітництва; дотримання суверенітету і безпеки договірних сторін; поступка частини суверенітету при проведенні процесуально-слідчих дій за участю громадян іншої держави; допустимість застосування іноземного законодавства при виконанні процесуально-слідчих дій, а також оперативно-розшукових заходів щодо запиту іншої держави; принцип ефективності і оптимізації організації та принцип оперативності надання правової допомоги [226, с. 114-115].

На наш погляд, принципи здійснення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України слід, традиційно, поділити на загальні та спеціальні. До загальних пропонуємо відносити такі: законності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини та громадянина, обґрунтованості, системності, компетентності органів державної влади, професійності, колегіальності, прозорості та гласності, науковості, відповідальності, поваги до правоохоронних органів, гуманізму, етичності.

До спеціальних принципів здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України вважаємо за потрібне віднести наступні: юрисдикції, спеціалізації, незалежності правоохоронних органів, оперативності взаємодії, невтручання у внутрішні справи правоохоронного органу, виконання усіх дій по наданню міжнародно-правової допомоги на підставі законодавства запитуючої держави, сумлінного виконання договірних зобов'язань.

Зазначені принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України повинні бути обов'язково враховані при формуванні державної політики у сфері міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України.

5) **Форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України.** Міжнародне співробітництво реалізується у відповідних формах шляхом використання відповідного кола прийомів та методів (в даному випадку – поліції України). На наш погляд, формами міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції

України є наукове співробітництво; обмін з метою підвищення кваліфікації (перепідготовки) особового складу; участь у миротворчих операціях (місіях); науково-технічна співпраця; експертне супроводження; супроводження у кримінальних провадженнях; розвиток комунікацій у сфері кіберзахисту; обмін інформацією про злочини тощо. Зазначені форми є правовими та тягнуть за собою наслідки у вигляді невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків.

Таким чином, процеси ефективного міжнародного співробітництва неможливі без належного визначення елементів механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Зважаючи на сучасний стан адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, особлива увага має приділятися принципам та формам діяльності суб'єктів міжнародного співробітництва. Оскільки наявність якісного механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є однією з необхідних передумов ефективного виконання ними своїх завдань та функцій.

Разом з тим, повноцінне дослідження та встановлення структури механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України передбачає необхідність розкриття сутності й інших складових даного правового явища. У даному випадку мова йде про визначення таких категорій як «адміністративно-правові засади» та «міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України». Стисло охарактеризуємо зазначені правові категорії.

В аспекті нашого дослідження термін «засади» розглядається як: «1) основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 2) вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки; 3) спосіб, метод здійснення чого-небудь» [225, с. 300].

Так, говорячи про адміністративно-правові засади, слід зазначити думку Н. С. Панової, яка адміністративно-правові засади розвитку державного

управління в Україні характеризує як сукупність адміністративно-правових норм, що визначають основні цінності, принципи, завдання, форми та методи розвитку нормотворчої і розпорядчої діяльності органів виконавчої влади з метою вдосконалення їхнього владно-організуючого впливу на відповідні суспільні відносини і процеси, та оптимізації внутрішньо-організаційної діяльності державних органів щодо забезпечення належного виконання покладених на них завдань, функцій і повноважень [169, с. 9]. А. О. Собакарь та М. В. Ковалів, досліджуючи проблему адміністративно-правових основ (у розумінні засад) діяльності державних органів у сфері забезпечення національної безпеки, розуміють під ними сукупність взаємопов'язаних, внутрішньо погоджених основоположних нормативних правових актів, що містять юридичні принципи і норми, спрямовані на адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення національної безпеки з метою їх упорядкування, охорони та розвитку відповідно до суспільних потреб [228, с. 156-160].

М. І. Легенький визначає адміністративно-правові засади як сукупність основних методологічних характеристик та принципів регулювання суспільних відносин в окресленій сфері, яка встановлюється нормами адміністративного права та передбачає категоріальне, нормативно-правове і організаційно-управлінське забезпечення. Дослідник наголошує, що до адміністративно-правових засад формування та реалізації державної політики у сфері освіти слід відносити встановлену нормами адміністративного законодавства сукупність основних методологічних характеристик та принципів регулювання стратегічно обумовленої системи дій органів публічної адміністрації, спрямованої на організацію функціонування і розвитку вітчизняної освітньої галузі [132, с. 27, 29].

На думку Д. Г. Заброди, адміністративно-правові засади – це сукупність закріплених у нормах адміністративного права параметрів (характеристик) суспільного явища та правовідносин, що потребують урегулювання за допомогою адміністративно-правових засобів. У змісті пропонується

виокремлювати категоріальний; нормативний; інституційний; інструментально-технологічний елементи [72, с. 49]. І. О. Личенко вказує, що адміністративно-правові засади публічного управління є керівними началами його нормативно-правового врегулювання, інституційної визначеності суб'єктів його реалізації та їх адміністративно-правового статусу, здійснення право реалізаційної діяльності у цій сфері [134, с. 40]. Т. О. Губанова стверджує, що адміністративно-правові засади внутрішніх управлінських відносин у коледжах – це комплекс цінностей, завдань, форм і методів, на підставі та відповідно до яких здійснюється налагодження й реалізація управління всередині організаційної структури коледжів. Їх метою є запровадження такого механізму внутрішньо-організаційного управління, який має забезпечувати максимально ефективне функціонування коледжів та гарантувати належне виконання ними всіх без винятку функцій [49, с. 19].

Таким чином, адміністративно-правові засади являють собою сукупність адміністративно-правових характеристик, що визначають та регулюють відносини у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Що стосується визначення іншої категорії «міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України», зазначимо, що на концептуальному рівні вказане поняття ще не досліджувалося, проте наявні наукові праці, присвячені міжнародній взаємодії поліції у різних сферах її діяльності. Зокрема, варто наголосити на законодавчому визначенні поняття «міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», що знайшло своє відображення у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України. Так, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені

інші, ніж у КПК України, форми співробітництва під час кримінального провадження [120].

Більш детально вказана категорія досліджена нами в рамках попереднього розділу дисертації, а тому ще раз зупинятися на цьому не будемо. Лише підсумуємо, що міжнародне поліцейське співробітництво являє собою один із видів спільної діяльності держав та уповноважених ними органів (поліцейських зокрема), спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань поліцейської діяльності, на основі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене та приймаючи до уваги положення чинного законодавства України у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, особливості функціонування суб'єктів міжнародного співробітництва, реалізації системи міжнародно-правових відносин, вважаємо, що елементи механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України утворюють сукупність адміністративно-правових засобів, що створюють надійні умови для ефективної реалізації поліцією своїх завдань та функцій у сфері міжнародного співробітництва.

2.2. Сучасний стан адміністративно-правового регулювання механізму міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України

Розпочинаючи мову про стан та особливості адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України логічним буде припустити, що їх діяльність та функціонування підкоряються певним алгоритмам, що мають офіційну силу та прийняті у встановленому законом порядку. Якщо ж підійти до вказаної проблематики з іншого боку, логічним буде зробити висновок, що діяльність (у

тому числі – міжнародне співробітництво) органів та підрозділів Національної поліції України має бути суворо регламентована нормами права, що встановлені державою та забезпечуються її примусовою силою. Зважаючи на вище викладене, слід зазначити, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України повинно мати у своїй основі належне правове поле (підґрунтя) для здійснення ними міжнародного співробітництва та власних повноважень, що частіше у науковій літературі має назву «правові основи» або «правове регулювання».

Аналіз сучасних наукових праць із зазначеної тематики дає підстави говорити про те, що наразі у сучасній юридичній літературі майже немає комплексних науково-обґрунтованих досліджень сутності адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Тому, на початку даного підрозділу ми звернемося до з'ясування змісту поняття «правове регулювання» та «адміністративно-правове регулювання». Як цілком вірно вказує С. С. Алексєєв, утворення та відпрацювання адміністративно-правового регулювання тієї чи іншої сфери соціальних відносин є однією з основних проблем вітчизняної юридичної науки [15, с. 112].

У відповідності до сучасного словника української мови слово «регулювання» означає: 1) дію за значенням регулювати, тобто – впорядковувати що небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі; 2) домагатися нормальної роботи машини, установки, механізму тощо, забезпечуючи злагоджену взаємодію складових частин, деталей; 3) зменшуючи чи збільшуючи швидкість, величину тощо, досягти потрібної сили, належного ступеня вияву чого-небудь [32, с. 1207].

На думку С. С. Алексєєва, правове регулювання – це здійснюваний за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних розпоряджень тощо) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування,

охорони, розвитку відповідно до вимог економічного базису, суспільних потреб соціального ладу [14, с. 289].

Відповідно до точки зору П. М. Рабіновича, правове регулювання слід розглядати як здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [209, с. 44]. Є. О. Гіда пропонує розглядати правове регулювання як здійснюване громадянським суспільством або державою за допомогою правових засобів упорядкування, охорону та розвиток суспільних відносин [241, с. 237].

Вчена О. Ф. Скакун розкриває зміст правового регулювання в контексті системного погляду на соціально-правове ціле як єдиний механізм, функціонально певний завданнями охорони, захисту прав, їхнього відновлення у випадку порушення. Функціональне розрізнення механізму соціально-правового забезпечення прав і вільностей людини формує відповідні підсистеми:

1) механізм реалізації прав людини, який включає засоби, придатні для створення умов реалізації прав і вільностей, а складової його гарантії забезпечення прав являють собою відповідні умови й засоби, що сприяють реалізації кожною людиною й громадянином закріплених Конституцією України прав, свобод та обов'язків;

2) механізм охорони прав людини – включає заходи щодо профілактики правопорушень для зміцнення правомірного поведження особи. Перебуваючи постійно в актуалізованому стані (стані правомірної реалізації прав під контролем соціальних інститутів, але без їхнього втручання), механізм охорони прав здійснює функцію попередження протиправних дій;

3) механізм захисту прав людини – включає засоби, спрямовані на відновлення прав, порушених неправомірними діями, а також відповідальність особи, що чинила правопорушення [218, с. 206].

Підсумовуючи викладене, вчена вказує, що поняття «правове регулювання» являє собою упорядкування суспільних відносин, здійснюване

державою за допомогою права та сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток, оскільки право регулює соціальні відносини, а не природні процеси, землетруси, тайфуни, фізико-хімічні явища та інше [219, с. 136].

Як вважає А. Т. Комзюк, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому правове регулювання має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення – регулятора [113, с. 47].

Дослідник О. А. Котенко зазначає, що правове регулювання – це особлива регламентація суспільних відносин. Вона являє собою систему різноманітних юридичних засобів: норми права, юридичні факти, правові відносини, встановлення – право, дієздатності громадян і правового статусу громадян, визначення компетенції органів держави, правового положення громадських організацій, юридичних осіб тощо [119, с. 199]. У свою чергу, Н. М. Оніщенко наголошує, що процес правового регулювання, спрямований на широке коло суб'єктів суспільних відносин (держави, нації, організації, органи держави, громадяни, апатриди, біпатриди) [165, с. 3-8].

В. Д. Ткаченко та Є. Б. Ручкін зазначають, що правове регулювання може бути охарактеризоване як здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування [75, с. 207-208].

Автор В. М. Сирих відзначає, що «правове регулювання» – це діяльність держави і суспільства, що здійснюється у процесі підготовки і прийняття норм права, їх реалізації у конкретних відносинах і застосування державного примусу до правопорушників з метою досягнення стабільного правопорядку у суспільстві [238, с. 133; 176, с. 10]. Тобто, правове регулювання – це процес упорядкування діяльності органів державної влади у певній сфері, спрямований

на забезпечення сталого розвитку держави та суспільства, захист державних інтересів та прав громадян.

На думку О. М. Мельник, правове регулювання – це здійснюваний усією системою юридичних засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку [146, с. 31].

На думку В. Н. Ушакова та В. Є. Чеканова, правове регулювання – це процес здійснення юридичної функції держави, що являє собою реалізацію правового впливу на суспільні відносини [252, с. 422]. С. М. Чистов вважає, що правове регулювання – це діяльність держави щодо встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права [269, с. 36].

У юридичній літературі зазначається, правове регулювання – це тільки лише один з багатьох аспектів дії права в суспільстві. Воно характеризує спеціально-юридичний, а не інформаційний, орієнтаційний чи мотиваційний вплив на поведінку і діяльність суб'єктів права [163, с. 92-96].

Слід також навести думку В. М. Косович, який виділяє такі критерії розмежування правового впливу та правового регулювання суспільних відносин: за підходом до право розуміння; за соціальним призначенням та функціями; за елементами механізму правового регулювання та правового впливу; за рівнем впливу міжнародного права на національне [118, с. 32].

Адміністративно-правове регулювання, у свою чергу, являє собою спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його суб'єктів та об'єктів. Унаслідок адміністративно-правової регламентації формується юридична основа, визначаються зафіксовані в правових веліннях орієнтири для організації діяльності учасників адміністративно-правових відносин на досягнення фактичних завдань адміністративного права [39, с. 113-114]. У свою чергу, науковець В. В. Чумак вказує, що природа адміністративно-правового регулювання базується на природі державної влади і державно-владній природі норм адміністративного права, серед яких переважають імперативні правові норми [272, с. 95].

В. І. Темерецький визначає адміністративно-правове регулювання як таке, що являє собою цілеспрямований вплив правових норм, прийнятих державою, і постає в якості відповідних адміністративних засобів забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у суспільних відносинах з метою підпорядкування їх юридично встановленому правопорядку, а також охорони та розвитку в інтересах суспільства і держави [242, с. 51].

Широкий підхід до розуміння адміністративно-правового регулювання знаходить своє відображення в різних галузях права. Зокрема, згідно з позицією А. П. Головіна, адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки – це цілісна система правових засобів, за допомогою яких здійснюється імперативно-нормативне впорядкування організації та функціонування її підрозділів та об'єктів управління, вплив на суспільні відносини у сфері охорони правопорядку з метою виконання суб'єктами встановлених обов'язків і забезпечення громадської безпеки, захисту прав і свобод громадян в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів [42, с. 10].

І. А. Черниш адміністративно-правове регулювання торгівельної діяльності визначає як заснована на адміністративно-правових нормах діяльність уповноважених державою суб'єктів публічного адміністрування з метою забезпечення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які займаються торгівельною діяльністю, а також захисту прав споживачів, що здійснюється адміністративними методами у визначених законодавством формах [267, с. 659].

А. Матвійчук під категорією адміністративного регулювання у сфері регуляторної політики вбачає розуміти діяльність уповноважених органів державної влади у сфері регуляторної політики, спрямована на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регулюючими органами, що здійснюється за допомогою юридичних засобів, шляхом прийняття нормативно-правових актів з метою

покращення ефективності та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності [140, с. 123].

Якщо звернутися до праць адміністративістів, то можна навести приклад визначення адміністративно-правового регулювання діяльності органів досудового розслідування МВС України як різновид правового регулювання, який є сукупністю адміністративно-правових норм та інших адміністративно-правових засобів, що впорядковують суспільні відносини, які виникають у результаті діяльності органів досудового розслідування МВС України [279, с. 228].

На думку Л. Шапенко, адміністративно-правове регулювання страхування у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності є складним процесом цілеспрямованого впливу держави на всі компоненти страхової галузі, здійснюваний за допомогою комплексу адміністративно-правових засобів та інших правових явищ, які в сукупності складають механізм адміністративно-правового регулювання з метою вдосконалення правовідносин щодо захисту майнових інтересів страхувальників чи третіх осіб (інвесторів) та активізації інвестиційної діяльності страховиків, спрямованої на відтворення фінансово-економічних процесів [278, с. 249].

Таким чином, під адміністративно-правовим регулюванням міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України слід розуміти порядок унормування діяльності органів та підрозділів Національної поліції України з іншими європейськими (міжнародними) поліцейськими службами та відомствами у різних сферах та напрямках їх діяльності, що визначений на міжнародному та національному рівнях, спрямований на забезпечення сталого розвитку суспільства та держави, протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності та забезпеченні прав й основоположних свобод людини та громадянина.

Наразі проаналізуємо перелік нормативно-правових актів (адміністративно-правового регулювання), що визначають міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України.

1. *Конституція України* як основа системи законодавства нашої держави, визначає права і свободи людини, дотримуватися яких має кожен орган держави та його посадові особи. Крім того, вона безпосередньо регулює низку питань правоохоронного спрямування та обороноздатності держави. Конституція України є базою для подальшого розвитку законодавства, на основі її положень приймаються всі інші нормативні акти. Норми Конституції України є первинними відправними точками для подальшої організації та діяльності усіх органів держави, здійснення охорони прав і свобод людини і громадянина [46, с. 47]. Зокрема, серед конституційних положень, що мають відношення та значення для міжнародної діяльності органів та підрозділів Національної поліції України, слід визначити такі:

1) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3) [116];

2) в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8) [116];

3) чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України (ст. 9) [116];

4) зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і

взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права (ст. 18) [116];

5) правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19) [116; 234];

б) єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України (ст. 75) [116];

7) До повноважень Верховної Ради України належить: прийняття законів (п. 3 ч. 1 ст. 85); визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (п. 5 ч. 1 ст. 85); надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України (п. 32 ч. 1 ст. 85) [116];

8) виключно законами України визначаються: засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи (п. 9 ч. 1 ст. 92); організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики (п. 12 ч. 1 ст. 92); судоустрій, судочинство, статус суддів; засади судової експертизи; організація і діяльність прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань; порядок виконання судових рішень; засади організації та діяльності адвокатури (п. 14 ч. 1 ст. 92) [116].

2. *Закони України.* Зокрема, слід наголосити, що первинним нормативно-правовим актом, що визначає міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як загальну засаду їх діяльності є Закон України «Про Національну поліцію». Вказаний нормативно-правовий акт закріпив, що у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана

Верховною Радою України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами (ст. 3). Взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна. Поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Поліцейські можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки (ст. 4) [197].

Вказаний закон визначив загальні засади здійснення поліцією міжнародного співробітництва, проте на наш погляд, було б доцільним включити до переліку принципів діяльності поліції (розділ) статтю 12-1 «Міжнародне співробітництво». Вказаний принцип визначав би керівну ідею міжнародної взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іноземними поліцейськими службами, відомствами, а також міжнародними правоохоронними установами та організаціями у різних сферах їх діяльності.

Також, вказаний нормативно-правовий акт закріпив положення, що визначає основні повноваження поліції, а саме в рамках міжнародного співробітництва – поліція відповідно до покладених на неї завдань виконує в межах компетенції запиту органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України (п. 25 ч. 1 ст. 23) [197]. Втім цього положення недостатньо аби повною мірою поліція України мала змогу ефективно взаємодіяти з міжнародними правоохоронними (поліцейськими) установами та організаціями. Повноваження поліції доцільно було б доповнити пунктами, що

визначали можливість поліції надавати міжнародні запити щодо проведення різних дій на підставі міжнародно-правових угод.

Також, слід виокремити КПК України, в якому питанням міжнародного співробітництва поліції України приділено цілий інститут під назвою: «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» (розділ IX) [120]. У зазначеній главі КПК України, першочерговим визначено основні терміни, серед яких: «міжнародна правова допомога», під яким визначено проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою [120]; «переїзття кримінального провадження», «запитуюча сторона», «запитувана сторона» та інші.

Встановлено обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, що полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, переїзття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у КПК України, форми співробітництва під час кримінального провадження [120]; окреслено законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження; визначено порядок надання чи отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва без договору; розкрито порядок надання запиту про міжнародне співробітництво.

Окрім вказаного, чинний кримінальний процесуальний закон врегулював порядок надання міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій (глава 43 КПК України); видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) (глава 44 КПК України); здійснення кримінального провадження у порядку переїзття (глава 45 КПК

України); визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передачі засуджених осіб (глава 46 КПК України) [120].

Також, до вказаної категорії нормативно-правових актів слід віднести такі: Закон України «Про міжнародні договори України» [195]. Відповідно до ст. 15 вказаного закону, чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного права. Згідно з принципом сумлінного дотримання міжнародних договорів Україна виступає за те, щоб й інші сторони міжнародних договорів України неухильно виконували свої зобов'язання за цими договорами [195].

Закон України «Про боротьбу з тероризмом» (розділ VII «Міжнародне співробітництво України у сфері боротьби з тероризмом») [182]. Вказаний нормативно-правовий акт визначив, що Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів співробітничает в галузі боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з міжнародним тероризмом. Керуючись інтересами забезпечення безпеки особи, суспільства і держави, Україна переслідує на своїй території осіб, причетних до терористичної діяльності, у тому числі у випадках, коли терористичні акти або кримінальні правопорушення терористичної спрямованості планувалися або були вчинені поза межами України, але завдають шкоди Україні, та в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 26) [182].

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», що проголосив, що міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю ґрунтується на нормах міжнародного права і чинного законодавства України, міждержавних і міжурядових договорах, двосторонніх відомчих угодах [199].

Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», що закріпив наступне. Передбачається, що міжнародне співробітництво центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять

оперативні підрозділи, визначені у ст. 5, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна [198].

Закон України «Про виконання Угоди між Україною та Королівством Нідерландів про міжнародне правове співробітництво щодо злочинів, пов'язаних зі збиттям літака рейсу МН17 Малайзійських авіаліній 17 липня 2014 року» [183].

3. *Міжнародно-правові акти, ратифіковані у встановленому законом порядку.* До числа таких актів ми віднесемо:

- Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, ратифікована Законом України «Про приєднання України до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей» Верховною Радою України від 11 січня 2016 року № 3303-IV [114];

- Статут Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу від 13 червня 1956 року [235];

- Рекомендації 4-ї міжнародної конференції Інтерполу щодо майна, отриманого злочинним шляхом, прийняті 25-26 жовтня 1994 року [210];

- Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) [212];

- Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, ратифікована Законом України від 12.07.2017 року № 2129-VIII [249; 292];

- Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/2019 від 26 жовтня 2016 року про правову допомогу підозрюваним та обвинуваченим у кримінальних провадженнях та розшукуваним особам у провадженнях за європейським ордером на арешт [65].

4. *Постанови Кабінету Міністрів України та положення, правила, інструкції, акти інших міністерств серед яких:*

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про представників Національного центрального бюро Інтерполу в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол» від 11 серпня 2004 р. № 1043 [201]. Слід вказати, що даний нормативно-правовий акт прийнято з метою удосконалення механізму взаємодії (міжнародного співробітництва) вітчизняних правоохоронних органів (міліції в тому числі) з відповідними компетентними правоохоронними органами іноземних держав з вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер, або такий, що виходить за межі держави;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення підтримки з боку України міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки та навчань» від 17 червня 2009 р. № 598 [192];

- Положення про Національну поліцію, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [188];

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях» від 20 травня 2020 р. № 398 [184];

- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання виконання Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом» від 25 червня 2020 р. № 770-р [63];

- Інструкція про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 19 серпня 2019 р. № 2599/5 [90];

- Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом Міністерства фінансів від 13 березня 1998 р. № 59 [186];

- Положення про робочу групу з питань проведення огляду загальнодержавної системи боротьби з тероризмом, що затверджене наказом Служби безпеки України від 29 лютого 2020 р. № 53 [191].

5. *Відомчі нормативно-правові акти*, що складають особливу частину адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, оскільки прямо встановлюють механізми та порядок здійснення міжнародної взаємодії в конкретних напрямках. Так, серед вказаної категорії, слід визначити такі нормативно-правові документи як:

- Положення про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 6 липня 2017 р. № 570 [200],

- Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 20 травня 2020 р. № 405 [189];

- Положення про підрозділи поліції особливого призначення, затверджене наказом МВС України від 4 грудня 2017 р. № 987 [190];

- Інструкція про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, затверджена наказом МВС України від 29 листопада 2018 р. № 968 [185];

- Інструкція з організації проходження служби у складі міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки національним персоналом із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України, затверджена наказом МВС України від 31 липня 2019 р. № 639 [89];

- Положення про Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Міністерства внутрішніх справ України, затверджене Міністерства внутрішніх справ України від 6 червня 2019 р. № 460 [187];

- Положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України [177];

- Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції від 14 вересня 2005 р. [251].

Враховуючи викладене маємо змогу зробити наступні висновки та окреслити пріоритетні напрями розвитку адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України:

1. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України складають: вказаний закон, інші закони України, міжнародні договори та угоди, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, акти Міністерства внутрішніх справ України, накази та інші нормативно-правові акти Національної поліції України. Втім, аналіз перелічених джерел дає підстави стверджувати, що наразі відсутні відомчі акти (накази) Національної поліції України, що потребує наразі свого опрацювання та удосконалення.

2. На сьогодні адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України знаходиться на етапі свого становлення та формування, що пов'язано з досить динамічними змінами до законодавства України в частині діяльності окремих органів та підрозділів Національної поліції України.

3. Встановлена необхідність внесення змін та доповнень до чинного Закону України «Про Національну поліцію» в частині переліку принципів діяльності поліції, а саме: розділ II доповнити статтею 12-1 «Міжнародне співробітництво». А також, з метою ефективної взаємодії поліції України з міжнародними правоохоронними (поліцейськими) установами та організаціями доцільно доповнити закон пунктами, що визначали можливість поліції надавати

міжнародні запити щодо проведення різних дій на підставі міжнародно-правових угод.

Підсумовуючи викладене, слід відзначити про наявність комплексної системи національних нормативно-правових актів та міжнародних багатосторонніх та двосторонніх угод, що визначають порядок міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України із іншими правоохоронними органами іноземних країн та які становлять належне правове поле для реалізації діяльності з міжнародного співробітництва Національної поліції України в різних сферах діяльності.

Під адміністративно-правовим регулюванням міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України слід розуміти порядок унормування діяльності органів та підрозділів Національної поліції України з іншими європейськими (міжнародними) поліцейськими службами та відомствами у різних сферах та напрямках їх діяльності, що визначений на міжнародному та національному рівнях, спрямований на забезпечення сталого розвитку суспільства та держави, протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності та забезпеченні прав й основоположних свобод людини та громадянина.

Отже, адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є важливою складовою ефективною реалізації поліцією України, покладених на неї державою завдань та функцій. Від правильного та чіткого визначення правового поля міжнародного співробітництва поліції України залежить стан правопорядку в державі в цілому, та рівень довіри населення до поліції, зокрема. Водночас варто наголосити на, що складність означеної проблематики, безумовно, свідчить про необхідність подальшого ретельного та всебічного дослідження правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

2.3. Суб'єкти та об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України

Одним із елементів механізму адміністративно-правового регулювання є, як було вказано у попередньому підрозділі дисертаційного дослідження – система суб'єктів. Отже, в даному підрозділі дисертації з урахуванням положень чинного національного та міжнародного законодавства нами буде проаналізовано систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Зазначене дозволить сформулювати пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Першочерговим вбачаємо дослідити сутність таких базових для даного підрозділу дисертації понять як: «суб'єкт», «суб'єкт права», «суб'єкт адміністративного права», «суб'єкт відносин» та з'ясувати сутність категорії «суб'єкт адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів».

Цитуючи Д. Мейсі, вчений вказує на новоєвропейську генеологію сучасного розуміння суб'єкта, зазначаючи, що термін «суб'єкт» нерідко використовується як субститут таких понять, як «індивід», «людина», «особистість», «актор». Залежно від контексту цей термін може означати «підданого» – особа, яка піддалася процесу підпорядкування (subjection), або вільного агента – дійова особа, основа дискурсу і діяльності [148, с. 66].

О. В. Мерзляков, посилаючись на М. Хайдеггер, зазначає, що суб'єктом можуть виступати каміння, рослини, звірі у мірі ані трохи не меншій, ніж люди [148, с. 122]

У сучасних філософських дискурсах характерне використання поняття «суб'єкт» для визначення носія предметно-практичної діяльності та пізнання. Як суб'єкти тут виступають індивіди або соціальні групи, тобто «тілесні» суб'єкти. Що зумовлювало, в першу чергу, розробку гносеологічної

проблематики, пов'язаної з цим поняттям. Саме гносеологія вирішувала проблему тотожності суб'єкта як активного начала в пізнавальному процесі і об'єкта в процесі досягнення загального і необхідного знання [208, с. 244].

Г. С. Батищев розглядає суб'єкта в аспекті діяльнісної сутності людини: людина є суб'єктом діяльності, яка здійснюється в різних формах. Діяльність уявляється вченим як взаємо перехід суб'єкта в об'єкт. Саме в такому суб'єктивно-об'єктивному процесі людина пізнає себе, усвідомлює себе як суб'єкта предметної діяльності, як творця світу речей та самої себе [22, с. 79-85].

П. В. Алексеев та О. В. Панін дають загальне визначення поняття «суб'єкт». Суб'єкт – це джерело цілеспрямованої активності, носій предметно-практичної діяльності, оцінки і пізнання. Суб'єктом може бути індивід, соціальна група, суспільство в цілому [3, с. 187].

Таким чином суб'єкт як філософська категорія (від лат. *subiectum* — той, що лежить в основі) – означає людину, соціальну групу, які є носіями діяльнісної можливості та володіють волею незалежно від їх конкретних індивідуальних характеристик.

Саме таке розуміння категорії «суб'єкт», вироблене на рівні філософії та суспільних наук, суттєво впливає на формування категорії «суб'єкт права». Разом з тим необхідно вказати і на тісний взаємозв'язок даних категорій, який проявляється в їх субординації. Іншими словами, можна говорити про те, що загальнотеоретичне поняття «суб'єкт права» входить до складу іншого поняття, у нашому прикладі – поняття «суб'єкт» у філософії і в суспільних науках [142, с. 12].

Результати досліджень у царині соціальної філософії свідчать, що суб'єкт права є учасником усієї сукупності суспільних відносин: як правових, так і неправових; феномен суб'єкта у праві детермінує фіксовану сукупність правовідносин, у яких виявляється наявний рівень його внутрішньої досконалості і через удосконалення зовнішніх відносин. Суб'єкт права

використовує, виконує і дотримується правових норм із урахуванням діючих у суспільстві соціальних норм, правил, традицій [147, с. 10–11].

М. І. Матузов стверджує, що поняття «суб'єкти права» та «суб'єкти правовідносин» є тотожними [141, с. 306], а М. М. Марченко констатує, що у юридичній літературі дані поняття найчастіше використовуються як синоніми [207, с. 263], такої ж позиції дотримується Д. М. Чечот [268, с. 16]. Водночас, інші вчені також мають власне бачення щодо вказаного питання. Зокрема, С. Ф. Кечек'ян [106, с. 84], С. С. Алексеев [14, с. 138–139] зазначали, що під «суб'єктом права» слід розуміти: а) особу, що бере участь; б) особу, що може брати участь у правовідносинах.

Так, під суб'єктом адміністративного права розуміють учасника суспільних відносин, який має суб'єктивні права та виконує юридичні (суб'єктивні) обов'язки, встановлені адміністративно-правовими нормами [8, с. 189].

С. Г. Стеценко суб'єкта адміністративного права визначає як особу, яка має певні права та обов'язки, сформульовані в нормах адміністративного права, і може вступати в адміністративно-правові відносини [236, с. 91].

Суб'єкт адміністративного права, зазвичай, визначають як учасника суспільних відносин, який має суб'єктивні права та виконує суб'єктивні обов'язки, встановлені адміністративно-правовими нормами [8, с. 214-215].

Т. О. Коломоєць вважає, що суб'єкт адміністративного права – це юридична чи фізична особа, що є носієм прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, та має здатність надані права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [4, с. 78].

І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський, Н. І. Золотарьова розуміють під суб'єктами адміністративного права учасників правовідносин, які мають суб'єктивні права та обов'язки, визначені нормами адміністративного права [44, с. 12].

В. К. Колпаков під суб'єктом в адміністративному праві розуміє носія (власника) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [126, с. 73]. О. В. Кузьменко, досліджуючи проблеми сутності співвідношення понять «суб'єкти процесу (провадження)» і «учасники процесу (провадження)» пропонує визначити суб'єкта адміністративного процесу із застосуванням онтолого-гносеологічного підходу. Суб'єктом адміністративного процесу визначається носій прав і обов'язків з реалізації процесуальної діяльності у сфері публічного управління, здатний надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати; учасником вчена називає реально існуючого індивіда адміністративного процесу [122, с. 176].

Цивільно-правова наука суб'єктами цивільного права визначає учасників цивільних правовідносин, до яких відносить: 1) фізичних осіб – громадян України, іноземців і осіб без громадянства, які користуються однаковими з громадянами України майновими і особистими немайновими правами за винятками, встановленими у законі; 2) юридичних осіб – вітчизняних, іноземних, спільних, вітчизняних з іноземними інвестиціями тощо; 3) суб'єктів публічного права — державу Україна, Автономну Республіку Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші соціально-публічні утворення [259, с. 96].

У фінансово-правовій науці суб'єкта фінансового права визначають як особу, яка має правосуб'єктність, тобто потенційно здатна бути учасником фінансових правовідносин, оскільки вона наділена необхідними правами та обов'язками. Вчені з фінансового права підкреслюють, що юридичні права та обов'язки у сфері фінансової діяльності належать суб'єктам фінансового права внаслідок дії фінансово-правових норм незалежно від участі в конкретних правовідносинах. Таким чином, суб'єкт фінансового права, вступаючи в конкретні правовідносини при реалізації своїх прав і обов'язків, набуває нових властивостей – він стає суб'єктом (учасником) правовідносин та при цьому зберігає свої якості, якими володів до вступу в них, тобто залишається

суб'єктом фінансового права. Особливість кола суб'єктів фінансового права полягає в тому, що в нього входять три основні групи: а) держава та її територіальні підрозділи; б) колективні суб'єкти; в) індивідуальні суб'єкти. Кожна з них відрізняється своєрідністю [256, с. 56]

Тобто, суб'єкт адміністративного права – це юридична чи фізична особа, що є носієм прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, та має здатність надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [4, с. 31]. Обов'язковою умовою визнання особи (юридичної чи фізичної) суб'єктом адміністративного права є наявність у неї елементів адміністративної правосуб'єктності. Елементи правосуб'єктності - правоздатність та дієздатність [237; 6, с. 52].

Під суб'єктами адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано розуміти сукупність поліцейських органів держави, міжнародна діяльність яких спрямована на реалізацію ними покладених на них державою завдань та функцій та яка спрямована на захист міжнародного простору, протидії міжнародній злочинності, а також на вжиття заходів міжнародно-правового характеру з метою відновлення порушених прав.

Визначившись із розумінням категорії «суб'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України», слушним вбачаємо дослідити та класифікувати суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції України.

Як відомо, класифікація – особливий випадок застосування логічної операції поділу обсягу поняття на класи, види, групи [254, с. 200]. Будь-яка класифікація виконує функцію упорядкування певної сукупності знань, якими людство оперує на даний момент. Побудова класифікації, як правило, є передумовою виникнення загальнонаукових теорій, які поєднують практичні знання та теоретичне мислення суб'єкта. Поняття класифікації у формальній логіці визначається як розподіл предметів по класах залежності від схожості

предметів [135, с. 81]. Будь-яка класифікація передбачає порівняння об'єктів, що класифікуються, за їх ознаками [244, с. 70–71]. За основу класифікації необхідно брати найбільш суттєві ознаки та властивості явищ, що розкривали б сутність та зміст об'єктів, що вивчаються [213, с. 9]

У юридичній літературі наводяться класифікації суб'єктів права за різноманітними критеріями. Існує підхід, відповідно до якого всі суб'єкти права поділяються на індивідуальні та колективні.

Так, В. В. Копейчиков вважає, що суб'єктами права можуть бути: індивіди (фізичні особи) та організації і об'єднання. З-поміж індивідуальних суб'єктів учений виділяє такі їх групи: а) громадяни даної держави; б) іноземці (громадяни інших держав); в) біпатриди (особи, що мають громадянство двох або більше держав); г) апатриди (особи, що не мають громадянства будь-якої держави). Організації та об'єднання вчений поділяє на: а) державні (державні органи, установи, підприємства, їх посадові особи); б) громадські (організації, рухи, партії, органи громадської самодіяльності, підприємства, установи та їх посадові особи) [74, с. 192].

О. Ф. Скакун виокремлювала такі групи суб'єктів права: 1) індивідуальні суб'єкти (фізичні особи): громадяни, тобто індивіди, що мають громадянство даної країни; іноземні громадяни; особи без громадянства (апатриди); особи з подвійним громадянством (біпатриди); 2) колективні суб'єкти (юридичні особи): державні органи, організації, установи, підприємства; органи місцевого самоврядування; комерційні організації (акціонерні товариства, приватні фірми тощо – вітчизняні, іноземні, міжнародні); громадські об'єднання (партії, профспілкові організації тощо); релігійні організації; 3) держава та її структурні одиниці: держава; державні утворення (суб'єкти федерації – штати, землі, автономії; в Україні – Автономна Республіка Крим); адміністративно-територіальні одиниці (область, місто, селище та інше); 4) соціальні спільноти – народ, нація, етнічні групи, громадяни виборчого округу тощо [220, с. 355]. Як впливає із вищенаведених прикладів, найменування суб'єктів права у багатьох авторів не збігається.

В. К. Колпаков суб'єктами адміністративного права називає: 1) Президента України; 2) органи державної виконавчої влади; 3) державних службовців як суб'єктів, у діяльності яких об'єктивізуються повноваження державних органів управління; 4) громадян України, іноземців, осіб без громадянства; 5) органи місцевого самоврядування; 6) об'єднання громадян; 7) суб'єктів підприємницької діяльності [110, с. 101].

Фахівці адміністративного права в сучасний період визначають, що суб'єктів адміністративного права можна також поділити на два види: 1) індивідуальні (громадяни України, іноземці, особи без громадянства, біженці) та 2) колективні (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування; підприємства, установи, організації незалежно від форм власності; громадські організації, релігійні організації тощо) [107, с. 18].

В. В. Галуцько вважає, що суб'єктами адміністративного права можуть бути: індивідуальні суб'єкти (фізичні особи, які поділяються на: громадян (володіють усіма правами і обов'язками у державі), іноземці та особи без громадянства (мають обмеження щодо політичних прав, не виконують військовий обов'язок), фізичні особи з іншим спеціальним статусом (фізичні особи – підприємці чи фізична особа – водій транспортного засобу) та колективні суб'єкти (юридичні особи: держава, державні органи та установи, громадські об'єднання, адміністративно-територіальні одиниці та їх населення, виборчі округи, релігійні організації, промислові підприємства, іноземні підприємства тощо) [9, с. 121].

Н. В. Александров та І. Б. Коліушко пропонують розрізняти суб'єкти адміністративного права, які: а) наділені владними повноваженнями; б) не наділені владними повноваженнями [167, с. 44].

Є. В. Курінний, дотримуючись такої класифікації, до суб'єктів, наділених владною компетенцією, відносить:

а) державні структури та їх посадових осіб (Президент України; органи виконавчої, законодавчої, судової влади; Нацбанк України та інші державні органи);

б) недержавні владні органи (органи місцевого самоврядування та їх посадові особи);

в) громадські організації, що мають делеговані державою владні повноваження (об'єднання громадян, народні дружини, різноманітні спілки та ін.) [125, с. 23].

Отже, на враховуючи викладене, зазначимо, що будь-якого з існуючих критеріїв недостатньо для розмежування суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Комплексна класифікація суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України можлива лише на основі застосування у сукупності декількох способів їх поділу.

Як зазначено у попередніх підрозділах дисертаційного дослідження, суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України доцільно поділити на групи. Перша – суб'єкти, що покликані забезпечувати адміністративно-правове регулювання (формувати та реалізовувати державну політику у сфері міжнародного співробітництва поліції України) сфери міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України; й наступна – суб'єкти, які безпосередньо здійснюють міжнародне співробітництво, тобто власне органи та підрозділи Національної поліції України.

Так, до числа суб'єктів, що покликані забезпечувати адміністративно-правове регулювання (формувати та реалізовувати державну політику у сфері міжнародного співробітництва поліції України) сфери міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України належать:

1) Верховна Рада України, яка надає згоду та ратифікує міжнародні угоди та договори у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

2) Міністерство внутрішніх справ України (зокрема, Департамент міжнародного співробітництва), що координує діяльність Національної поліції України, у тому числі, й у питанні – міжнародної взаємодії.

Вказані органи влади в межах наданих законом повноважень беруть участь у формуванні та реалізації державної політики сфері міжнародного співробітництва поліції України, та визначають вектор розвитку даної політики.

У свою чергу, до числа суб'єктів, які безпосередньо здійснюють міжнародне співробітництво належать: безпосередньо органи та підрозділи Національної поліції України (кіберполіція, органи досудового розслідування, органи карного розшуку та оперативні підрозділи), заклади вищої освіти системи МВС України, експертна служба МВС та її науково-дослідні експертно-криміналістичні центри. Вказані суб'єкти здійснюють міжнародне співробітництво у відповідній сфері їх діяльності.

З урахуванням специфіки виконуваних зазначеними суб'єктами завдань та функцій, суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано класифікувати наступним чином:

- загальні суб'єкти – ті, які визначають (формують) державну політику у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Щодо характеристики їх діяльності, адміністративно-правового статусу у сфері міжнародного співробітництва, то слід вказати, що здійснення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України не є для них основним завданням. Так, загальними суб'єктами є : Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України.

- спеціальні суб'єкти - ті, для яких налагодження міжнародного співробітництва з урахуванням особливостей їх діяльності та виконуваних ними завдань та функцій держави є основним призначенням. Сюди можна віднести: Департамент міжнародного співробітництва МВС України, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної

поліції України, Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України, Департамент кіберполіції національної поліції України, органи досудового розслідування, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри МВС України, заклади зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

Також, з урахуванням сутності вказаних суб'єктів, пропонуємо також наступну класифікацію суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а саме:

1) за напрямками діяльності:

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері забезпечення міжнародного миру та безпеки;
- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері наукового, науково-технічного, експертно-криміналістичного забезпечення;
- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства;
- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері протидії кіберзлочинності;
- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері підготовки поліцейських кадрів;

2) за рівнем підпорядкованості:

- суб'єкти міжнародного співробітництва апарату МВС України;
- суб'єкти міжнародного співробітництва структурних підрозділів Національної поліції України.

Підсумовуючи вищезазначене, необхідно вказати, що діяльність вказаних суб'єктів механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України тісно пов'язана між собою. Ступінь ефективності діяльності одних суб'єктів залежить від ступеня відповідальності інших при здійсненні державної

політики у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Переходячи до другого предмету дослідження даного підрозділу дисертації, зазначимо, що пізнання навколишнього світу та тих процесів, явищ, що в ньому відбуваються завжди були та залишаються пов'язаними із об'єктивним процесом наукового дослідження. Вивчення тих чи інших процесів (об'єктів) з боку різних суспільних чи гуманітарних наук передбачає об'єктивний аналіз та оцінку, оскільки явища, що досліджує дослідник не залежать від його волі та свідомості, а тому дослідження об'єктів є відтворенням об'єктивної реальності, що в подальшому стає джерелом інформації для інших дослідників та науковців. Визначення специфіки об'єктів державно-правових явищ завжди викликає інтерес із боку представників конституційного та адміністративного права, оскільки саме вони покликані уточнювати конституційні положення у галузях, сферах і секторах внутрішньодержавного суспільного життя [7, с. 4; 87, с. 400].

Проблематика визначення об'єктів правового регулювання (у тому числі адміністративно-правового) й досі залишається однією з найбільш актуальних, що обумовлено стрімким розвитком державотворчих та інших процесів, введенням нових правових інститутів та зміною діяльності окремих органів державної влади України. А відтак, дослідження сутності об'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є вельми актуальним та своєчасним, що пов'язано також із приведенням діяльності поліції України у відповідність з міжнародними стандартами та правилами.

Слід вказати, що питання визначення об'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України на науково-теоретичному рівні досліджується вперше, що свідчить про його наукову новизну та актуальність. Втім, основу для даного дослідження склали праці вчених та науковців, що присвячені дослідженню об'єктів адміністративно-правового регулювання у різних сферах

суспільного життя. Серед таких вчених та науковців слід відзначити наступних: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Галунько, В. М. Горшенюв, Ю. В. Гридасов, С. М. Гусаров, О. Ю. Дрозд, О. В. Зайчук, А. М. Клочко, Т. О. Коломієць, А. Т. Комзюк, Л. І. Миськів, О. М. Музичук, П. М. Рабінович, О. М. Резнік, В. В. Різун, О. Ю. Салманова, О. Ю. Синявська, В. М. Сирих, О. Ф. Скакун, В. В. Сокурєнко, І. А. Черниш, В. В. Чумак, О. Н. Ярмиш та інші.

Таким чином, необхідність удосконалення організації та діяльності органів та підрозділів Національної поліції України у сфері міжнародного співробітництва, недостатня розробленість науково-теоретичних засад їх діяльності та недосконалість правового забезпечення у зазначеній сфері зумовлюють актуальність всебічного дослідження об'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Категорія «об'єкт» у відповідності зі словником іншомовних слів – це матеріальний предмет пізнання і практичного впливу з боку людини (суб'єкта) [222, с. 608]. У свою чергу, на думку В. В. Різун, цілком слушним є офіційне визначення об'єкта дослідження як процесу або явища, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження [67, с. 12]. Пізнання ученого спрямоване на об'єкт як частину об'єктивної реальності. На його думку, достатньо означити об'єкт дослідження – і все стає зрозумілим [211, с. 4-5]. Практично виходячи з таких філософських підходів М. Т. Білуха, вважає, що об'єктом пізнання прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Об'єктом наукового дослідження є навколишній матеріальний світ, та форми його відображення у свідомості людей, які існують незалежно від нашої свідомості, відбираються відповідно до мети дослідження. Досліджувати можна не тільки емпіричний об'єкт, але й теоретичний [28, с. 287].

Таким чином, під об'єктом слід розуміти частину об'єктивної дійсності, в рамках якої й відбувається процес наукового пізнання, в даному випадку мова

йде про міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України.

У філософському трактування «об'єкт» - це те, що існує поза нами і незалежно від нашої свідомості. Сучасний словник іншомовних слів дає нам більш конкретне поняття «об'єкта» - це предмет, явище на яке спрямована певна діяльність людини [283, с. 464]. Також, об'єкт – це те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Об'єкт права теж пізнається, але на відміну від об'єкта філософського він сам може призводити до відповідних змін в оточуючому, об'єктивному світі. На відміну від об'єкта у філософії, об'єкт права виконує мобільну, активну роль [73, с. 36-39].

Отже, об'єктом адміністративно-правових відносин є поведінки учасників управлінських відносин (дій, утримання від дій). Адміністративне право має велику кількість об'єктів, до яких також відноситься й адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

П. В. Алексєєв та О. В. Панін вказують, що об'єкт – це те, що протистоїть суб'єкту, на що спрямована предметно- Суб'єкти адміністративного права: поняття та система 12 практична, оцінююча та пізнавальна діяльність суб'єкта [11, с. 188].

Суттєву увагу дослідженню об'єкта права свого часу приділив Ю. К. Толстой у праці «К теории правоотношений». Вчений зазначав, що коли говорять про об'єкт норми права, то мають на увазі об'єкт впливу або об'єкт регулювання правової норми, яким є суспільні відносини. Ю. К. Толстой стверджував, що об'єкт норми права і правовідносин, правовідносин і суб'єктивних прав і обов'язків – це одне і те саме [247, с. 50]. Таким чином, у об'єкті права перетинаються інтереси уповноваженого і зобов'язаного суб'єктів [247, с. 52]. Об'єкт права слід шукати в благах, забезпечуваних правом як мети, а не в установленні поведінки як засобу. Право розмежовує інтереси, нормує відносини на ґрунті зіткнення інтересів, тому і захист його має значення як

такого, що закріплює за людиною те, що вона цінує з точки зору своїх потреб. Об'єкти права – це блага в економічному сенсі [247, с. 52].

Об'єктом суб'єктивних публічних прав традиційно вважають дію. Право на послуги держави – дія органів держави, право на невтручання в політичні права – власні дії суб'єкта [263, с. 52].

К. Берновський вважав, що поняття об'єкта публічно-правових відносин є тотожним поняттю змісту відносин, і будь-яка спроба розмежування даних понять є недоцільною [26, с. 88]. Самостійна позиція відносно об'єктів адміністративного права сформульована О. Ф. Євтіхєєвим. Об'єктами публічних правовідносин за О. Ф. Євтіхєєвим є: 1) адміністративні акти; 2) повинності; 3) суспільна власність [68, с. 62].

Д. Д. Грімм, досліджуючи об'єкт права, зазначав, що ним може бути все, що служить засобом здійснення визначених правом інтересів. Однак усі інтереси здійснюються за допомогою певної сили. Тому вчений стверджує, що об'єктом права є сили, та виділяє чотири види об'єктів: – власні сили суб'єкта; – сили природи; – сили інших людей; – сили суспільства [48, с. 195].

Що стосується визначення категорії «правове регулювання», то з цього приводу слід навести позицію вченої О. Ф. Скакун, яка визначає поняття «правове регулювання» як упорядкування суспільних відносин, здійснюване державою за допомогою права та сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток, оскільки право регулює соціальні відносини, а не природні процеси, землетруси, тайфуни, фізико-хімічні явища та інше [219, с. 136]. Автор В. М. Сирих відзначає, що «правове регулювання» – це діяльність держави і суспільства, що здійснюється у процесі підготовки і прийняття норм права, їх реалізації у конкретних відносинах і застосування державного примусу до правопорушників з метою досягнення стабільного правопорядку у суспільстві [238, с. 133; 176, с. 10].

На думку А. Комзюка, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому правове регулювання має цілеспрямований,

організаційний, регулятивний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення регулятора [113, с. 47].

Адміністративно-правове регулювання, у свою чергу, являє собою спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його суб'єктів та об'єктів. Унаслідок адміністративно-правової регламентації формується юридична основа, визначаються зафіксовані в правових веліннях орієнтири для організації діяльності учасників адміністративно-правових відносин на досягнення фактичних завдань адміністративного права [39, с. 113-114]. У свою чергу, науковець В. В. Чумак вказує, що природа адміністративно-правового регулювання базується на природі державної влади і державно-владній природі норм адміністративного права, серед яких переважають імперативні правові норми [272, с. 95].

Враховуючи викладене, під поняттям «об'єкт адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України» вбачаємо слушним розуміти сукупність міжнародно-правових (публічних) відносин, що виникають між поліцейськими органами різних держав в ході реалізації ними своїх владних повноважень у різних сферах та напрямках їх діяльності.

Підсумовуючи викладене зазначимо, міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

Таким чином, міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами

міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

Отже, аналіз наукової літератури та чинного законодавства України у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України дає підстави зробити висновок, що від чіткого визначення суб'єктів та об'єктів механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України залежить ступінь ефективності реалізації покладених на них завдань та функцій [98; 100; 101].

Висновки до розділу 2

Встановлено, що приймаючи до уваги положення чинного законодавства України у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, особливості функціонування суб'єктів міжнародного співробітництва, реалізації системи міжнародно-правових відносин, вважаємо, що елементи механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України утворюють сукупність адміністративно-правових засобів, що створюють надійні умови для ефективної реалізації поліцією своїх завдань та функцій у сфері міжнародного співробітництва.

До елементів механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України ми пропонуємо відносити такі:

1) органи та підрозділами Національної поліції України як суб'єкти реалізації міжнародного співробітництва;

2) об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України;

3) адміністративно-правові норми (адміністративно-правове регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

4) принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України;

5) форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України.

Адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції нами визначені як сукупність адміністративно-правових характеристик, що визначають та регулюють відносини у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Охарактеризовано, що принципи є тими керівними засадами, що визначають ефективність діяльності держави в особі її уповноважених органів, а тому визначення та дотримання дозволить органам та підрозділам Національної поліції України створити необхідні передумови для реалізації міжнародного співробітництва.

На наш погляд, принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України слід, традиційно, поділити на загальні та спеціальні. До загальних запропоновано відносити такі: законності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини та громадянина, обґрунтованості, системності, компетентності органів державної влади, професійності, колегіальності, прозорості та гласності, науковості, відповідальності, поваги до правоохоронних органів, гуманізму, етичності.

Доведено, що до спеціальних принципів здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України слід віднести наступні: юрисдикції, спеціалізації, незалежності правоохоронних органів, оперативності взаємодії, невтручання у внутрішні справи правоохоронного органу, виконання усіх дій по наданню міжнародно-правової допомоги на підставі законодавства запитуючої держави, сумлінного виконання договірних зобов'язань.

З'ясовано наявність комплексної системи національних нормативно-правових актів та міжнародних багатосторонніх та двосторонніх угод, що визначають порядок міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України із іншими правоохоронними органами іноземних країн та які становлять належне правове поле для реалізації діяльності з міжнародного співробітництва Національної поліції України в різних сферах діяльності.

Запропоновано під адміністративно-правовим регулюванням міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України розуміти порядок унормування діяльності органів та підрозділів Національної поліції України з іншими європейськими (міжнародними) поліцейськими службами та відомствами у різних сферах та напрямках їх діяльності, що визначений на міжнародному та національному рівнях, спрямований на забезпечення сталого розвитку суспільства та держави, протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності та забезпеченні прав й основоположних свобод людини та громадянина.

Констатовано, що адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є важливою складовою ефективною реалізації Національною поліцією України, покладених на неї державою завдань та функцій. Від правильного та чіткого визначення правового поля міжнародного співробітництва поліції України залежить стан правопорядку в державі в цілому, та рівень довіри населення до поліції, зокрема.

Під суб'єктами адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано розуміти сукупність поліцейських органів держави, міжнародна діяльність яких спрямована на реалізацію ними покладених на них державою завдань та функцій та яка спрямована на захист міжнародного простору, протидії міжнародній злочинності, а також на вжиття заходів міжнародно-правового характеру з метою відновлення порушених прав.

Визначено перелік суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а саме: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України, Департамент міжнародного співробітництва МВС України, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України, Департамент кіберполіції національної поліції України, органи досудового розслідування, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри МВС України, заклади зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

Суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано класифікувати наступним чином:

- загальні суб'єкти – ті, які визначають (формують) державну політику у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Щодо характеристики їх діяльності, адміністративно-правового статусу у сфері міжнародного співробітництва, то слід вказати, що здійснення міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України не є для них основним завданням. Так, загальними суб'єктами є : Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України.

- спеціальні суб'єкти - ті, для яких налагодження міжнародного співробітництва з урахуванням особливостей їх діяльності та виконуваних ними завдань та функцій держави є основним призначенням. Сюди можна віднести: Департамент міжнародного співробітництва МВС України, Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України, Департамент кіберполіції національної поліції України, органи досудового розслідування, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри МВС України, заклади зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

Також, з урахуванням сутності вказаних суб'єктів, пропонуємо також наступну класифікацію суб'єктів адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а саме:

1) за напрямками діяльності:

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері забезпечення міжнародного миру та безпеки;

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері наукового, науково-технічного, експертно-криміналістичного забезпечення;

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства;

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері протидії кіберзлочинності;

- суб'єкти міжнародного співробітництва у сфері підготовки поліцейських кадрів;

2) за рівнем підпорядкованості:

- суб'єкти міжнародного співробітництва апарату МВС України;

- суб'єкти міжнародного співробітництва структурних підрозділів Національної поліції України.

Доведено, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

РОЗДІЛ 3
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

3.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та можливі шляхи введення його в національну систему

Останні роки Україна тримає курс на євроінтеграцію, що вимагає від неї приведення вітчизняного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, зокрема, це стосується й адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції. Такий стан речей, обумовлює доцільність вивчення зарубіжного, у тому числі, європейського досвіду щодо правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та міжнародних правоохоронних організацій. Аналіз процесу формування правових засад співробітництва в діяльності поліції в провідних країнах світу, їх сутнісних перетворень та змін дозволить виокремити напрями, які є важливими для визначення концептуальних засад удосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Євроінтеграційний курс України, приведення вітчизняного поліцейського законодавства у відповідність до законодавства країн ЄС та налагодження міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України визначають необхідність вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та запозичення шляхів його введення в національну систему права та

законодавства. Адже як слушно з цього приводу зазначає І. В. Скороход, сучасність вимагає подальшого напрацювання напрямів розвитку та більш деталізованого аналізу їх перспектив. З одного боку, не весь досвід є успішним та з іншого, вказує автор – не весь досвід може бути імплементований одразу [221, с. 232]. Дослідження міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва діяльності поліції у різних сферах завжди викликає науковий інтерес, що також пов'язано з досить мінливим законодавством у зазначеній сфері [293, с. 101].

Сьогодні в Україні, зазначає А. М. Чорна, відбувається ціла низка реформаційних процесів, обумовлених, зокрема тим, що наша держава прагне інтегруватися до високорозвиненої західноєвропейської спільноти. Це обумовлює необхідність запровадження в усі основні сфери державного життя загальновизнаних у цивілізованому демократичному світі правил і стандартів. У зв'язку із цим особливого значення набуває дослідження досвіду зарубіжних країн із формування та реалізації державної політики в ключових сферах суспільного життя [270, с. 332].

Успішний зарубіжний досвід діяльності Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії свідчить про те, що ефективність функціонування та діяльності Збройних Сил залежить від чіткого визначення основних пріоритетів у сфері оборони, ланцюгів міжнародного співробітництва та належного матеріально-технічного забезпечення. З метою активізації міжнародного співробітництва та імплементації стандартів НАТО Україною вже зроблена велика кількість кроків щодо наближення до Північноатлантичного Альянсу, проте визначення на нормативно-правовому рівні впровадження стандартів НАТО ще не означає їх реальне втілення, для цього необхідна низка ресурсів, серед яких належний рівень забезпечення матеріально-технічною базою [273, с. 167].

У свою чергу, автор О. Соколенко вказує, що організація і практика правозахисної діяльності правоохоронних органів у кожній державі має власну специфіку, що визначається особливостями державного устрою, станом суспільних відносин, іншими політичними, правовими, економічними,

соціальними і моральними чинниками. Вивчення досвіду організації захисту прав громадян у поліцейській діяльності у зарубіжних країнах дозволяє об'єктивно оцінити і спрогнозувати поточні та віддалені тенденції розвитку національної моделі правозахисної діяльності поліції, своєчасно виявити її недоліки та скорегувати адміністративно-правове регулювання і практику, використати позитивні й вже апробовані аспекти зарубіжного досвіду захисту прав громадян у поліцейській діяльності. З огляду на це й вбачається актуальним дослідження зарубіжного досвіду захисту прав громадян у поліцейській діяльності [229, с. 28].

Досліджуючи окремі напрями діяльності поліції України, зокрема протидії різним формам кіберзлочинності з урахуванням міжнародного досвід, В. В. Чумак вказує, що міжнародна діяльність кіберполіції України набуває особливо актуального значення у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій, що дестабілізують нормальний стан функціонування всього кібер суспільства та порушує права й основоположні свободи людини і громадянина [292, с. 1-2]. Надійною гарантією належного функціонування європейського простору юстиції, свободи та безпеки є забезпечення необхідного рівня правопорядку не лише на території кожної держави – члена Європейського Союзу та усією міжнародної спільноти в цілому, а й на прилеглих до неї територіях. Таким чином, характерною відзнакою спільного простору юстиції, свободи та безпеки, як вказує О. І. Безпалова, є необхідність забезпечення гармонійного поєднання двох його аспектів: зовнішнього та внутрішнього. Зрозуміло, що внутрішній аспект цього простору передбачає об'єднання зусиль правоохоронних органів держав – членів Європейського Союзу на забезпечення внутрішньої безпеки та підтримання правопорядку на території усього Співтовариства, створення низки спеціалізованих органів (інституцій). Діяльність яких має бути спрямована на сприяння роботі національних правоохоронних органів [25, с. 417-418].

Впровадження європейських стандартів та цінностей у соціальній, правовій та економічній сфері українського укладу, а також, передового

світового досвіду у вітчизняну правову думку несе в собі не лише зміни існуючих приписів та догм, але й появу нових, інколи суперечних чинному законодавству норм та правил. Особливу роль майже у всіх євроінтеграційних процесах займають зміни до чинного законодавства України, які Україна взяла на себе зобов'язання втілити в реальне життя [275, с. 60].

Розпочати дослідження ми хотіли б із аналізу адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції такої країни як Франція, де захист національних інтересів визначається пріоритетним напрямом діяльності всіх органів державної влади [227, с. 270].

Національна поліція Франції (*фр. Police nationale*) є однією із двох національних поліцейських організацій Франції, разом із Національною Жандармерією Франції. Національна поліція Франції створена 14 серпня 1941 р. урядом Віші на заміну Головного управління національної безпеки і увійшла під керівництво Четвертої французької республіки в 1946 р. Національна поліція входить до складу Міністерства внутрішніх справ Франції (далі – МВС Франції). Національна поліція працює переважно в міській місцевості, а в сільській місцевості правоохоронні функції виконує переважно жандармерія [158].

Оскільки міжнародне співробітництво поліції у Франції на досить високому нормативно-правовому рівні, у структурі Національної поліції діє служба міжнародної технічної співпраці, яка опікується питаннями міжнародного поліцейського співробітництва та визначає кримінально-правові, кримінальні процесуальні, кримінологічні, організаційно-правові та міжнародні сфери діяльності Національної поліції Франції.

Служба міжнародної технічної співпраці активно взаємодіє з питань міжнародного поліцейського співробітництва з такими підрозділами як:

- Директорат ресурсів та компетенцій;
- Генеральна інспекція Національної поліції;
- Центральний директорат поліції юстиції;
- Субдиректорат протидії тероризму;

- Субдиректорат протидії організованій злочинності і фінансовим злочинам;

- Субдиректорат поліцейських експертів;
- Субдиректорат протидії кіберзлочинам;
- Центральний директорат публічної безпеки;
- Центральний директорат прикордонної поліції;
- Центральний директорат підрозділів безпеки республіки;
- Служба охорони важливих осіб;
- Підрозділ координації антитерористичної діяльності тощо.

Слід наголосити на тому, що Служба міжнародної технічної співпраці Національної поліції тісно взаємодіє з Управлінням міжнародного співробітництва МВС Франції, що слугує запорукою ефективного адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва поліції Франції.

Взаємодія між вказаними підрозділами відбувається на таких засадах:

- забезпечення участі кожного поліцейського у міжнародному співробітництві у відповідній сфері його діяльності;

- здійснення контролю з боку Управління міжнародного співробітництва МВС Франції за дотриманням законодавства у сфері міжнародного поліцейського співробітництва, оцінки та аналізу на відповідність викликам сучасності;

- налагодження ефективної взаємодії Національної поліції Франції з іноземними поліцейськими органами та міжнародними правоохоронними організаціями;

- урахування думки Служби міжнародної технічної співпраці Національної поліції при формуванні Управлінням міжнародного співробітництва МВС Франції міжнародних угод з приводу співробітництва Національної поліції.

Також, у Франції діє орган, що має назву Дирекція по міжнародному співробітництву, що займається спільним управлінням (координацією)

Національної жандармерії у сфері міжнародного співробітництва. Дирекція по міжнародному співробітництву приймає участь в реалізації стратегії міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ Франції і зовнішньої політики держави в сфері забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки [66].

Вказаний орган здійснює координуючу роль у механізмі міжнародного співробітництва Національної поліції Франції з метою оперативного вирішення питань, що належать до його компетенції.

У підсумку зазначимо, що міжнародне співробітництво між органами та підрозділами Національної поліції України та Національною жандармерією (поліцією) Франції є важливою складовою у цілісному механізмі виявлення та протидії міжнародним загрозам (тероризму, контрабанді, торгівлі людьми).

Таким чином, досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції Франції свідчить про дієву систему органів, що здійснюють міжнародне співробітництво. Спеціально створені органи з питань міжнародного співробітництва є тією ключовою ланкою за допомогою якої поліцейські мають змогу більш ефективно виконувати покладені на них законом завдання та функції.

Цікавим, на наш погляд, є досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва такої Міжнародної правоохоронної структури як – Міжнародна асоціація жандармерії та поліції з військовим статусом (FIER - International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status) [289].

FIER була започаткована з метою розвитку правоохоронного та військового співробітництва та обміну досвідом між спорідненими структурами.

FIER – це асоціація національної жандармерії і поліції з військовим статусом. Мета FIER (яка почалася зі Збройних сил Франції, Італії, Іспанії та Португалії) – розширити і зміцнити взаємні відносини, сприяти новаторському

і активному аналізу форм поліцейського співробітництва і цінувати його модель організації та структур за кордоном [289].

Відповідно до чинних міжнародних угод і національними правилами Асоціація сприяє обміну інформацією та досвідом в наступних областях:

- людські ресурси (включаючи навчання і підбір персоналу);
- сервісна організація;
- нові технології і логістика;
- міжнародні відносини .

На сьогоднішній день в FIEP входять наступні члени:

- Національна жандармерія, Франція (1994)
- Arma dei Carabinieri, Італія (1994)
- Цивільна гвардія, Іспанія (1994)
- Національна республіканська гвардія, Португалія (1996 рік)
- Джандарма, Туреччина (1998)
- Koninklijke Marechaussee, Нідерланди (1999)
- Жандармерія Royale, Марокко (1999)
- Джандармерія, Румунія (2002)
- Національна жандармерія, Аргентина (2005)
- Карабінери, Чилі (2005 г.)
- Війська жандармерії, Йорданія (2011)
- Сили лахва, Катар (2013)
- Національна гвардія, Туніс (2016)
- Національна рада головнокомандувачів військової поліції і пожежної охорони, Бразилія (2016)
- Сили національної безпеки, Палестина (2017)
- Національна гвардія, Україна (2017)
- Національна жандармерія, Джибуті (2018)
- Національна гвардія, Кувейт (2019)
- Національна жандармерія, Сенегал (2019) [289].

Основною місією діяльності Міжнародної асоціації жандармерії та поліції з військовим статусом є сприяння інноваційному і активному аналізу форм співпраці поліції та цінувати їх модель організації та структури за кордоном.

FIEP складається з Ради старших керівників та чотирьох технічних комісій. Старша рада директорів/командувачів складається з членів жандармерії і поліції, які є членами асоціації. Під час свого щорічного зібрання він визначає загальну політику і програму для кожного зобов'язання, взятого на себе Асоціацією. Щодо технічних комісій, то кожна комісія збирається один раз на рік і складається з експертів сил-членів по темі, обраної Президією. Започатковані такі Комісії як: Комісія «Кадри», Комісія «Сервісна організація», Комісія «Нові технології і логістика», Комісія «Міжнародні відносини». Кожна комісія діє в координації з Президентством і відповідно до інструкцій, наданих Старшим радою.

В кінці кожного року Секретаріат Президії представляє результати роботи, виконаної комісіями, разом з планами, запропонованими для будь-якого конкретного сектора, про яких провідне установа повідомляє Вищу раду директорів / командувачів для затвердження. Кожна Комісія розміщується на ротаційній основі членом на основі календаря.

Президія асоціації призначається щорічно шляхом ротації серед директорів / командувачів генералів.

Крім подання Асоціації, голова є членом, відповідальним за безперебійну роботу і координацію всіх ініціатив, і тому він покликаний контролювати, контролювати і оцінювати програми, прийняті Радою старших керівників, за сприяння секретаріату голови.

Адміністративно-правове регулювання функціонування Міжнародної асоціації жандармерії та поліції з військовим статусом складає її Статут, що має назву «Статут Міжнародної асоціації жандармерії та поліції з військовим статусом», прийнятий 20 жовтня 1999 р.

У відповідності до вказаного Статуту однієї асоціації жандармерії та поліції з військовим статусом, Асоціація сприяє взаєморозумінню між що

беруть участь інститутами з наміром підтримувати і зміцнювати відносини і зв'язку, просувати інноваційні та активні ідеї про типах співробітництва правоохоронних органів, зміцнювати взаємну солідарність і покращувати зовнішні організаційні і структурні моделі, узгоджувати відповідно до чинних міжнародних угод і національні правила для обміну інформацією та досвідом в наступних секторах:

- Відділ кадрів;
- Сервісна організація;
- Нові технології і логістика;
- Міжнародні справи.

Термін «жандармерія і поліція з військовим статусом» визначається як організація відповідно до військового кодексу, яка в основному має компетенцію або (спів) відповідальність за такі напрями, як:

- а. Запобігання або розслідування кримінальних злочинів в рамках судового провадження;
- б. Підтримання громадського порядку у веденні місцевих або національних цивільних властей, на які, крім того, можуть бути покладені різні адміністративні завдання.

Асоціація відкрита для всіх жандармерій і поліцейських сил з військовим статусом, які хочуть розвивати взаємну форму співпраці в областях, про які вказано вище.

Членство в Асоціації накладає зобов'язання розділяти фундаментальні цінності, що випливають з принципів основних свобод і прав, а також міжнародних стандартів прав людини у правоохоронній сфері. Членство також має на увазі, що кожен член Асоціації повинен забезпечувати однаково повагу до цих цінностей всередині своєї організації.

Членами є жандармерія і поліцейські сили з військовим статусом, яким надано право брати участь у комісіях і щорічних зборах вищої ради директорів / командувачів генералів (також відомому як Саміт) з правом голосу.

Представниками Асоціації є:

1. Вища рада директорів / командувачів, який відповідає за оцінку стану взаємин, керівництво подальшими діями і визначення цілей, які необхідно досягти;

2. Президія, який відповідає за подання Асоціації та виконання всіх дій, що впливають з прийнятих рішень. Для виконання завдань, поставлених протягом річного мандата, Президії допомагає Секретаріат Президії, який уповноважений виконувати завдання, передбачені Статутом;

3. Департаменти кожної установи, що відповідають за питання ФІЕР, які забезпечують безперервність роботи, готують заходи і рішення, які будуть запропоновані комісіям або Раді керівників. З цією метою вони визначають точку контакту (РОС), що відповідає за регулярний обмін інформацією з іншими учасниками ФІЕР.

Всесвітня жандармерія і поліція з військовим статусом можуть бути запрошені до Комісії міжнародного співробітництва, щоб представити себе членам ФІЕР. Перед Комісією стоїть завдання вибрати проекти, що представляють спільний інтерес, з тим, щоб визначити, які члени (мінімум 2) представляють проект компетентних міжнародних і регіональних установ, щоб отримати фінансування для підтримки практичних заходів та ініціатив ФІЕР. Представники міжнародних і регіональних організацій можуть бути запрошені, щоб поділитися своїм досвідом у цій галузі.

Враховуючи викладене зазначимо, що вказана організація покликана налагоджувати міжнародне співробітництво не лише між поліцейськими органами країн-членів Асоціації, але й з іншими суміжними органами, такими як жандармерія та національна гвардія.

Досвід діяльності ФІЕР свідчить про високий рівень відповідальності кожної держави члена щодо налагодження міжнародної взаємодії правоохоронних структур з метою забезпечення міжнародної безпеки та підтримання миру. А тому, вважаємо за доцільне розглянути можливість вступу Національної поліції України до ФІЕР з метою оперативного вирішення

завдань, що стоять перед Національною поліцією України під час міжнародного співробітництва в рамках кримінального провадження.

Вважаємо за доцільне проаналізувати також досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції країн Балтії, оскільки з цими країнами Україну пов'язує спільне історичне минуле та спільні принципи забезпечення правопорядку.

Досліджуючи міжнародне співробітництво поліції Грузії та країн Балтії, у своєму монографічному дослідженні «Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз» В. В. Чумак наголошує, що міжнародна практика реформування правоохоронної системи у країнах Європейського Союзу та пострадянського простору свідчить, що сутнісні, ґрунтовні державні перетворення всередині кожної конкретної держави є ефективним і дієвим способом забезпечення внутрішньодержавного публічного порядку та публічної безпеки, як показує досвід Естонської Республіки – державного кордону, та своєрідним способом вирішення проблем державотворення у сфері правопорядку та забезпечення національної безпеки [271, с. 393].

У самому відомстві Державної поліції Латвійської Республіки зазначають, що Державна поліція – це державна або муніципальна установа, в обов'язки якої входить: захист життя, здоров'я, прав і свобод окремих осіб, майна, суспільства і державних інтересів від злочинних та інших незаконних погроз [295].

Також Законом Латвійської Республіки «Про поліцію» визначено, що поліцейський – це особа, яка обіймає посаду в державній поліції і якій присвоєно спеціальне звання [295; 271, с. 188].

Зазначимо, що відповідно до ст. 2 Закону Латвії «Про поліцію» на поліцію в Латвійській Республіці покладено такі завдання:

- забезпечення індивідуальної та громадської безпеки;
- запобігання кримінальним злочинам та іншим правопорушенням;
- розкриття злочинів, розшук осіб, які вчинили кримінальні злочини;

– надання допомоги установам та приватним особам щодо захисту своїх прав.

Забороняється залучати поліцію виконувати інші завдання, ніж ті, що передбачені в латвійському законодавстві [295]. Слід наголосити, що діяльність поліції в Латвійській Республіці здійснюється відповідно до принципів законності, гуманізму, прав людини, соціальної справедливості та прозорості. Крім цього, поліція захищає права і законні інтереси громадян незалежно від їх національності, соціального, фінансового й іншого стану, расової та національної належності, статі і віку, освіти та мови, ставлення до релігії, політичних або інших переконань. Що стосується структури поліції в Латвійській Республіці, то вона складається з Державної поліції, поліції безпеки, муніципальної поліції та поліції порту [295].

Відповідно до статті 45 Закону «Про поліцію» поліція в межах своєї компетенції виконує свої обов'язки на території Латвійської Республіки, муніципальна поліція – на відповідній адміністративній території, а портова поліція – на території портів. [295; 274, с. 350].

Державна поліція складається з центрального апарату та підпорядкованих підрозділів. Державна поліція має свій власний прапор [295].

В рамках міжнародного співробітництва поліція Латвії вкотре 18-19 вересня 2018 р. організувала нараду з питань оперативного планування і координації (ОРС), а також Робочої групи експертів по боротьбі і запобігання незаконному обігу наркотиків і Робочої групи експертів по боротьбі і запобігання незаконній імміграції в рамках головування Латвії в Цільовій групі держав Балтійського моря з організованої злочинності (BSTF) [286].

Експертні групи по нелегальній імміграції та боротьбі з наркотиками повідомили про результати недавніх транскордонних операцій, а також про бачення майбутньої співпраці в регіоні Балтійського моря. Інші держави-члени поінформували про ситуацію в своїх країнах і активно брали участь в обговореннях найкращих способів співпраці.

Це була остання зустріч ОРС в рамках головування Латвії. Польща відповідає за організацію робочих зустрічей, а Німеччина відповідає за стратегічний рівень BSTF.

Пізніше 21-22 вересня 2019 р. було проведено зустріч з метою обмінятися досвідом і спланувати майбутню діяльність по боротьбі з організованою злочинністю [286].

Також, поліція Латвії активно співпрацює з Європол. Витоки Європолу можна простежити з 7 лютого 1992 р., коли його створення було схвалено Маастрихтським договором про Європейський Союз. Європол базувався в Гаазі, Нідерланди, і 3 січня 1994 року зі створенням підрозділу Європолу з питань наркотиків (EDU), основним завданням стало боротьба з незаконним обігом наркотиків в Європейському союзі. Поступово до компетенції Європолу приєдналася боротьба з іншими формами організованої злочинності. З прийняттям 1 січня 2002 р. Конвенції про Європол, статус Європолу як інституту ЄС був підтверджений, а його завдання розширилися. Конвенція Європолу була ратифікована всіма державами-членами і вступила в силу лише 1 жовтня 1998 р. З 1 січня 2010 р. Європол став агентством ЄС відповідно до Рішення Ради 2009/371 / JHA від 6 квітня 2009 р.

Метою Європолу є підтримка та зміцнення співробітництва між компетентними органами держав-членів в запобіганні та боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами серйозних злочинів, які зачіпають два або більше держав-членів, а також в забезпеченні стратегічного аналізу і оцінки загроз.

Для цілей діяльності Європолу, «компетентні органи держав-членів» означають всі поліцейські сили та інші правоохоронні служби, існуючі в державах-членах, які несуть відповідальність відповідно до національного законодавства за запобігання кримінальних злочинів і боротьбу з ними. Компетентними органами також повинні бути інші державні органи, які існують в державах-членах, які несуть відповідальність відповідно до

національного законодавства за запобігання кримінальних злочинів і боротьбу з ними, щодо яких Європол є компетентним.

Європол пропонує наступну підтримку компетентним службам держав-членів:

- збір, зберігання, обробка, аналіз і обмін інформацією та розвідданими;
- сприяння розслідуванням в державах-членах, зокрема, шляхом направлення всієї відповідної інформації в національні підрозділи та проведення перевірок баз даних Європолу;
- надання розвідувальної та аналітичної підтримки державам-членам у випадку великомасштабних, міжнародних або потенційно небезпечних подій;
- підготовка оцінок загроз, стратегічного аналізу і загальних звітів про ситуацію, включаючи оцінки загроз організованої злочинності (ОСТА);
- напрямок пропозицій компетентним службам зацікавлених держав-членів для відкриття, проведення або координації розслідувань по конкретних справах і створення спільних слідчих груп;
- швидкий обмін інформацією та координація між державами-членами в будь-який час доби через Оперативний командний центр Європолу.

Тобто, одним з пріоритетів діяльності поліції Латвії є міжнародне співробітництво з використанням можливостей Європейського поліцейського управління або Європолу.

Координуючим підрозділом Державної поліції в роботі з Європолем є Управління міжнародного співробітництва Головного управління кримінальної поліції Державної поліції Міністерства внутрішніх справ Латвійської Республіки. В даний час Латвію в Європолі представляють офіцер зв'язку державної поліції і офіцер зв'язку Служби державних доходів.

Обмін інформацією між компетентними службами держав-членів, Європолем та компетентними службами інших держав-членів здійснюється через Департамент міжнародного співробітництва Головного управління кримінальної поліції Державної поліції Міністерства внутрішніх справ Латвійської Республіки. [71].

Отже, підсумовуючи викладене, зазначимо, що нова правоохоронна система Латвійської Республіки побудована на основі досвіду провідних західних країн, особливо в плані адаптації під національні умови організаційних принципів, а також методики службової діяльності та виконання правоохоронних функцій. Успіх реформ у Латвії надихнув багато країн пострадянського простору, які визнали необхідність модернізації своїх правоохоронних систем. Досвід діяльності поліції Латвії оцінюється західними й українськими експертами як найбільш провідний серед країн пострадянського простору і заслуговує на увагу з метою вдосконалення діяльності та подальшого розвитку системи Національної поліції України. Своєю чергою, досвід організаційно-правових аспектів діяльності поліції Латвійської Республіки, з однієї сторони, є одним із найбільш удалих, а з іншої – «найзастосовніших» на теренах України [271, с. 192].

Щодо функціонування самого Європолу, зазначимо, що **Європол або Європейське поліцейське управління** – це установа правопорядку Європейського Союзу, що збирає інформацію щодо кримінальних злочинів [70].

Європол підтримує діяльність поліцейських органів держав-членів і країн, з якими має угоди про співпрацю, за допомогою:

- сприяння обміну інформацією;
- збору, зіставлення і аналізу інформації про злочини на території ЄС;
- передачі компетентним відомствам країн Євросоюзу, інформації про взаємозв'язок між різними злочинами;
- надання допомоги слідчим органам держав-членів шляхом передачі їм інформації через національні підрозділи з взаємодії з Європолом;
- розвитку комп'ютерних систем (інформаційних, аналітичних, які індексують) необхідних для боротьби зі злочинністю;
- безпосередньої участі в об'єднаних слідчих групах;
- спрямування запитів до компетентних органів відповідних держав-членів про проведення розслідування конкретних злочинів;

- надання аналітичної та технічної допомоги під час проведення операцій, координації використання ресурсів для боротьби з міжнародною злочинністю;
 - підготовки щорічних стратегічних доповідей і аналізу злочинності на основі інформації, наданої державами-членами, третіми країнами та міжнародними організаціями-партнерами;
 - ведення тимчасових баз даних з різної тематики (наприклад, щодо дитячої порнографії);
 - інформаційної підтримки розслідувань, що їх проводять держави-члени.
- Європол надає допомогу країнам Європейського Союзу в забезпеченні публічного порядку під час проведення масових видовищних заходів [217, с. 357].

До компетенції Європолу належать повноваження:

- щодо вдосконалення експертних знань під час провадження розслідувань, здійснюваних компетентними органами держав-членів і надання відповідних рекомендацій;
- надання оперативної інформації для формування необхідних умов для ефективного та раціонального використанню сил і засобів національного рівня і рівня ЄС під час оперативно-розшукової діяльності та надання допомоги, яку можна представити в консультативному, методичному й іншому вираженні за напрямками:
 - кадрова підготовка та перепідготовка працівників, зокрема у взаємодії з Європейським поліцейським коледжем;
 - матеріально-технічне забезпечення поліцейських органів держав-членів;
 - розроблення рекомендацій щодо зниження рівня злочинності;
 - розкриття та передача специфічних поліцейських методів, які застосовуються у сфері профілактики злочинів та їх розслідуванні [217, с. 355-356].

Як зазначають у Міністерстві закордонних справ України, Європейський поліцейський офіс (Європол) – правоохоронна інституція Європейського Союзу, до сфери повноважень якої належать боротьба транснаціональною

злочинністю, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, тероризм, незаконною торгівлею автотранспортом, розповсюдженням порнографії, виготовленням фальшивих грошей та інших платіжних засобів, відмиванням грошей, кіберзлочинами.

4 грудня 2009 р. у м. Київ під час саміту Україна – ЄС була підписана Угода між Україною та Європолом про стратегічне співробітництво. Цей документ покликаний сприяти координації зусиль держав-членів ЄС та України в запобіганні і протидії будь-яким формам міжнародної злочинності, проявам терористичних загроз, торгівлі людьми, наркотиками та іншими психотропними речовинами, нелегальній міграції [232].

Враховуючи сучасну ситуацію, яка склалася у всьому світі у зв'язку з пандемією корона вірусної хвороби, в Європолі значно посилили діяльність Європейського центру з кіберзлочинності, що є структурним підрозділом Європолу. Так, Європейський центр з кіберзлочинності кожного дня демонструє, наскільки велика й різноманітна кіберзлочинність і наскільки його діяльність є ключовим елементом заходів Європолу та ЄС. Європейський центр з кіберзлочинності використовує тристоронній підхід до боротьби з кіберзлочинністю: криміналістика, стратегія і операції [288].

Зокрема, у сфері протидії кіберзлочинності Європейський центр з кіберзлочинності взаємодіє з поліцейськими органами різних держав, у тому числі, України у наступних напрямках:

- координація спільних операцій за участю партнерів з приватного сектору по боротьбі з ботнетом Ramnit, який заразив мільйони комп'ютерів по всьому світу;

- координація в операціях по боротьбі з великомасштабними атаками шкідливого програмного забезпечення, які виходили з України і розслідуються різними державами - операція, яка привела до десяткам арештів і продовжує надавати докази, що підтверджують інші розслідування кіберзлочинців;

- дії по операціях, спрямовані на великий форум кіберзлочинців, що займається обміном досвідом хакерських атак, шкідливими програмами і

ботнетами, експлоїта нульового дня, доступом до зламаніх серверів і пошуком партнерів для кампаній по розсилці спаму і атак шкідливих програм [181].

Враховуючи викладене, зазначимо, що Європол є потужною правоохоронною організацією міжнародного рівня в галузі правоохоронної діяльності, яка пов'язані із загальноєвропейською інтеграцією. Стосовно координації діяльності правоохоронних органів це означає розробку та практичну реалізацію спільних заходів з найбільш актуальних проблем боротьби зі злочинністю.

Також, слід наголосити на позитивному досвіді адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції Бельгії, де поліцейське законодавство представлене низкою законів, зокрема, Законами Королівства Бельгії «Про діяльність поліції» від 1992 р., «Про організацію інтегрованої поліцейської служби поліції, структурованої на два рівні» від 1998 р., «Про дисциплінарний статут персоналу поліцейських служб» від 1999 р. [23, с. 147].

У структурі поліції Бельгії функціонує Директорат (Управління) міжнародної поліцейської взаємодії, що виконує завдання та функції з реалізації державної політики у сфері міжнародного співробітництва, а також:

- аналіз і зміцнення правового регулювання міжнародного поліцейського співробітництва для включення заходів, спрямованих на підтримку і зміцнення взаємодопомоги;

- аналіз і зміцнення правового регулювання міжнародного поліцейського співробітництва для включення заходів, спрямованих на здійснення взаємної правової допомоги відповідно до вимог юридичних актів, стороною яких є Бельгія;

- аналіз і зміцнення правового регулювання міжнародного поліцейського співробітництва для включення заходів, спрямованих на здійснення екстрадиції відповідно до вимог будь-якого договору, стороною якого є Бельгія тощо.

Директорат (Управління) міжнародного співробітництва поліції (CGI) є центральним національним бюро Бельгії для Європейського поліцейського

управління (Європолу), Шенгенської інформаційної системи і Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол).

Досліджуючи міжнародне співробітництво поліції Бельгії, слід наголосити, що у даній державі досить потужно розвинений інститут міжнародного співробітництва поліції у сфері підготовки поліцейських кадрів, де використовують дві основні правові форми, такі як договірно-правова, або конвенційна (висновок і реалізація договорів, в яких регулюються відносини в даній сфері), і інституційна (співпраця в рамках міжнародних організацій, наприклад, участь в таких спеціалізованих міжнародних організаціях, як Конференція ректорів поліцейських вузів країн Західної та Східної Європи, Асоціація європейських поліцейських академій (Association of European Police Colleges - АЕРС)). Найбільш ефективним вважається співробітництво в рамках міжнародних навчальних центрів і спеціалізованих організацій з підготовки поліцейських кадрів.

Таким чином, наразі враховуючи успішний бельгійський досвід указаній сфері, органам та підрозділами Національної поліції України необхідно розвивати співпрацю в цьому напрямку, розширювати коло учасників вже існуючих організацій і створювати нові. Зокрема, слід розвивати питання щодо вступу до міжнародної академії підготовки поліцейських кадрів країн-учасниць ЄС. На нашу думку, доцільно створити такий міжнародний освітній центр на базі одного із закладів зі специфічними умовами навчання системи МВС України, до складу якого включити країн-членів Європейського Союзу та держав пострадянського простору, які є стратегічними партнерами України у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

У Польщі міжнародне співробітництво поліції також обумовлено вступом до європейського співтовариства та знаходиться на досить високому рівні правового забезпечення та участі поліції у різноманітних міжнародних операціях. Зокрема, міжнародне співробітництво поліції здійснюється на

підставі державних і відомчих правових актів, а також документів, що дозволяють співпрацю в прикордонних районах.

Здійснення міжнародного поліцейського співробітництва відбувається двома способами. Неоперативна діяльність спрямована на розробку методів, форм і правових основ практичного співробітництва поліції, також відомого як оперативне співробітництво.

Оперативне співпрацю в основному передбачає обмін інформацією за допомогою:

- Шенгенська інформаційна система (SIS) і Національне бюро SIRENE (для країн Шенгенської зони);

- Європол (Європейське поліцейське управління, яке працює тільки в ЄС, завдання якого полягає в підвищенні ефективності роботи і співпраці між компетентними органами держав-членів в галузі запобігання та боротьби з організованою злочинністю міжнародного характеру);

- Інтерпол (міжнародна поліцейська організація, яка діє в 190 країнах, що допомагає правоохоронним органам боротися з усіма формами злочинності);

- співробітництво в мережі офіцерів зв'язку польської поліції, що діють в таких країнах Європейського Союзу, як Франція, Німеччина, Великобританія, а також в країнах, що не входять в ЄС, тобто в Білорусі, Україні і Туреччині, а також співпраця з іноземними офіцерами зв'язку, акредитованими в Польща;

- прямий доступ до поліцейських баз даних (зниклі безвісти і розшукувані особи, дактилоскопічні карти, профілі ДНК, вкрадені автомобілі і документи і т. д.).

У польській поліції контактний пункт і місце, де сходяться всі міжнародні канали обміну поліцейської інформацією - ONE STOP SHOP - це Управління міжнародного співробітництва поліції Головного управління поліції. Це підрозділ координує і контролює всю діяльність в рамках міжнародного неоперативного, оперативного та навчального співробітництва.

Форми прикордонного співробітництва в країнах, що належать до Шенгенської зони, включають переслідування, транскордонне спостереження,

спільне патрулювання, в тому числі моторизований патрулювання дорожнього руху, що здійснюється в основному в прикордонних районах. Прикордонне співробітництво і відповідний обмін інформацією доповнюються центрами співпраці поліції та митниці, що діють на кордонах з Чеською Республікою, Німеччиною та Словаччиною [144].

Неоперативне співробітництво означає створення законодавства ЄС і вивчення правових рішень і правил, що діють в інших країнах. Це також стосується встановлення професійних та особистих контактів. Завдяки їм підвищується довіра між співпрацюючими сторонами, усуваються бар'єри, забобони і шкідливі стереотипи.

Той факт, що польська поліція використовує кошти ЄС як для навчання, так і для інвестицій в обладнання, також важливий. Використовуючи національні засоби і засоби ЄС, Польща навчає представників служб, відповідальних за громадський порядок і безпеку з країн за межами Європейського Союзу (наприклад, у співпраці з Міністерством закордонних справ).

Неоперативне співробітництво також включає обмін і співробітництво в галузі навчання з іншими поліцейськими установами з країн-членів ЄС і через такі агентства і органи ЄС, як Європейська поліцейська академія CEPOL (Collège Européen de Police). До останніх також відносяться країни, що не входять в ЄС. Країни Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна) є пріоритетними в цьому відношенні.

Міжнародна діяльність польської поліції також проявляється в участі в зарубіжних миротворчих місіях в таких країнах, як Афганістан, Грузія, Косово і Ліберії [144].

Отже, маємо змогу констатувати, що міжнародне співробітництво поліції в Польщі здійснюється на належному рівні, що має своїм наслідком – престиж роботи в поліції, високий рівень підготовленості поліцейських кадрів та низькі показники злочинності.

Заслуговує на увагу також позитивний досвід адміністративно-правового регулювання поліції у Республіці Вірменія. Зокрема, поліція Вірменії співпрацює як з міністерствами внутрішніх справ країн членів СНД, так і органами поліції зарубіжних країн, а також з європейськими та міжнародними організаціями.

В рамках країн СНД, поліція Вірменії тісно розвинула тісну співпрацю в двосторонньому форматі, особливо з міністерствами внутрішніх справ Російської Федерації, Республіки Білорусь, України. Триває тісна співпраця з міністерством внутрішніх справ Грузії. Поліція Вірменії співпрацює з міністерствами внутрішніх справ і зі структурами поліції країн, членів Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС, BSEC). З кожним роком розвивається співпраця поліції Вірменії з Радою Європи, а починаючи з 2009 р. також з Євросоюзом і Європейською Комісією в світлі заходів, що проводяться в рамках політики Європейського сусідства. Згідно програми заходів, затверджених у 2003 р. в рамках співпраці з ОБСЄ триває співпраця, зокрема в межах Меморандуму про взаєморозуміння, підписаному в липні 2003 р. між поліцією Вірменії і ОБСЄ [154].

Поліція Вірменії бере активну участь в спортивних заходах, організованих Європейським спортивним союзом поліцейських (USPE) і Міжнародним спортивним союзом поліцейських (USIP), а також в конференціях і засіданнях виконавчих комітетів вищеназваних організацій з актуальних питань протидії міжнародній злочинності, особливо – кіберзлочинності та торгівлі людьми [154].

З 1992 р. Вірменія приєднується до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу. Триває двостороннє співробітництво з міністерствами внутрішніх справ таких країн-членів Європейського Союзу, як Франції, Болгарії, Румунії, Польщі, Латвії, Італії, Німеччини та Греції, а також здійснюється тісна співпраця з Іранською Ісламською Республікою. Розвивається активна співпраця між поліцією Вірменії і Посольством США,

Департаментом Юстиції, Національної Гвардією штату Канзас США, Службою дипломатичної безпеки США і низкою інших служб.

У поліції Вірменії проходять зустрічі з консультантами програм Твінінг та Тайекс і експертами Євросоюзу для проведення більш детального обговорення питань, що стосуються здійснення програм з підвищення кваліфікації поліцейських кадрів Вірменії за кордоном. Поліція тісно співпрацює з цілою низкою міжнародних програм, зокрема структурних підрозділів Організації об'єднаних націй (UNDP, UNODC, UN OHCHR), Організації з безпеки і співпраці в Європі (OSCE), Міжнародної організації з міграції (ІОМ), Міжнародного комітету Червоного Хреста (ICRC), Асоціації Європейських поліцейських навчальних закладів (АЕРС) [154].

Починаючи з 2012 р. поліція Вірменії активно співпрацює з Міжнародною асоціацією начальників поліції. Співробітники поліції беруть участь в семінарах і курсах перепідготовки як у Вірменії, так і за кордоном, зокрема співробітники поліції проходять підготовку і перепідготовку в навчальних закладах міністерств внутрішніх справ різних країн, а також в поліцейській академії Арабської Республіки Єгипет, в Міжнародній академії правоохоронних органів Угорщини.

Починаючи з 1992 р. поліція підписала більше трьох десятків багатосторонніх угод і договорів і понад п'ятдесят двосторонніх міжвідомчих угод; укладено понад сто міжнародних договорів, що мають відношення до поліцейських функцій [154].

Окремо слід наголосити на діяльності Департаменту міжнародного співробітництва МВС Молдови, який забезпечує планування, єдину розробку програмних документів і конкретних цілей МВС в області європейських справ, міжнародних відносин і співробітництва, а також зовнішнього представництва, включаючи участь в міжнародних місіях і операціях поліції Молдови [56].

Основними завданнями Департаменту міжнародного співробітництва є:

- участь спільно зі спеціалізованими структурами Міністерства внутрішніх справ в підготовці документації для урядових, парламентських

комітетів / комітетів / комітетів ЄС про ступінь виконання галузевих планів в області реалізації Угоди про асоціацію, Порядку денного асоціації та інших комітетів ЄС;

- підготовка необхідної документації для участі керівництва МВС в національних і міжнародних зустрічах, комісіях і форумах;

- розробка та забезпечення нагляду за реалізацією програмних документів, проектів нормативних актів в області компетенції та удосконалення матеріалів, що стосуються укладення, застосування і припинення дії міжнародних договорів;

- надання спеціалізованої допомоги всім підрозділам Міністерства внутрішніх справ, відстеження діяльності, здійснювану в сфері міжнародного співробітництва;

- забезпечення організації діяльності зовнішнього представництва і міжнародного співробітництва, що здійснюється офіцерами зв'язку МВС;

- заснування стратегічного бачення і позиції Міністерства внутрішніх справ на рівні міжнародного співробітництва;

- участь в діяльності в рамках платформ і ініціатив Східного партнерства, Партнерства щодо мобільності, Спільної політики безпеки і оборони, комітетів і підкомітетів ЄС, а також в інших заходах, що мають стратегічне значення;

- є депозитарієм міжнародно-правових інструментів, які не підпадають під дію міжнародних договорів;

- зберігання в оригіналах інформаційні записки співробітників адміністративних органів і підвідомчих МВС установ, складені після їх участі в поїздках в службових інтересах;

- координація, організація, вдосконалення і забезпечення поїздки в інтересах обслуговування керівництва і співробітників МВС, адміністративних органів і установ, підпорядкованих МВС за кордоном;

- забезпечення зустрічей, організованих між керівництвом МВС і представниками іноземних делегацій, міжнародних організацій та партнерів з розвитку, включаючи поїздки співробітників МВС за кордон;

- координація діяльності офіцерів зв'язку МВС і участь співробітників МВС в міжнародних місіях і операціях через координаційний центр тощо [56].

Досліджуючи успішний досвід міжнародного співробітництва поліції Казахстану, варто звернути увагу на той факт, що у процес міжнародної взаємодії включена Академія Міністерства внутрішніх справ Республіки Казахстан, що говорить про високий рівень підготовки курсантів як майбутніх представників правопорядку.

Зокрема, передбачено, що здійснення міжнародних контактів є важливим і актуальним складовим елементом навчальної, навчально-методичної та наукової діяльності Академії. Рівень розвитку і зміцнення партнерських зв'язків з освітніми установами, відомствами і організаціями зарубіжних країн - невід'ємна характеристика ефективності діяльності Академії МВС Казахстану.

Так, адміністративно-правове регулювання міжнародного співробітництва поліції Казахстану та Академії МВС складають:

- Угода Посольства США та Міністерства внутрішніх справ Республіки Казахстан з питань регулювання незаконної міграції і торгівлі людьми;

- Меморандум про Взаєморозуміння між Урядом Республіки Казахстан та Урядом США в галузі контролю над наркотиками і забезпечення правопорядку;

- Угода про співробітництво між МВС Республіки Казахстан і МВС Російської Федерації;

- Угода між Урядом Республіки Казахстан та Урядом Ісламської Республіки Афганістан про співробітництво в галузі освіти.

- Угода про співробітництво між МВС Республіки Казахстан і МВС Республіки Вірменія;

- Угода про стратегічне партнерство між Україною та Турецькою Республікою [145].

З метою налагодження міжнародних відносин поліції на базі Академії МВС Казахстану регулярно проводяться різні науково-практичні заходи, що проводяться за такими напрямками як: «Комплексний аналіз злочинності і прогноз її розвитку на Республіці Казахстан: стан і проблеми протидії»,

«Підготовка співробітників правоохоронних органів по боротьбі з незаконним обігом наркотиків і міжнародною злочинністю», «Інтернаціональні поліцейські академії: порівняльна поліцейська освіта» тощо.

Враховуючи викладене, зазначимо, що на сьогодні поліцією Казахстану спільно з Академією МВС визначені такі напрями міжнародного співробітництва: боротьба зі злочинністю; міжнародна торгівля людьми та незаконна міграція; кібер-злочини; інформаційні технології та їх безпека; профілактика злочинів; організована злочинність; тероризм і екстремізм; міжнародна і транснаціональна злочинність; незаконний обіг наркотичних засобів; прикордонна безпека; кризове управління; поліція і зв'язок з громадськістю; поліцейська міжнародна етика; міжнародна поліцейська тактика захисту; керівництво та управління; ефективне навчання і практик.

Наступним слід вказати на діяльності Nordic-Baltic (NBNP) – організації поліцейських, що була заснована в квітні 2001 р. в Ризі. Її членами є всі країни Північної Європи - Швеція, Фінляндія, Ісландія та Данія, а також Балтії - Литва, Латвія, Естонія, яка, як член мережі, активно бере участь в організованих заходах.

Основне завдання NBNP - просувати рівні можливості для жінок і чоловіків в поліції, збільшувати кількість жінок на керівних посадах в поліції, а також встановлювати хороші професійні стосунки і обміни між поліцейськими організаціями в державах-членах.

Ця мережа зміцнює професійні відносини і контакти між державами-членами і прагне забезпечити рівні умови для національних поліцейських сил. Обмін інформацією і знаннями, створення різних програм обміну для жінок-поліцейських, а також організація конференцій і семінарів є основними засобами досягнення цілей.

Завдання NBNP:

- Обмін інформацією та досвідом;
- Підтримка створення національних мереж співробітників поліції в країнах, де вони ще не існують;

- Посилити роль співробітників поліції з метою поліпшення іміджу поліції в суспільстві;
- Розвивати контакти між поліцією для обговорення професійних проблем жінок, інтересів і питань навчання;
- Розвивати контакти між жінками-поліцейськими між країнами Північної Європи та Балтії;
- Обмін досвідом роботи жінок на керівних посадах [294].

Метою Міжнародної поліцейської асоціації є сприяння соціальній та культурній діяльності на національному та міжнародному рівні, підвищення престижу поліції, розвиток професійної підготовки і етичного виховання співробітників поліції, сприяння дружнім контактам між членами всіх департаментів в рамках SPA. Латвійська асоціація Міжнародної поліцейської асоціації (SPA) є громадською організацією і є членом Міжнародної поліцейської асоціації. Девіз асоціації - SERVO PER AMIKESCO (на есперанто), що означає дружню допомогу [296].

Наступним є Агентство з навчання співробітників правоохоронних органів Європейського Союзу (CEPOL) [287].

Агентство Європейського Союзу (CEPOL) діє як мережа національних навчальних закладів. Одна з основних завдань Агентства - навчання співробітників правоохоронних органів держав-членів. CEPOL пропонує можливість навчання для співробітників правоохоронних органів держав-членів з поточних питань для вирішення проблем, з якими стикаються держави-члени в боротьбі зі злочинністю, підтримці правопорядку і безпеки громадян, з особливим акцентом на поліпшення транскордонної співпраці.

Засідання Європейської ради погодило створення Європейського поліцейського коледжу для підготовки старших поліцейських. У жовтні 2004 р. Європейська комісія представила пропозицію про перетворення CEPOL в постійну організацію Європейського Союзу. У 2006 році CEPOL отримав статус організації Європейського Союзу. 1 липня 2016 р. набрала чинності Постанова Європейського парламенту та Ради про заснування Агентства з

навчання співробітників правоохоронних органів Європейського Союзу (CEPOL), що розширило повноваження CEPOL [287].

Штаб-квартира CEPOL знаходиться в Будапешті, Угорщина.

Для полегшення співпраці з CEPOL і забезпечення участі співробітників державної поліції та інших правоохоронних органів в навчанні, а також для організації міжнародних курсів в Латвії в відділі міжнародних відносин Бюро співробітництва та розвитку державної поліції було створено національний підрозділ.

Щорічно CEPOL організовує понад 90 заходів (навчальні курси, семінари та конференції) і більше 70 електронних семінарів, а також онлайн-курси навчання. Національна поліція також активно бере участь в організації курсів CEPOL, організовуючи один або два міжнародних курсу на рік.

Ще один захід за участю співробітників правоохоронних органів - програма обміну CEPOL. Щорічно декілька представників Державної поліції та інших латвійських правоохоронних органів отримують досвід роботи в інших європейських країнах, а в Латвію приймають колег з інших європейських країн.

Щоб забезпечити єдиний підхід і зміст в навчальних закладах поліції у всіх державах-членах ЄС, CEPOL розробив більше 10 модулів навчальних курсів, пропонуючи як навчальні посібники для викладачів, так і студентів.

Співробітники правоохоронних органів, науковці та дослідники мають можливість отримати нові знання через електронну бібліотеку CEPOL, яка містить публікації про національний досвід ЄС і дослідження в області поліцейської науки, а також електронні журнали, доступні у внутрішній мережі CEPOL [287].

Відповідно до Закону Естонської Республіки від 6 травня 2009 року № RT I/2009/26/159 «Про поліцію та прикордонну охорону», Департамент поліції і прикордонної охорони – це державна установа, що знаходиться у віданні уряду Міністерства внутрішніх справ. Департамент поліції і прикордонної охорони є поліцейським органом. Робочою зоною Департаменту поліції і прикордонної охорони є територія Естонської Республіки, якщо інше не передбачено законом

або міжнародним договором. Департамент поліції і прикордонної охорони очолює генеральний директор [271, с. 196].

Правову основу діяльності Департаменту поліції і прикордонної охорони та його структурних підрозділів становлять: Конституція Естонської Республіки від 28 червня 1992 н/ № RT 1992/26/349613 [115], Закон Естонської Республіки «Про охорону правопорядку» від 23 лютого 2011 р. № RT I/22/03/2011/4614 [82], Закон Естонської Республіки «Про нагляд» від 22 лютого 1994 р. № RT I/1994/16/290615 [79], Закон Естонської Республіки «Про виконання Кримінально-процесуального кодексу» від 19 травня 2004 р. № RT I/2004/46/329616 [81], Закон Естонської Республіки «Про прокуратуру» від 22 квітня 1998 р. № RT I/1998/41/625617 [80], Закон Естонської Республіки «Про захист свідків» від 15 червня 2005 р. № RT I/2005/39/307618 [78], Закон Естонської Республіки «Про помічника поліції» від 24 листопада 2010 р. № RT I/20/12.2010/1619 [77], інші закони та нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ та Уряду Естонської Республіки [271, с. 197].

Слід наголосити, що головна мета діяльності Департаменту поліції і прикордонної охорони у сфері міжнародного співробітництва полягає в підтримці тенденцій розвитку і проведення політик в сфері внутрішньої безпеки.

Бюро з міжнародного співробітництва відділу розвитку спрямовує і забезпечує виконання зобов'язань, що впливають з регуляцій міжнародних організацій, загальних і відомчих міжнародних договорів.

Бюро з міжнародного співробітництва взаємодіє з наступними організаціями: ООН - Організація Об'єднаних Націй; ОБСЄ - Організація з безпеки і співробітництва в Європі; Інтерпол - Міжнародна організація кримінальної поліції; EASO - Європейський офіс з питань надання притулку; Європол - Поліцейський департамент Європи; Frontex - Європейський департамент прикордонної та прибережної охорони; NFIP - Національний інформаційний футбольний пункт.

А також, поліція Естонії налагоджує двостороннє та багатостороннє міжнародне співробітництво з державами - членами Європейського Союзу, з державами Балтійського моря, з державами Східного партнерства Європейського Союзу, з державами - стратегічними партнерами тощо.

Таким чином, адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва поліції Латвії та Естонії уособлюють собою вихідні, керівні, базові концепції та положення, що встановлюють порядок, межі та спосіб діяльності та функціонування поліції як цілісного суб'єкта реалізації поліцейської діяльності. Реалізація поліцейської діяльності відповідно до вказаних правових засад її функціонування сприятиме ефективному здійсненню правоохоронної діяльності, забезпеченню режиму законності та правопорядку, економічної стабільності та громадського спокою.

Не менш важливим є вивчення досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Інтерполу.

Інтерпол (фр. Organisation Internationale de Police Criminelle, OIPC, англ. International Criminal Police Organization, ICPO) – це міжнародна організація, що займається пошуком певного об'єкту, людини, сприяє пошукам поліції [93; 277, с. 52].

Генеральний секретаріат Інтерполу надає країнам-членам широкий спектр експертних послуг і послуг. Генеральний секретаріат Інтерполу керує 18 поліцейськими базами даних з інформацією про злочини та злочинців (від імен і відбитків пальців до вкрадених паспортів), доступною в режимі реального часу для країн [161, с. 20].

Інтерпол надає слідчу підтримку, таку як судово-медична експертиза, аналіз і допомогу в пошуку втікачів по всьому світу. Навчання - важлива частина того, що поліцейські здійснюють в багатьох сферах. Цей досвід підтримує національні зусилля по боротьбі зі злочинністю в трьох глобальних областях, які Інтерпол вважає найбільш актуальними на сьогоднішній день; тероризм, кіберзлочинність та організована злочинність [51, с. 451].

Посадові особи, які працюють в кожній спеціалізованій сфері злочинності, разом з країнами-членами проводять безліч різних заходів. Це може бути слідча підтримка, польові операції, навчання і створення мереж [92].

Інтерпол має власну програму розвитку та налагодження міжнародного співробітництва у таких сферах як: протидія тероризму, міжнародній злочинності та кіберзлочинності.

В Україні при МВС України створено робочий апарат Національного центрального бюро Інтерполу України, який виступає координатором взаємодії поліції у МОКП – Інтерпол.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що співпраця з ООН, Європейським союзом та іншими міжнародними інституціями, які опікуються проблемами співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ, є одним із ключових аспектів європейської інтеграції України. Зокрема, Планом дій ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні передбачено прикордонне співробітництво, взаємодію у сфері міграції та притулку, боротьби проти організованої злочинності, а також співпрацю в правоохоронній сфері та сфері судочинства [173].

З цього приводу Є. В. Зозуля зазначає, що Аналізуючи співпрацю правоохоронних органів України з відповідними правоохоронними органами та міжнародними інституціями європейських країн та в боротьбі зі злочинністю й здійсненні правосуддя, необхідно зазначити, що системного характеру вона набула після видання Указу Президента України від 11 червня 1998 року за № 615/98, яким було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського союзу. Стратегією інтеграції України до ЄС були визначені основні пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, впродовж якого мали бути створені передумови, необхідні для набуття Україною повноправного членства у Європейському союзі [194]. У подальшому Рада з питань співробітництва між Україною та ЄС із урахуванням стану виконання пріоритетів, визначених на попередньому засіданні, щороку схвалює пріоритетні напрямки двостороннього співробітництва у рамках імплементації

Угоди про партнерство й співробітництво між Україною та ЄС на наступний період. Співробітництво з Європейським союзом у сфері юстиції та внутрішніх справ є одним із головних аспектів європейської інтеграції України. Спільною Стратегією ЄС щодо України, схваленою Європейською Радою 11 грудня 1999 року, цю сферу співробітництва визначено як одну з найважливіших [233; 85, с. 11].

Отже, наразі основними завданнями програм, за якими з європейськими структурами співпрацюють правоохоронні органи України, є зміцнення спроможності України в плані забезпечення імплементації європейських міжнародних договорів у сфері протидії злочинності та підтримання міжнародної безпеки. Безумовно, багато ініціатив було впроваджено в життя, але за викликом сучасності чимало проблем у правовому полі потребує подальшої спільної уваги.

Серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції у досліджених державах, які на нашу думку, повинні бути обов'язково враховані під час удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України з метою більш якісного та ефективного забезпечення їх діяльності є такі:

- запровадження спеціальних міжнародних програм із підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (стажування) поліцейських кадрів з питань налагодження інституту міжнародного співробітництва у різних сферах їх діяльності;

- налагодження тісних партнерських міжнародних взаємовідносин у сфері експертно-криміналістичного забезпечення між науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами МВС України ж

- створення розгалуженої мереж консультативних центрів при закладах зі специфічними умовами навчання системи МВС України з метою імплементації в навчальний процес механізмів міжнародної взаємодії курсантів та слухачів

магістратури й представників іноземних поліцейських (правоохоронних) організацій, установ та служб;

- забезпечення глибокої та системної взаємодії Департаменту міжнародного співробітництва МВС України з іншими міжнародними поліцейськими відомствами та службами;

- посилення ролі Департаменту міжнародного співробітництва Національної поліції України як координаційного центру взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іншими міжнародними правоохоронними організаціями, іноземними поліцейськими органами та службами;

- активне впровадження електронної взаємодії між підрозділами протидії кіберзлочинності;

- налагодження міжнародних механізмів щодо проведення оперативно-розшукової діяльності з метою протидії транснаціональної злочинності;

- започаткування етичного кодексу для поліцейських з питань етичних стандартів міжнародного поліцейського співробітництва;

3.2. Напрями удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України

Першочерговим наголосимо, що на нашу думку, одним із перспективних напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України (в умовах євроінтеграції України) постає активізація інституту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. У даному підрозділі акцентуємо увагу на визначенні міжнародних правових механізмів щодо підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Вважаємо за необхідне нагадати, що адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України, про що неодноразово наголошувалося у розділі 2 дисертаційного дослідження. А відтак, визначення напрямів удосконалення адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України є нагальним та своєчасним.

Тому, враховуючи успішний зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів поліції, на наш погляд, особливу увагу слід приділити таким інноваційним заходам і стандартам адміністративно-правового забезпечення міжнародного співробітництва органів і підрозділів поліції:

1. Міжнародна практика реформування правоохоронної системи у країнах Європейського Союзу та пострадянського простору свідчить, що сутнісні, ґрунтовні державні перетворення всередині кожної конкретної держави є ефективним і дієвим способом забезпечення їх діяльності, особливо у сфері – міжнародного співробітництва, та є своєрідним способом вирішення проблем державотворення у сфері правопорядку та забезпечення національної безпеки.

Сьогодні удосконалення Національної поліції України неможливе без змістовного наукового дослідження теоретико-методологічних концептуальних засад функціонування поліції як цілісного державного органу, що надає сервісні послуги населенню. Своєю чергу, це обумовлено переходом від застарілих концепцій функціонування колишньої «міліції» відомого як рудимент радянської поліцейської держави та озброєного органу до якісного нового органу європейського зразка з акцентом на громадянське суспільство.

На нашу думку, удосконалення діяльності Національної поліції України має ґрунтуватися на таких засадах, що вже є успішно апробованими у країнах пострадянського простору та Європейського Союзу:

– успішність удосконалення функціонування Національної поліції України як цілісного державного утворення об’єктивно обумовлюється такими складниками, як: дієве законодавство, що регламентує міжнародну поліцейську діяльність (формування міжнародного поліцейського права); висококваліфікований кадровий резерв поліції (наразі відсутні міжнародні програми для поліцейських з метою обміну досвідом та підвищення кваліфікації); належні правові, соціальні та матеріально-фінансові гарантії діяльності поліцейського під час міжнародних відряджень та стажувань; міжнародний контроль з метою оцінки ефективності діяльності поліції (чинне законодавство України містить лише норму, відповідно до якої діяльність поліції повинна оцінюватися за рівнем довіри населення, проте вказана норма є не достатньо дієвою);

– удосконалення функціонування Національної поліції України є складовою частиною структурних змін у державному механізмі, а тому процеси удосконалення функціонування поліції повинно йти відповідно до вимог міжнародних стандартів;

– удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції як якісного інституту державної влади повинно супроводжуватися активними соціальними дискурсами, у тому числі – міжнародними, на чіткому усвідомленні того, що основним завданням поліції є забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення публічного порядку та публічної безпеки. Тобто діяльність поліції повинна ґрунтуватися на засадах міжнародного права та суспільного очікування за надані поліцією послуги, оскільки єдиним замовником адміністративних послуг поліції є громадяни зокрема та суспільство в цілому;

– діяльність поліції повинна бути підконтрольною та підзвітною, оскільки завдання та функції поліції характеризуються негативним впливом на окремих громадян чи їх групу, в межах легітимного застосування заходів адміністративного припинення. Але водночас Національна поліція України виконує і позитивні завдання та функції, що не тягнуть за собою застосування

заходів адміністративного примусу: захист прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, захист державного, колективного, комунального чи приватного майна. Саме тому адміністративна діяльність поліції у сучасних умовах імплементації європейського законодавства повинна ґрунтуватися як на нормах національного права, так і з урахуванням норм міжнародного права. Зокрема, у Кодексі поведінки службовців органів правопорядку, що затверджений Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, зазначається, що службовці органів правопорядку повинні завжди виконувати обов'язки, покладені на них законом, слугуючи суспільству та захищаючи всіх людей від протиправних діянь, відповідно до високого рівня відповідальності, якої вимагає їх професія. Це обов'язок взаємодіяти з суспільством на засадах партнерства шляхом обслуговування суспільства та понижати ризики безвідповідального ставлення поліцейських до виконання своїх службових обов'язків;

– виходячи із положень, визначених Законом України «Про Національну поліцію», подальше удосконалення діяльності органів та підрозділів Національної поліції України має ґрунтуватися на таких положеннях: поліція є частиною міжнародної спільноти (мається на увазі той факт, що поліція взаємодія з міжнародними правоохоронними організаціями та іноземними поліцейськими органами); дотримання міжнародних стандартів здійснення поліцейської діяльності; верховенство права та закону;

– удосконалення сучасної системи підготовки професійних поліцейських кадрів шляхом імплементації успішного зарубіжного досвіду Інтерполу та Європолу, де основу відбору складає професійне навчання, а також подальша підготовка та перепідготовка особового складу поліції, що відбувається на міжнародному рівні;

Враховуючи зазначене, до проблем концептуального характеру адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України нами віднесено:

- 1) відсутність концепції міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;
- 2) відсутність стратегії поліції як елементу у міжнародній взаємодії між правоохоронними органами у сфері протидії злочинності;
- 3) невизначеність державної політики у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;
- 4) відсутність доктрини системи міжнародного поліцейського освітнього та наукового забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України;
- 5) неупорядкованість механізму надання міжнародної допомоги Експертній службі МВС України;
- 6) відсутність галузевих концепцій міжнародного поліцейського у сфері протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми (дітьми);
- 7) відсутність концепції цифрової комунікації поліцейських в умовах карантину в Україні, що наразі є досить актуальним у зв'язку з тим, що поліція й надалі продовжує кожного дня виконувати покладені на неї обов'язки;
- 8) відсутність концепції моніторингу якості роботи міжнародних правоохоронних організацій та іноземних поліцейських органів за напрямками їх функціонування осіб;
- 9) відсутність міжнародних засад та принципів організації та функціонування міжнародного поліцейського співробітництва;
- 10) недостатній рівень готовності поліцейських до запровадження і використання міжнародних електронних інформаційних інструментів та ресурсів, у зв'язку з низьким рівнем володіння іноземними мовами.

Враховуючи досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції у зазначених державах та необхідність унормування в Україні механізмів міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України пропонуємо розробити та затвердити Концепцію міжнародного співробітництва Національної поліції України, в якому деталізувати механізм взаємодії Національної поліції України зі

зарубіжними поліцейськими органами та міжнародними правоохоронними організаціями.

Також, з метою активізації міжнародної взаємодії та налагодження дружніх міжнародних відносин між Національною поліцією України, міжнародними правоохоронними організаціями та зарубіжними країнами вважаємо за доцільне::

- регулярно проводити спільні міжнародні практичні заходи щодо обміну досвідом у сфері протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності;

- щорічно проводити міжнародні науково-практичні конференції за участі зарубіжних поліцейських органів та підрозділів, а також міжнародних правоохоронних організацій з актуальних питань міжнародного співробітництва;

- на базі Головних управлінь Національної поліції в областях, апараті Національної поліції України за координації Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України щорічно підбивати підсумки роботи поліції у сфері міжнародного співробітництва з метою оперативного вирішення нагальних проблем, що виникають під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні;

- враховуючи успішній досвід діяльності поліції Латвійської Республіки, запровадити в Національній поліції України при кожному Головному управлінні Національної поліції України посаду інспектора з питань міжнародного співробітництва;

- у зв'язку з останніми подіями пандемії корона вірусної інфекції МВС України спільно з Національною поліцією України започаткувати налагодження взаємодії із зарубіжними поліцейськими органами в режимі онлайн, що дозволить оперативно вирішувати питання міжнародної взаємодії у різних сферах діяльності органів та підрозділів Національної поліції України;

- ґрунтуючись на досвіді діяльності поліції в Естонії переглянути концептуальні засади щодо участі Національної поліції України в проектах міжнародної технічної, гуманітарної та благодійної допомоги;

- розробити та затвердити Стратегію розвитку міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, де закріпити пріоритетні вектори розвитку міжнародної поліцейської взаємодії, визначити пріоритетні сфери міжнародної діяльності поліції, стратегічні індикатори стратегії, засоби реалізації та нормативно-правове й організаційне забезпечення.

У зв'язку із зазначеним, вважаємо за доцільне внести зміни та доповнення до чинного Закону України «Про Національну поліцію». А саме, у цьому нормативно-правовому акті ми пропонуємо закріпити новий розділ «Міжнародне співробітництво поліції», в якому визначити: принципи міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України ; сформулювати загальні засади міжнародного співробітництва; надати визначення категорії «міжнародне поліцейське співробітництво»; унормувати та конкретизувати поняття, що використовуються у цій сфері; систематизувати суб'єктів міжнародного співробітництва, визначити їх правовий статус (гарантії діяльності, задачі, функції, права та обов'язки, відповідальність) та порядок їх взаємодії; конкретизувати відповідальність за порушення чинного законодавства; визначити порядок здійснення міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції України; зафіксувати напрями удосконалення технічного забезпечення функціонування міжнародних баз даних цих з урахуванням відповідних міжнародних стандартів.

У підсумку зазначимо, що вжиття усіх вказаних заходів у комплексі слугуватимуть надійній побудові поліцейської системи міжнародного співробітництва, сприятимуть ефективній роботі всієї правоохоронної системи. Перегляд державної політики у сфері міжнародного співробітництва наразі є ключовим ядром зміни сутності поліції, що значно підвищить престиж діяльності поліції [95; 103; 104].

Висновки до розділу 3

З'ясовано, що, наразі основними завданнями програм, за якими з європейськими структурами співпрацюють правоохоронні органи України, є зміцнення спроможності України в плані забезпечення імплементації європейських міжнародних договорів у сфері протидії злочинності та підтримання міжнародної безпеки. Безумовно, багато ініціатив було впроваджено в життя, але за викликом сучасності чимало проблем у правовому полі потребує подальшої спільної уваги.

Наголошено, що досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції Франції свідчить про дієву систему органів, що здійснюють міжнародне співробітництво. Спеціально створені органи з питань міжнародного співробітництва є тією ключовою ланкою за допомогою якої поліцейські мають змогу більш ефективно виконувати покладені на них законом завдання та функції.

Встановлено, що серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції у досліджених державах, які на нашу думку, повинні бути обов'язково враховані під час удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України з метою більш якісного та ефективного забезпечення їх діяльності є такі:

- запровадження спеціальних міжнародних програм із підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (стажування) поліцейських кадрів з питань налагодження інституту міжнародного співробітництва у різних сферах їх діяльності;

- налагодження тісних партнерських міжнародних взаємовідносин у сфері експертно-криміналістичного забезпечення між науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами МВС Україниж

- створення розгалуженої мереж консультативних центрів при закладах зі специфічними умовами навчання системи МВС України з метою імплементації в навчальний процес механізмів міжнародної взаємодії курсантів та слухачів магістратури й представників іноземних поліцейських (правоохоронних) організацій, установ та служб;

- забезпечення глибокої та системної взаємодії Департаменту міжнародного співробітництва МВС України з іншими міжнародними поліцейськими відомствами та службами;

- посилення ролі Департаменту міжнародного співробітництва Національної поліції України як координаційного центру взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іншими міжнародними правоохоронними організаціями, іноземними поліцейськими органами та службами;

- активне впровадження електронної взаємодії між підрозділами протидії кіберзлочинності;

- налагодження міжнародних механізмів щодо проведення оперативно-розшукової діяльності;

- започаткування етичного кодексу для поліцейських з питань етичних стандартів міжнародного поліцейського співробітництва.

Констатовано, що сьогодні удосконалення Національної поліції України неможливе без змістовного наукового дослідження теоретико-методологічних концептуальних засад функціонування поліції як цілісного державного органу, що надає сервісні послуги населенню.

Визначено враховуючи досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції у вище зазначених державах та необхідність унормування в Україні механізмів міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України розробити та затвердити Концепцію міжнародного співробітництва Національної поліції України, в якому деталізувати механізм взаємодії Національної поліції України зі

зарубіжними поліцейськими органами та міжнародними правоохоронними організаціями.

Запропоновано внести зміни та доповнення до чинного Закону України «Про Національну поліцію». А саме, у цьому нормативно-правовому акті ми пропонуємо закріпити новий розділ «Міжнародне співробітництво поліції», в якому визначити: принципи міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; сформулювати загальні засади міжнародного співробітництва; надати визначення категорії «міжнародне поліцейське співробітництво»; унормувати та конкретизувати поняття, що використовуються у цій сфері; систематизувати суб'єктів міжнародного співробітництва, визначити їх правовий статус (гарантії діяльності, задачі, функції, права та обов'язки, відповідальність) та порядок їх взаємодії; конкретизувати відповідальність за порушення чинного законодавства; визначити порядок здійснення міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції України; зафіксувати напрями удосконалення технічного забезпечення функціонування міжнародних баз даних цих з урахуванням відповідних міжнародних стандартів.

Запропоновано з метою активізації міжнародної взаємодії та налагодження дружніх міжнародних відносин між Національною поліцією України, міжнародними правоохоронними організаціями та зарубіжними країнами:

- регулярно проводити спільні міжнародні практичні заходи щодо обміну досвідом у сфері протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності;
- щорічно проводити міжнародні науково-практичні конференції за участі зарубіжних поліцейських органів та підрозділів, а також міжнародних правоохоронних організацій з актуальних питань міжнародного співробітництва;
- на базі Головних управлінь Національної поліції в областях, апараті Національної поліції України за координації Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України щорічно

підбивати підсумки роботи поліції у сфері міжнародного співробітництва з метою оперативного вирішення нагальних проблем, що виникають під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні;

- враховуючи успішній досвід діяльності поліції Латвійської Республіки, запровадити в Національній поліції України при кожному Головному управлінні Національної поліції України посаду інспектора з питань міжнародного співробітництва;

- у зв'язку з останніми подіями пандемії корона вірусної інфекції МВС України спільно з Національною поліцією України започаткувати налагодження взаємодії із зарубіжними поліцейськими органами в режимі онлайн, що дозволить оперативно вирішувати питання міжнародної взаємодії у різних сферах діяльності органів та підрозділів Національної поліції України;

- ґрунтуючись на досвіді діяльності поліції в Естонії переглянути концептуальні засади щодо участі Національної поліції України в проектах міжнародної технічної, гуманітарної та благодійної допомоги;

- розробити та затвердити Стратегію розвитку міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, де закріпити пріоритетні вектори розвитку міжнародної поліцейської взаємодії, визначити пріоритетні сфери міжнародної діяльності поліції, стратегічні індикатори стратегії, засоби реалізації та нормативно-правове й організаційне забезпечення.

У підсумку зазначимо, що вжиття усіх вказаних заходів у комплексі слугуватимуть надійній побудові поліцейської системи міжнародного співробітництва, сприятимуть ефективній роботі всієї правоохоронної системи. Перегляд державної політики у сфері міжнародного співробітництва наразі є ключовим ядром зміни сутності поліції, що значно підвищить престиж діяльності поліції.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, а також шляхів його удосконалення. Узагальнення зроблені в ході дослідження дозволили розробити та репрезентувати низку наукових положень:

1. З'ясовано, що роль інституту міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України полягає у тому, що за його допомогою можливо повноцінно забезпечити захист міжнародної безпеки та прав й основоположних свобод людини й громадянина, оскільки міжнародне співробітництво є невід'ємною складовою діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Наголошено, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України має важливе значення та великий потенціал для вдосконалення як організаційних, так і адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва поліції в Україні, а також відіграє важливу роль у сфері забезпечення міжнародного миру та безпеки.

2. Виокремлено та охарактеризовано два етапи формування адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: перший – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва міліції України (органів внутрішніх справ) (з 1950 р. до 2015 р.), що характеризувався, перш за все, належним рівнем адміністративно-правового регулювання міжнародної взаємодії міліції з напрямів її діяльності; та другий – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва Національної поліції України (з моменту створення Національної поліції 2015 р. по теперішній час), що поставив перед собою наступні завдання: 1) налагодження міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції: від боротьби із злочинністю та підвищення фахового рівня поліцейських за кордоном; 2) розвиток міжнародних відносин з поліцейськими відомствами провідних зарубіжних країн та країн

Європейського Союзу; 3) активізація взаємодії між поліцією України та Європейського Союзу щодо проведення спільних заходів на міждержавному рівні; 4) створення сприятливих умов для ефективної міжнародної взаємодії (співпраці) шляхом укладання міжнародних договорів та угод; 5) інтеграція Національної поліції України у європейську поліцейську систему та зростання авторитету поліції України у світовій спільноті тощо.

3. Встановлено необхідність формування методології дослідження феномену міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Визначено та розкрито основні аспекти методології для вироблення адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Наголошено, що об'єктом державної політики у сфері міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України є власне інститут міжнародного співробітництва як сфера міжнародно-правових відносин між поліцією України та міжнародними (європейськими) поліцейськими відомствами та службами, що реалізуються у відповідності до міжнародного та національного законодавства, об'єднані спільною метою для виконання покладених на них державою завдань та функцій.

Запропоновано міжнародне поліцейське співробітництво розуміти як один із видів спільної діяльності держав та уповноважених ними органів (поліцейських зокрема), спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань поліцейської діяльності, на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права.

4. До елементів механізму адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано відносити такі:

1) органи та підрозділами Національної поліції України як суб'єкти реалізації міжнародного співробітництва;

2) об'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України;

3) адміністративно-правові норми (адміністративно-правове регулювання), які регламентують специфіку реалізації міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України;

4) принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України;

5) форми здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України.

З'ясовано, що принципи здійснення міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України доцільно поділити на загальні та спеціальні. До загальних запропоновано відносити такі: законності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини та громадянина, обґрунтованості, системності, компетентності органів державної влади, професійності, колегіальності, прозорості та гласності, науковості, відповідальності, поваги до правоохоронних органів, гуманізму, етичності. До

спеціальних принципів міжнародного співробітництва органів підрозділів Національної поліції України запропоновано віднести наступні: юрисдикції, спеціалізації, незалежності правоохоронних органів, оперативності взаємодії, невтручання у внутрішні справи правоохоронного органу, виконання усіх дій по наданню міжнародно-правової допомоги на підставі законодавства запитуючої держави, сумлінного виконання договірних зобов'язань.

5. З'ясовано наявність комплексної системи національних нормативно-правових актів та міжнародних багатосторонніх та двосторонніх угод, що визначають порядок міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України із іншими правоохоронними органами іноземних країн та які становлять належне правове поле для реалізації діяльності з міжнародного співробітництва Національної поліції України в різних сферах діяльності.

Запропоновано під адміністративно-правовим регулюванням міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України розуміти порядок унормування діяльності органів та підрозділів Національної поліції України з іншими європейськими (міжнародними)

поліцейськими службами та відомствами у різних сферах та напрямках їх діяльності, що визначений на міжнародному та національному рівнях, спрямований на забезпечення сталого розвитку суспільства та держави, протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності та забезпеченні прав й основоположних свобод людини та громадянина.

6. Під суб'єктами адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України запропоновано розуміти сукупність поліцейських органів держави, міжнародна діяльність яких спрямована на реалізацію ними покладених на них державою завдань та функцій та яка спрямована на захист міжнародного простору, протидії міжнародній злочинності, а також на вжиття заходів міжнародно-правового характеру з метою відновлення порушених прав.

Встановлено, що міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання представляє собою цілеспрямовану діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, яка підпорядкована нормами міжнародного та національного права за допомогою спеціальних механізмів та інструментів.

7. З'ясовано, що, основними завданнями програм, за якими з європейськими структурами співпрацюють правоохоронні органи України, є зміцнення спроможності України в плані забезпечення імплементації європейських міжнародних договорів у сфері протидії злочинності та підтримання міжнародної безпеки.

Наголошено, що досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції Франції свідчить про дієву систему органів, що здійснюють міжнародне співробітництво. Спеціально створені органи з питань міжнародного співробітництва є тією ключовою ланкою за допомогою якої поліцейські мають змогу більш ефективно виконувати покладені на них законом завдання та функції.

Визначено сутність та особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва поліції Франції, Польщі, Бельгії, Латвії, Естонії, Казахстану, Вірменії та Молдови, досвід яких вважаємо за доцільне імплементувати у національну систему адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

8. Запропоновано внести зміни та доповнення до чинного Закону України «Про Національну поліцію». А саме, у цьому нормативно-правовому акті ми пропонуємо закріпити новий розділ «Міжнародне співробітництво поліції», в якому визначити: принципи міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України; сформулювати загальні засади міжнародного співробітництва; надати визначення категорії «міжнародне поліцейське співробітництво»; унормувати та конкретизувати поняття, що використовуються у цій сфері; систематизувати суб'єктів міжнародного співробітництва, визначити їх правовий статус (гарантії діяльності, задачі, функції, права та обов'язки, відповідальність) та порядок їх взаємодії; конкретизувати відповідальність за порушення чинного законодавства; визначити порядок здійснення міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності поліції України; зафіксувати напрями удосконалення технічного забезпечення функціонування міжнародних баз даних цих з урахуванням відповідних міжнародних стандартів.

Запропоновано з метою активізації міжнародної взаємодії та налагодження дружніх міжнародних відносин між Національною поліцією України, міжнародними правоохоронними організаціями та зарубіжними країнами:

- регулярно проводити спільні міжнародні практичні заходи щодо обміну досвідом у сфері протидії міжнародній (транснаціональній) злочинності;

- на базі Головних управлінь Національної поліції в областях, апараті Національної поліції України за координації Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України щорічно підбивати підсумки роботи поліції у сфері міжнародного співробітництва з

метою оперативного вирішення нагальних проблем, що виникають під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні;

- враховуючи успішній досвід діяльності поліції Латвійської Республіки, запровадити в Національній поліції України при кожному Головному управлінні Національної поліції України посаду інспектора з питань міжнародного співробітництва;

- у зв'язку з останніми подіями пандемії корона вірусної інфекції МВС України спільно з Національною поліцією України започаткувати налагодження взаємодії із зарубіжними поліцейськими органами в режимі онлайн, що дозволить оперативно вирішувати питання міжнародної взаємодії у різних сферах діяльності органів та підрозділів Національної поліції України;

- ґрунтуючись на досвіді діяльності поліції в Естонії переглянути концептуальні засади щодо участі Національної поліції України в проектах міжнародної технічної, гуманітарної та благодійної допомоги;

- розробити та затвердити Стратегію розвитку міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України, де закріпити пріоритетні вектори розвитку міжнародної поліцейської взаємодії, визначити пріоритетні сфери міжнародної діяльності поліції, стратегічні індикатори стратегії, засоби реалізації та нормативно-правове й організаційне забезпечення.

У підсумку зазначимо, що вжиття усіх вказаних заходів у комплексі слугуватимуть надійній побудові поліцейської системи міжнародного співробітництва, сприятимуть ефективній роботі всієї правоохоронної системи. Перегляд державної політики у сфері міжнародного співробітництва наразі є ключовим ядром зміни сутності поліції, що значно підвищить престиж діяльності поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агапова О. Міжнародне співробітництво як чинник вдосконалення діяльності Національної гвардії України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 131–135.
2. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк та ін.] ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 541 с.
3. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін.] ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
4. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид.наук, проф. Т. О. Коломоєць. Київ : Істина, 2008. 500 с.
5. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Юрид. літ, 2003. 725 с.
6. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. [2-е вид., змін. і допов.]. Київ : Істина, 2012. 528 с.
7. Адміністративне право України : підручник : у 2 т. / [В. В. Галуцько, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук та ін.]. Херсон : ХМД, 2013. Т. 1. Загальне адміністративне право. Академічний курс. 396 с.
8. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : в 2 т. Київ : Юридична думка, 2007. Т. 1. Загальна частина / [ред. кол. : В. Б. Авер'янов (голова) та ін.]. 592 с.
9. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : монографія / [В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін, О. О. Онищук, Ю. В. Гридасов, М. М. Новіков, У. О. Палієнко, І. А. Дьомін, О. М. Єщук] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : Херсон. міська друкарня, 2010. 378 с.
10. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / [В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін.]. 2-ге вид. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.

11. Алексеев П. В. Философия : учебник. [3-е изд., перераб. и доп.]. М. : ТК Велби ; Проспект, 2003. 608 с.
12. Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения. М. : НОРМА, 2001. 752 с.
13. Алексеев С. С. Идея государства. [2-е изд.]. Санкт-Петербург : Лань, 2001. 386 с.
14. Алексеев С. С. Общая теория права : в 2 т. М. : Юрид. лит., 1982. Т. 2. 360 с.
15. Алексеев С. С. Теория государства и права : учебник. М. : Норма, 2000. 544 с.
16. Андріяш В. І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=626>.
17. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем : монография. М. : Директ медиа, 2008. 36 с.
18. Арістова І. В. Наука «адміністративне право»: питання методології. *Питання адміністративного права* : зб. Харків, 2017. Кн. 1. С. 12–29.
19. Арістова І. В., Шульга М. В. Роль системного підходу у розвитку екологічного права України. *Екологічне право в системі міждисциплінарних зв'язків : методологічні засади* : матеріали круглого столу (м. Харків, 4 груд. 2015 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2015. С. 27–30.
20. Байлов А. В., Литвинов О. М., Чумак В. В. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів : довідник молодого вченого / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Головка. Харків : ХНУВС, 2016. 364 с.
21. Балинська О. М., Герасимів Т. З. Проблеми теорії держави і права : навч. посіб. [2-е вид., допов. і перероб.] Львів : ЛьвДУВС, 2010. 416 с.
22. Батищев Г. С. Деятельностная сущность человека как философский принцип. *Проблема человека в современной философии*. М., 1969. С. 79–85.

23. Батраченко О. В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2017. 218 с.
24. Бевз С. І. Акти реалізації адміністративно-правових норм у механізмі адміністративно-правового регулювання державного управління господарською діяльністю. *Правова позиція*. 2019. № 2 (23). С. 35–42.
25. Беспалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 544 с.
26. Берновский К. Объект права. Харьков : Юрид. изд-во НКЮ УССР, 1931. 135 с.
27. Білас А. І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2016. 227 с.
28. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
29. Бородін І. Л. Адміністративне право України : підручник. Київ : Алерта, 2019. 548 с.
30. Валькова Є. В. Зміст та структура механізму адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності. *Форум права*. 2012. № 3. С. 84–88.
31. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
32. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
33. Взаимодействие милиции и населения: к итогам харьковского эксперимента. Харьков : Нац. ун-т внутр. дел, 2003. 288 с.
34. Виноградова О. І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2000. 20 с.
35. Войціховський А. В. Міжнародні регіональні правоохоронні організації як напрям розвитку міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. *Міжнародні організації та міжнародне право XXI століття*:

етапи становлення, сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 лют. 2016 р.) / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2016. С. 48–52.

36. Волевозд А. Г. Правовое регулирование новых направлений международного сотрудничества в сфере уголовного процесса. М. : Юрлитинформ, 2002. 462 с.

37. Волинка К. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ : МАУП, 2003. 240 с.

38. Гаврилюк Т. До питання розмежування питань «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин міліції з населенням. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. С. 143–151.

39. Галунько В. В., Пономаренко Г. О., Шкарупа В. К. Теорія держави і права : навч. посіб. / за заг. ред. В. К. Шкарупи. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2007. 280 с.

40. Герасимчук С. С. Структура механізму адміністративно-правового регулювання ювенальної політики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1 (16). С. 79–82.

41. Глуховець В. М. Окремі питання подальшого розвитку МВС України у світлі проведення реформування правоохоронної сфери держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 124–127.

42. Головін А. П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2004. 20 с.

43. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф. Адміністративне право України: основні поняття : навч. посіб. Київ : ГАН, 2005. 231 с.

44. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф., Золоторьова Н. І. Адміністративне право України: основні поняття: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. І. П. Голосніченка. Київ : ГАН, 2005. 232 с.

45. Гончарук С. Т. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини : навч. посіб. Київ : НАВС, 2000. 240 с.

46. Горбач Д. О. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України : монографія. Харків : ХНУВС ; Панов, 2017. 288 с.
47. Горшенев В. М. Способы и организационные формы праворегулирования в социалистическом обществе. М. : Юрид. лит., 1972. 258 с.
48. Гримм Д. Д. К учению об объектах прав. *Вестник права*. 1905. Кн. 8. С. 157–196.
49. Губанова Т. О. Адміністративно-правові засади організації та функціонування коледжів: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 34 с.
50. Гулак О. В. Реформування системи органів внутрішніх справ України: сьогодення та перспективи. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. № 5. С. 67–71.
51. Гуменюк Б. І., Задорожній О. В. Інтерпол. *Українська дипломатична енциклопедія* : у 2 т. / [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. Київ, 2004 Т. 1. С. 451.
52. Гуславський В. С. Управління співробітництвом ОВС України з правоохоронними органами країн СНД: організаційно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 444 с.
53. Давид Р. Основные правовые системы современности = Les grands systemes de droit contemporains / [пер. с фр. В. Туманова]. М. : Междунар. отношения, 1998. 400 с.
54. Декларація принципів міжнародного культурного співробітництва : прийнята від 04 листоп. 1966 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_067#Text.
55. Декларація про принципи міжнародного права, яка стосується дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй : прийняті від 24 жовт. 1970 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text.

56. Департамент міжнародного співробітництва МВС Молдови. *Міністерство внутрішніх справ Молдови* : [сайт]. URL: <https://mai.gov.md/ro/structura/directia-cooperare-internationala#Sarcini>.

57. Департамент міжнародного співробітництва. *Міністерство внутрішніх справ України. Структура* : [сайт]. URL: <https://mvs.gov.ua/ua/structure/Departament-m%D1%96zhnarodnogo-sp%D1%96vrob%D1%96tnitstva-ta-yeevropejs--koi-%D1%96ntegrats%D1%96ii.htm/>.

58. Державна політика : підручник / [ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2014. 448 с.

59. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні / за заг. ред. В. Ребкала, В. Тертички. Київ : НАДУ, 2000. 232 с.

60. Державне управління : словник-довідник / [уклад. В. Бакуменко]. Київ : УАДУ, 2002. 228 с.

61. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : СОМИ, 1999. 310 с.

62. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади / за заг. ред. Н. Р. Нижник. Київ : УАДУ, 2002. 164 с.

63. Деякі питання виконання Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 черв. 2020 р. № 770-р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2020-%D1%80#Text>.

64. Джафарова О. В. Правові основи партнерства міліції і населення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 206 с.

65. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/2019 про правову допомогу підозрюваним та обвинуваченим у кримінальних провадженнях та розшукуваним особам у провадженнях за європейським ордером на арешт : прийнята 26 жовт. 2016 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-16#Text.

66. Дирекция по международному полицейскому сотрудничеству. *Посольство Франции* : [сайт]. URL: <https://ru.ambafrance.org/Direkciya-po-mezhdunarodnomu-policejskomu-sotrudnichestvu-DMS>.

67. Довідник здобувача наукового ступеня : зб. нормат. док. та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / за ред. В. Д. Бондаренка. Київ : Толока, 2011. 56 с.

68. Евтихийев А. Ф. Основы советского административного права. Харьков : Юрид. изд-во НКЮ УССР, 1925. 345 с.

69. Ейдельберг М. М. Суб'єкти адміністративно-правових відносин, які виникають з приводу володіння земельною ділянкою. *Форум права*. 2010. № 2. С. 145–150.

70. Європол. *Вікіпедія* : вільна енциклопедія : [сайт]. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB#:~:text=%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%CC%81%D0%BB%2C%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%CC%81%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D0%B5%CC%81%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%CC%81%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20\(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB,%D0%B7%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%B2](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB#:~:text=%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%CC%81%D0%BB%2C%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%CC%81%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D0%B5%CC%81%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%CC%81%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB,%D0%B7%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%B2).

71. Європол. *Поліція Латвійської Республіки. Міжнародне співробітництво* : [сайт]. URL: <http://www.vp.gov.lv/?id=837&said=837>.

72. Заброта Д. Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2 (4). С. 45–51.

73. Завальна Ж. Об'єкт цивільних правовідносин. *Юридична Україна*. 2006. № 7. С. 36–39.

74. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / [А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.] ; за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

75. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.

76. Задорожній О. В. Поняття та нормативні вимоги основних принципів міжнародного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. Вип. 75. С. 242–255.

77. Закон о вспомогательной полиции. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/117122015033>.

78. Закон о защите свидетелей. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13250997?leiaKehtiv>.

79. Закон о надзоре. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13247639?leiaKehtiv>.

80. Закон о прокуратуре. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13153853?leiaKehtiv>.

81. Закон об исполнении Уголовно-процессуального кодекса. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12996643?leiaKehtiv>.

82. Закон об охране правопорядка. *Riigi Teataja* : [сайт]. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018046>.

83. Зозуля Є. В. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України в боротьбі зі злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2008. № 3–4. С. 173–179.

84. Зозуля Є. В. Міжнародне співробітництво у сфері підготовки кадрів та професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ України (історико-правовий аналіз). *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 198. С. 187–191. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/55216/55-Zozulia.pdf?sequence=1>.

85. Зозуля Є. В. Співпраця МВС з міжнародними інституціями та організаціями в реалізації програм реформування правоохоронної системи

України та приведення її у відповідність до європейських стандартів. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2011. № 3. С. 10–17.

86. Иванов Р. О понятти принципів права. *Вестник Омского университета*. 1996. Вып. 2. С. 115–118.

87. Іванищук А. А. Поняття об'єкту адміністративно-правового регулювання у сфері судової гілки влади. *Форум права*. 2012. № 4. С. 399–403.

88. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 575. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

89. Інструкція з організації проходження служби у складі міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки національним персоналом із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31 лип. 2019 р. № 639. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1089-19#Text>.

90. Інструкція про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження : наказ Міністерства юстиції України від 19 серп. 2019 р. № 2599/5. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19>.

91. Інструкція про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29 листоп. 2018 р. № 96. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-18>.

92. Інтерпол : [сайт]. URL: <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL>.

93. Інтерпол. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : [сайт]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BF%D0%BE%D0%BB>.

94. Калайда А. В. Деякі аспекти міжнародного співробітництва Національної поліції України: значення та роль. *Юридичний бюлетень*. 2018. №8. С. 304–309.

95. Калайда А. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11 (297). С. 115–119.

96. Калайда А. В. Міжнародне співробітництво Національної поліції України як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Теорія і практика сучасної юриспруденції* : Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Київ, 7–8 груд. 2018 р.). Київ, 2018. С. 77–80.

97. Калайда А. В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України: історико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1 (299). С. 131–136.

98. Калайда А. В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як складова національної безпеки України. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 15–16 берез. 2019 р.). Львів, 2019. С. 56–59.

99. Калайда А. В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України : інструмент у боротьбі з міжнародною злочинністю. *Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 6–7 берез. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 51–53.

100. Калайда А. В. Міжнародне співробітництво як чинник удосконалення діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2018. Вип. 50, т. 4. С. 134–139.

101. Калайда А. В. Особливості міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. *Юридична наука України: історія,*

сучасність, майбутнє : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 1–2 листоп. 2019 р.) Харків, 2019. С. 60–63.

102. Калайда А. В. Роль і значення міжнародного співробітництва Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 4. С. 107–112.

103. Калайда А. В. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 12 (298). С. 100–107.

104. Калайда А. В. Правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6\2. Р. 116–123. (Словацкая Республика).

105. Кельман М. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 33–46.

106. Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе. М. : АН СССР, 1958. 181 с.

107. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України : навч.-метод. посіб. [2-е вид., пероб. і допов.]. Одеса : Юрид. літ., 2002. 312 с.

108. Князька Л. А. Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 215 с.

109. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 336 с.

110. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер. 1999. 736 с.

111. Колпаков В. К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка : учеб. пособ. Киев : Укр. акад. внутр. дел, 1993. 80 с.

112. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

113. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації :

монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2002. 336 с.

114. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей : ратифікована Законом України від 11 січ. 2016 р. № 3303-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_188.

115. Конституція Эстонской Республики. *Президент* : [сайт]. URL: <https://president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html>.

116. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

117. Корж-Ікаєва Т. Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 219 с.

118. Косович В. М. Правовий вплив і правове регулювання: проблеми визначення понять. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матеріали XIII регіонал. наук.-практ. конф. Львів, 2007. С. 32–33.

119. Котенко О. А. Правове регулювання в контексті дії права та його основоположних принципів. *Альманах права*. 2012. № 3 (2). С. 199–202. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63846/41-Kotenko.pdf?sequence=1>.

120. Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 18 квіт. 2010 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

121. Криштанович М. Механізм участі громадськості в процесі сучасного реформування органів правопорядку. *Науковий вісник. Демократичне врядування*. 2015. Вип. 15. С. 1–7. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk15/fail/Kryshtanovych.

122. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. Київ : Атіка, 2005. 352 с.

123. Куліш А. М. Основні напрямки реформування органів внутрішніх справ України. *Форум права*. 2008. № 1. С. 254–259.

124. Кульман А. Е. Экономические механизмы. М. : Прогресс Универс, 1993. 254 с.
125. Курінний Є. В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування : навч. посіб. Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2002. 92 с.
126. Курс адміністративного права України : підручник / [В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух та ін.] ; за ред. В. В. Коваленка. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 808 с.
127. Кучменко В. О. Публічне управління в сфері правоохоронної діяльності. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4 (90). С. 199–206.
128. Лаврук О. В. Сутність поняття державної політики. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67–68. С. 254–263.
129. Лазарев В. В. Теория государства и права : учебник. [2-е изд.]. М. : Спарк, 2000. 511 с.
130. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян у сфері публічного управління : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 454 с.
131. Лафта Дж. К. Менеджмент : учебник. М. : ПБОЮЛ Григорян А. Ф., 2002. 264 с.
132. Легенький М. І. Категоріально-змістовні передумови дослідження адміністративно-правових засад формування і реалізації державної політики у сфері освіти. *Інтернаука* : междунар. науч. журн. Серія : Юридические науки. 2018. № 3 (8). С. 25–31.
133. Лесько Н. В., Шабелько Н. Проблеми реформування органів внутрішніх справ України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія : Юридичні науки. 2015. № 813. С. 268–272. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2546/vnulpurn201581343.pdf>
134. Личенко І. О. Адміністративно-правові засади публічного управління в Україні. *Журнал Східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 37–44.
135. Логика : учеб. пособ. / под ред. Г. А. Левина. М. : БГУ, 1974. 336 с.

136. Лукьянец Д. Н. Механизм административно-правового регулирования: аксиоматический подход. *Административное право и процесс*. 2015. № 12. С. 45–49.

137. Лукьянова Е. Г. Теория процессуального права. М. : НОРМА, 2003. 240 с.

138. Львовчкін С. В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання. *Фінанси України*. 2000. № 12. С. 25–33.

139. Мартиненко П. Ф. Міжнародне право і Українська Конституція. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2000. Вип. 4. С. 126–155.

140. Матвійчук А. Визначення адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 121–124.

141. Матузов Н. И. Юридические обязанности личности. *Теория государства и права* : курс лекций / под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. М., 2000. С. 306–308.

142. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права : монографія. Ірпінь : Нац. ун-т держ. податкової служби України, 2013. 342 с.

143. Международное право : учебник / отв. ред. В. И. Кузнецов, Б. Р. Тузмухамедов. [2-е изд., перераб. и доп.]. М. : Норма, 2007. 994 с.

144. Международное сотрудничество полиции Польши. *Полиция Польши* : [сайт]. URL: <https://info.policja.pl/inf/wspolpraca-miedzynarod/72445,Wspolpraca-miedzynarodowa.html>.

145. Международное сотрудничество. *Карагандинская академия МВД РК им. Баримбека Бейсенова* : [сайт]. URL: <https://kpa.gov.kz/ru/ob-akademii/mezhdunarodnoe-sotrudnichestvo.html>.

146. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2004. 208 с.

147. Мельникова Т. В. Юридическое лицо как субъект права: (филос.-методол. анализ) : автореф. дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.11. Красноярск, 2009. 37 с.

148. Мерзляков А. В. Топология социального субъекта (герменевтический аспект) : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11. Ижевск, 2003. 142 с.
149. Месхія О. Н. Принцип міжнародного співробітництва як основа мирного співіснування держав. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 105–110.
150. Механізм правового регулювання як комплекс юридичних засобів. *Освіта. ua* : [сайт]. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/10126/>.
151. Мищак І. Проблемні аспекти реформування законодавчого забезпечення діяльності Національної поліції України. *Громадська думка про правотворення*. 2020. № 10 (195). С. 26–29. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/10.pdf>.
152. Міжнародна діяльність. *Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України* : [сайт]. URL: http://www.irtc.org.ua/Mizhnarodna_d.html.
153. Міжнародна політика. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : [сайт]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.
154. Міжнародне співробітництво. *Поліція Вірменії* : [сайт]. URL: <https://www.police.am/ru/international-co-operation/summary-information0.html>.
155. Міхеєв М. В. Правові аспекти кадрового забезпечення участі працівників міліції України в міжнародних миротворчих операціях. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. 2010. № 1 (5). С. 125–129. URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2010/1/21.pdf>.
156. Молдован А. Поняття міжнародного співробітництва та чинне законодавство України, що його регулює у сфері протидії криміналу. *Юридична Україна*. 2014. № 12. С. 71–74.
157. Мудряк Т., Потомська Н. Міжнародне співробітництво щодо криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. *Україна і світ. Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 211–216.

158. Національна поліція Франції. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : [сайт]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.

159. Нацполіція та управління ФБР уклали угоду про співробітництво у протидії міжнародній організованій злочинності. *Національна поліція* : [сайт]. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/Jevrointegracziya/naczpolicziya-ta-fbr-uklali-memorandum-pro-spivrobitnicztvo-u-protidiji-mizhnarodnij-organizovanij-zlochinnosti>.

160. Негодченко О. В., Тертишник В. М. Міжнародне співробітництво у сфері правосуддя : навч. посіб. Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2002. 68 с.

161. Некрасов В. А., Смелік В. Б., Житняк С. Є. Використання можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у боротьбі зі злочинами : навч. посіб. / М-во освіти і науки України. Київ : КНТ ; Скіф, 2008. 163 с.

162. Нерсисянц В. С. Філософія права : учебник. М. : Норма, 2003. 567 с.

163. Общая теория государства и права. Академический курс : в 3 т. / отв. ред. М. Н. Марченко. [3-е изд., перераб. и доп.]. М. : Норма, 2007. Т. 3. Государство, право, общество. 720 с.

164. Оксютчик Н. Понятие принципов международного частного права. *Журнал международного права и международных отношений*. 2012. № 1. С. 12–16.

165. Оніщенко Н. М. Правове регулювання та правовий вплив: поняття, взаємообумовленість та відмінність. *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Київ, 2004. Вип. 25. С. 3–8.

166. Операции по пресечению торговли людьми. *Интерпол* : [сайт]. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking/Operations-to-curb-human-trafficking>.

167. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб / за заг. ред. Н. В. Александрової, Р. О. Куйбіди. Київ : Конус-Ю, 2006. 256 с.

168. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб / [В. Б. Авер'янов, Н. В. Александрова, О. А. Банчук та ін.] ; за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. Київ : Старий світ, 2006. 576 с.

169. Панова Н. С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2008. 24 с.

170. Передерій О. С. Взаємодія України і європейського поліцейського офісу в контексті реалізації спільної з Європейським Союзом політики безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право.* 2017. Вип. 24. С. 32–34.

171. Перепьолкін С. М. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності : конспект лекцій. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 54 с.

172. Підгородинська А. В. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні: поняття та процесуальні форми. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки.* 2015. Вип. 4, т. 3. С. 114–118.

173. План дій Європейського Союзу в галузі юстиції та внутрішніх справ : погоджений на IV засіданні Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС 12 груд. 2001 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_494#Text

174. Погребняк С. Значення основоположних принципів права для формування і розвитку правової державності. *Вісник Академії правових наук України.* 2008. № 3 (54). С. 91–97.

175. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістова характеристика) : монографія. Харків : Право, 2008. 240 с.

176. Подорожній Є. Ю. Правове регулювання конкурентоспроможності працівників органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Луганськ, 2010. 20 с.

177. Положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України. *Національна поліція України* : [сайт]. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-mizhnarodnoji-policzejskoji-diyalnosti.html>.

178. Порядок відбору та направлення працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 груд. 2003 р. № 1490. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0278-04#Text>.

179. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / [упоряд. Ю. К. Качуренко]. Київ : Наук. думка, 1992. 200 с.

180. Правоохоронна політика. *Навчальні матеріали онлайн* : [сайт]. URL: https://pidru4niki.com/15931106/politologiya/pravoohoronna_politika.

181. Преследование киберпреступников по всем направлениям. *Europol. European Cybercrime Centre* : сайт. URL: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/cybercrime>.

182. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.

183. Про виконання Угоди між Україною та Королівством Нідерландів про міжнародне правове співробітництво щодо злочинів, пов'язаних зі збиттям літака рейсу МН17 Малайзійських авіаліній 17 липня 2014 року : Закон України від 12 лип. 2018 р. № 2507-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2507-19#Text>

184. Про внесення змін до переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях : постанова

Кабінету Міністрів України від 20 трав. 2020 р. № 398. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398-2020-%D0%BF#Text>.

185. Про затвердження Інструкції про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29 листоп. 2018 р. № 968. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-18#Text>.

186. Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон : наказ Міністерства фінансів України від 13 берез. 1998 р. № 59. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text>.

187. Про затвердження Положення про Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 черв. 2019 р. № 460. *ЛИГА:ЗАКОН* : [сайт]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS923>.

188. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.

189. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20 трав. 2020 р. № 405. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>.

190. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04 груд. 2017 р. № 987. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17#Text>.

191. Про затвердження Положення про робочу групу з питань проведення огляду загальнодержавної системи боротьби з тероризмом : наказ Служби безпеки України від 29 лют. 2020 р. № 53. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0383-20#Text>.

192. Про затвердження Порядку забезпечення підтримки з боку України міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки та навчань : постанова Кабінету Міністрів України від 17 черв. 2009 р. № 598. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/598-2009-%D0%BF#Text>.

193. Про затвердження Порядку направлення офіцерів зв'язку до Європейського поліцейського офісу : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29 жовт. 2019 р. № 905. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1158-19#Text>.

194. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : указ Президента України від 11 черв. 1998 р. № 615/98. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98#Text>

195. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

196. Про міліцію : Закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text>.

197. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

198. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

199. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#top>.

200. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>.

201. Про представників Національного центрального бюро Інтерполу в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол : постанова Кабінету

Міністрів України від 11 серп. 2004 р. № 1043. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1043-2004>.

202. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : Закон України від 12 лип. 2017 р. № 2129-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-19#n2>

203. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.

204. Про утворення Національної поліції України : постанова Кабінету Міністрів України від 02 верес. 2015 р. № 641. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2015-%D0%BF>.

205. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30 верес. 2019 р. № 722/2019. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

206. Проблемы общей теории права и государства : учебник для вузов / под общ. ред. В. С. Нерсисянца. М. : Норма, 2004. 832 с.

207. Проблемы теории государства и права : учеб. пособ. / под ред. М. Н. Марченко. М. : Юристъ, 2001. 656 с.

208. Прохоренко Ю. И. Субъективность в структурах социальной реальности : дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.11. М., 2005. 449 с.

209. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. [9-те вид., зі змін.]. Львів : Край, 2007. 192 с.

210. Рекомендації 4-ї міжнародної конференції Інтерполу щодо майна, отриманого злочинним шляхом : прийняті 25-26 жовт. 1994 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_691.

211. Різун В. В. Об'єкт і предмет дослідження: зауваження en passant. *Українське журналістикознавство*. 2005. Вип. 6. С. 4–5. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1681>.

212. Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) : підписано від 05 лют. 2020 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-20#Text.

213. Рожков Л. П. Принципы и методы типологии государства и права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Ленинград, 1980. 18 с.

214. Рубан К. П. Міжнародний досвід розвитку професійної підготовки працівників правоохоронних органів. *Реформування органів внутрішніх справ : проблеми та перспективи (вітчизняний і зарубіжний досвід)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 28–29 берез. 2014 р.) / Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2014. С. 179–181.

215. Сенік С. В. Методологія дослідження діяльності Національної поліції України у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2018. № 3. С. 193–202.

216. Сердюк І. А. Акт безпосередньої реалізації норм права: поняття, особливості та види. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 22–29.

217. Сірант М. М. Поліцейське співробітництво України і Європейського Союзу – правовий аспект. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 850 (11). С. 353–360.

218. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник. Харьков : Консум, 2000. 380 с.

219. Скакун О. Ф. Теория держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.

220. Скакун О. Ф. Теория держави і права: підручник / [пер. з рос.]. Харків : Консум, 2006. 656 с.

221. Скороход І. В. Адміністративно-правове регулювання податкової діяльності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 383 с.

222. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : УРЕ, 1985. 966 с.

223. Словник української мови : в 11 т. / [редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1971. Т. 2. Г–Ж / [ред. тому: П. Доценко, Л. Юрчук]. 550 с.

224. Словник української мови : в 11 т. / [редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1973. Т. 4. І–М / [ред. тому: А. Бурячок, П. Доценко]. 840 с.

225. Словник української мови : в 11 т. / [редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1972. Т. 3. З. 744 с.

226. Смирнов М. І. Сутність і правова природа міжнародного співробітництва держав у сфері кримінального процесу. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 4. С. 112–116.

227. Смирнова О. А., Помазан А. С. Французский опыт противодействия терроризму. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. 2010. № 1. С. 270–273.

228. Собакарь А. О., Ковалів М. В. Адміністративно-правові засади діяльності державних органів у сфері забезпечення національної безпеки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 845. С. 156–160.

229. Соколенко О. Зарубіжний досвід захисту прав громадян у діяльності поліції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія : Юридичні науки. 2013. № 95. С. 28–31.

230. Сокурєнко В. В. Міжнародне співробітництво як один із пріоритетних напрямів підвищення ефективності підготовки працівників для органів та підрозділів Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3 (74). С. 11–19.

231. Солонар А. В. До питання міжнародного співробітництва органів поліції. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 156–159.

232. Співробітництво з Європолом. *Міністерство закордонних справ України*. *Європейська інтеграція* : [сайт]. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska->

integraciya/spivrobotnictvo-z-yes-u-sferi-yusticiyi-svobodi-ta-bezpeki/spivrobotnictvo-z-yeврополom.

233. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України : схв. Європейською Радою від 11 груд. 1999 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_492#Text

234. Справа за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) : рішення Конституційного Суду України від 16 квіт. 2009 р. № 7-рп/2009. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09#top>.

235. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу : затв. від 13 черв. 1956 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142.

236. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. [2-ге вид., перероб. і допов.]. Київ : Атіка, 2009. 640 с.

237. Суб'єкти адміністративно-правових відносин. *Team Site* : [сайт]. URL: <https://sites.google.com/site/igroupteamsite/administrativne-pravo-ukraieni/sub-ekti-administrativno-pravovih-vidnosin>.

238. Теория государства и права : учебник / под ред. В. К. Бабаева. М. : Юрист, 2002. 259 с.

239. Теория государства и права : учебник / под ред. Н. И. Матузов, А. В. Малько. М. : Юристь, 2004. 512 с.

240. Теорія держави і права : навч. посіб. / [упоряд. В. В. Галунько, Г. О. Пономаренко, В. К. Шкарупа]. Херсон : ХМД, 2008. 280 с.

241. Теорія держави та права : підручник / [Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.]. Київ : О. С. Ліпкан, 2011. 576 с.

242. Теремецький В. І. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2012. № 1 (35). С. 50–54.

243. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. Київ : Основи, 2002. 750 с.

244. Тилле А. А., Швеков Г. Я. Сравнительный метод в юридических дисциплинах. [2-е изд., доп. и испр.]. М. : Высш. шк., 1978. 199 с.

245. Ткаченко О. Ю. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері в умовах децентралізації в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 282 с.

246. Тодыка Ю. М. Конституция Украины – основной закон государства и общества : учеб. пособ. Харьков : Факт, 2001. 382 с.

247. Толстой Ю. К. К теории правоотношения. Ленинград : Ленингр. ун-т, 1959. 88 с.

248. Томин В. Т. Взаимодействие органов внутренних дел с населением в борьбе с преступностью. Омск : НИиРИО Омской высш. шк. милиции МВД СССР, 1975. 178 с.

249. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : підписана 12 лип. 2017 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text.

250. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифікована Верховною Радою України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n163.

251. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції : підписана 14 верес. 2005 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_004#Text.

252. Ушаков В. Н., Чеканов В. Е. ФСБ России: правовое регулирование деятельности федеральной службы. М. : Эксмо, 2006. 591 с.

253. Фатеев П. П. Понятие и структура механизма административно-правового регулирования. *Научный вестник Уральской академии*

государственной службы : политология, экономика, социология, право. 2010. № 3 (12). С. 24–30.

254. *Философский словарь* / под ред. И. Т. Фролова. М. : Политиздат, 1991. 560 с.

255. *Философский энциклопедический словарь*. М. : ИНФРА-М, 2012. 576 с.

256. *Финансовое право : федеральный и региональный аспекты : комплекс учеб.-метод. пособ.* / [Н. И. Химичева, Ю. А. Крохина, В. В. Попов и др.] ; под ред. Н. И. Химичева. М. : Статут, 2001. 688 с.

257. Француз-Яковець Т. А. *Забезпечення конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні* : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Острог, 2006. 209 с.

258. Халецька А. А. *Політика правового регулювання міжрегіонального співробітництва. Публічне управління: теорія та практика*. 2012. № 3. С. 55–59. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/2/02.pdf>.

259. Харитонов Є. О., Старцев О. В. *Цивільне право України : підручник [2-е вид., перероб. і допов.]* Київ : Істина, 2007. 816 с.

260. Химинець В. В., Кушнір В. О. *Словник термінів з дисциплін «Міжнародні економічні відносини» та «Зовнішньоекономічна діяльність України»*. Ужгород : Говерла, 2019. 76 с.

261. Хоймако К. *Співробітництво органів публічної влади з міжнародними організаціями: науковий дискурс. Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4 (39). С. 66–74. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04\(39\)/12.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04(39)/12.pdf).

262. Хропанюк В. Н. *Теория государства и права : учеб. пособ. для высш. учеб. завед.* / под ред. В. Г. Стрекозова. М. : Дабахов, Ткачев, Димов, 1995. 377 с.

263. Царев Д. Н. *Эволюция категории «объект правоотношений в отечественной юриспруденции* : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. М., 2003. 187 с.

264. Цепелев В. Ф. Международное сотрудничество в борьбе с преступностью: уголовно-правовые, криминологические и организационно-правовые аспекты. М. : Акад. управления МВД России, 2001. 86 с.

265. Чаплинська Ю. А. Адміністративно-правове забезпечення реформування органів прокуратури України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 421 с.

266. Черкасова В. В. Специфіка міжнародного партнерства та співробітництва. Спільні та відмінні риси. Взаємозв'язок. *Проблеми формування нової економіки XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21–22 груд. 2012 р.) / ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2012. URL: http://www.confcontact.com/20121221/4_cherkasova.htm.

267. Черниш І. А. Поняття адміністративно-правового регулювання торгівельної діяльності. *Форум права*. 2009. № 3. С. 657–660.

268. Чечот Д. М. Суб'єктивне право и формы его защиты. Ленинград : Ленингр. ун-т, 1968. 72 с.

269. Чистов С. М. Державне регулювання економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2002. 208 с.

270. Чорна А. М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 427 с.

271. Чумак В. В. Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз : монографія. Харків : Константа, 2019. 490 с.

272. Чумак В. В. Державний кордон як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Право і безпека*. 2011. № 1 (38). С. 93–96.

273. Чумак В. В. Діяльність Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії: досвід для України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4 (87). С. 162–169.

274. Чумак В. В. Організаційне та правове забезпечення функціонування поліції Латвійської Республіки. *Форум права*. 2014. № 4. С. 350–352.

275. Чумак В. В. Організаційно-правові засади діяльності КНАВ Латвії та ДБР України: порівняльний аналіз. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. інтер-конф. (25 берез. 2019 р.). Одеса, 2019. С. 60–61. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9347/Orhanizatsiino%20pravovi%20zasady%20diialnosti%20KNAB_Chumak_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

276. Чумак В. В. Принцип верховенства права: український досвід в європейському контексті. *Публічне управління у реалізації стратегії сталого розвитку регіону* : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 24 лист. 2016 р.) / ХарПІ НАДУ при Президентові України. Харків, 2016. С. 144–145. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/doc/2/12.pdf>.

277. Чумак В. В., Клочко А. М., Хань О. О. Організація професійної підготовки поліцейських кадрів у Грузії : перспективи впровадження в Україні. *Професійна підготовка суддів, прокурорів та працівників правоохоронних органів: національний і зарубіжний досвід* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 верес. 2019 р.) / Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2019. С. 51–54.

278. Шапенко Л. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання страхування у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності. *European political and law discourse*. 2015. Vol. 2. P. 246–251.

279. Шарнін А. В. Особливості адміністративно-правового регулювання діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2014. № 12, т. 1. С. 226–229.

280. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. [3-є вид.]. Київ : Знання-Пресс, 2003. 295 с.

281. Шестопалова Л. М. Теорія держави та права : навч. посіб. Київ : Прецедент, 2006. 197 с.

282. Шопіна І. М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2012. 514 с.

283. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3. К–М. 792 с.

284. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 438 с.

285. *Annuaire de l'Institut de droit international*. 1994. Vol. 65. P. 319.

286. BSTF. *Поліція Латвійської Республіки. Міжнародне співробітництво* : [сайт]. URL: <http://www.vp.gov.lv/?id=868&said=868>.

287. CEPOL. *Поліція Латвійської Республіки. Міжнародне співробітництво* : [сайт]. URL: <http://www.vp.gov.lv/?id=310&said=310>.

288. European Cybercrime Centre. *Europol* : [сайт]. URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>

289. FIEP : [сайт]. URL: <http://www.fiep.org/about-fiep/organisation/>.

290. Friedrich C. *Man and His Government*. New-York : McGraw-Hill, 1963. 737 p.

291. Guido A. *General Principles of Law. Annual Survey of International & Comparative Law*. 1994. Vol. 1. Iss. 1. P. 1–37.

292. Ilchenko O., Chumak V., Kuzmenko S., Shelukhin O., Dobrovinskyi A. Fishing as a cybercrime in the internet banking system: economic and legal aspects. *Business Laws and Legal Rights: Research and Practice*. 2019. Vol. 2. P. 1–6. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DZr1OXpvEV0pMA6lMadaxe87RXPjEfwWZTq q7SnIkX5qVSGQx5svkJtCbI3DQLgzGqx10_Xk1VGLOvR0Kj4C3qgdk0mH6BY7fOweoSbJuj-sNLJxfZSo%253AuZcmZ-oDPQcJarDd%26r%3D1598525198130&default_mode=view&lang=uk#start=0.

293. Kulish A., Chumak V., Chernysh R., Khan O., Havrik R. Measures to combat smuggling and corruption in the customs clearance of commercial goods in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9. P. 99–110. URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1442/1351>.

294. Nordic-Baltic. *Поліція Латвійської Республіки. Міжнародне співробітництво* : [сайт]. URL: <http://www.vp.gov.lv/?id=848&said=848>.

295. «Par policiju» Latvijas Republikas likums Izdevējs : Augstākā Padome Veids: likumsPieņemts (Закон Латвійської Республіки «Про поліцію» від 04 черв. 1991 р.). URL: <http://likumi.lv/doc.php?id=67957>.

296. SPA. *Поліція Латвійської Республіки. Міжнародне співробітництво* : [сайт]. URL: <http://www.vp.gov.lv/?id=105&said=105>.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Калайда А.В. Деякі аспекти міжнародного співробітництва Національної поліції України: значення та роль. *Юридичний бюлетень*. 2018. №8. С. 304–309.

2. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво як чинник удосконалення діяльності національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Випуск 50. Т. 4. С. 134–139.

3. Калайда А.В. Правове регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6\2. Р. 116–123. (Словацкая Республика).

4. Калайда А.В. Роль і значення міжнародного співробітництва національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 4. С. 107–112.

5. Калайда А.В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №11 (297). С. 115–119.

6. Калайда А.В. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №12 (298). С. 100–107.

7. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів національної поліції України: історико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1 (299). С. 131–136.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Теорія і практика

сучасної юриспруденції: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 7–8 грудня 2018 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 77–80.

2. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України як складова національної безпеки України. Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15–16 березня 2019 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

3. Калайда А.В. Особливості міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 1–2 листопада 2019 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2019. С. 60–63.

4. Калайда А.В. Міжнародне співробітництво органів та підрозділів Національної поліції України : інструмент у боротьбі з міжнародною злочинністю. Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 6–7 березня 2020 р. – Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. С. 51–53.